De miraculis eius in uita ſua oſtenſis.. xc.
De miraculis eiuſdem poſt obitum. xci
De miracl'o imaginis a iudeo tranſfixe et quibuſdam aliis. xcii.
De ſancto madouio et eius infantia. xciii.
De iſula ꝓpt̄ eius ↄſeruatõez miracl'oſe f̄ca. xciiii
De pſalterio eius qđ in mare miſſum ad ipm̄ natauit. xcv.
De igne quem in gremio tulit. et eius nauigatione et electione in epiſcopum. xcvi.
De ſecunda eius nauigatione et gigante quem reſuſcitauit et baptiſauit. xcvii.
De miſſa quā ſup̄ cetum ī mari celebrauit. xcviii
De quibuſdam eius miraculis. xcix.
Adhuc de eodem. c.
DE morte iuſtiniani et īpꝑio iuſtini iunioris. ci
De ſancto columbano abbate. cii.
De miraculis eiuſdem. ciii.
Adhuc de eodem. ciiii.
De ſancto ſanſone dolenſi et eius origine et magiſtro eius elcuto. cv.
De bona indole eiuſdem ſanſonis. cvi.
De ordinatõe ipi⁹ in dyaconē cū miraculo. cvii.
De ueneno ſibi ꝓpinato. cviii.
De itinere ipſius ad patrem ſuum infirmuz et dyacono ꝓpter theomacham ſtupefacto. cix.
De reſponſo eiuſdem uetule dyabolice & ſanatõne diaconi. & p̄entum ſanſonis conuerſione. cx.
De reditu eius ad monaſterium & electione ipſius in abbatem. cxi.
De ordinatione eiuſdem in epiſcopum. cxii.
De tranſitu eius in britanniam minorem. & monaſterio dolenſi. cxiii.
De ſancto ethbino eius diſcipuulo & qualit̄ dominum per latera tenuit. cxiiii
De uita et miraculis eiuſdem. cxv.
De ſancto baſolo remenſi anachorita et eius miraculis. cxvi.
De diuiſione regni francorum inter filios lotharij et uxoribus eorum. cxvii
De inſidiis fredegundis contra galſiundam r̄ginam cxviii
De ortu ſancti amandi traiectenſis epiſcopi et eius vita. cxix.
De peregrinatione eius in uaſconiam et reditu ī galliam. cxx.
De ſancto maglorio dolenſi archiep̄o. cxxi
De ſancto paulo leonenſi epiſcopo & bonis ei⁹ initiis. cxxii
De miraculis eiuſdem. cxxiii.
De ſancto gregorio thuronenſi archiep̄o. cxxiiii
De miraculis et ſcriptis eiuſdem. cxxv.
De quibuſdam euentibus illius temporis. cxxvi.
DE morte iuſtini et īpio tiberij ſc̄di. cxxvii
De pugna hilperici regis contra fratrem ſuum ſigibertum. cxxviii.
De nece ſigiberti p̄ inſidias fredegundis. cxxix.
De inceſtu meronei et malicia fredegundis et eius breui penitentia. cxxx.
De luxuria eiuſdem et ꝓprij uiri nece. cxxxi
De pelagio papa et legatione beati gregorij ↄſtātinopolim. cxxxii.
De legatione eiuſdem gregorii in angliā. cxxxiii.
De reuocatione eiuſdem adhuc in itinere conſtituti cxxxiiii
De ſancto erminigildo rege et martire. cxxxv.

¶ I ¶ De īpio anaſtaſii et papa ſimacho et antipapa laurentio. ¶ Hugo vbi ſupra.

MOrtuo zenone. anaſtaſius ab auguſta aſſumpt⁹. impator ſimul et auguſte maritus. cūctis innotuit. ¶ Actor. Anno domini. cccc. xciii. ſecūdū cronica. Mūdi vero quātimilleſimo. cccc. lxi. ſuſpſit impialem purpuram. et impauit ānis. xxv. Iſte a bachario depuatus eſt cōſtātinopolitano ep̄o. fauebat hereticis. & pſequebat̄ catholicos. ¶ Ex libro pontificali. Tempibus anaſtaſii auguſti. ſimach⁹ papa floruit. Hic ſub intentione ordinatus ē uno die cum laurentio. ſimachus in baſilica cōſtantiniana. laurentius in baſilica beate marie. Ex q̄ cauſa ſepat⁹ ē cler⁹ & diuiſ⁹ ē et ſenat⁹. alii cū ſimacho alii cū laurētio. Et f̄ca ↄtētiō e hoc cōſtituerunt p̄tes. ut ambo ad rauennā p̄gerent. ad iudiciū regis theodorici. Qui cum ābo introiſſent rauennam. hoc iudiciū equitatis inuenerunt. ut qui p̄mo ordinatus fuiſſet. vel vbi p̄s maxima cognoſceret̄. ipe ſederet in ſede apl'ica. Equitas in ſimachum uenit & cognitio ueritatis. et fact⁹ ē p̄ſul ſimachus. Eodem tempe papa ſimachus cōgregauit ſinodū. et cōſtituit laurētiū in micerinā ciuitatem ep̄m intuitu miſericordie. Poſt annos vero quattuor. zelo ducti aliqui ex clero & alii ex ſenatu. maxime feſtus et ꝓbinus. incriminauerūt ſimachum. et ſubornauerunt teſtes falſos. quos miſerūt rauennā ad regem theodoricū. accuſātes beatum ſimachū. et occulte reuocauerūt laurentium Poſt libello rome facto fecerūt ſciſma. et diuiſ⁹ eſt iterum clerus. et alii adherebant ſimacho. alii laurentio. Tunc feſtus & ꝓbinus ſenatores miſerunt relatõnem regi. & ceperunt agere ut uiſitatorem daret rex ſedis apl'ice Tunc rex dedit petruz altine ciuitatis ep̄m. quod canones ꝓhibebāt. Eodem tempe ſimachus cōgregauit ep̄os. cxv. et facta ſinodo purgatur a crimine falſo. dānatur petrus altinenſis ep̄us inuaſor ſedis apl'ice et laurētius micerinus. quia uiuo ſimacho ep̄o p̄uaſerūt ſedem eius. Tūc ab omnib⁹ epis p̄ſbiteris et diaconibus et omni clero uel plebe. reintegrat̄ beat⁹ ſimachus cum gloria apud beatum petrū ſedere p̄ſul. ¶ II ¶ De ſeditõne romane eccleſie et geſtis ſimachi pape.

EOdem tempe feſtus caput excōſulū & ꝓbinus excōſul ceperūt intra vrbem romam pugnare cum aliis ſenatoribus. et maxime cuz fauſto excōſule. et cedes homicidia exercere in clero ex inuidia Qui vero cōmunicabāt beato ſimacho iniuſte et publice qui inuenti fuiſſent intra vrbem gladio occidebantur. Sāctimōiales mulieres et virgines deponentes. de mōaſterio vel ō habitaculis ſuis et denudātes ſexū femineū. cedibus plagaꝝ afflictas vulnerabāt. et omni die pugnā cōtra eccleſiā media ciuitate gerebāt etiam et multos ſacerdotes occiderūt. inter quos digniſſimū et gordianū p̄ſbiteros. ad vincula beati petri apl'i. & ad ſanctos iohānē et paulū. quos fuſtibus et gladio interfecerunt. multos etiā xp̄ianos. ut nulli eſſet ſecuritas die et nocte de clero in ciuitate ambulare. Solus autē fauſtus excōſul ꝓ eccleſia pugnabat. Poſt hec omnia beat⁹ ſimachus inuenit manicheos in vrbe roma. Quorum omnium ſimulacra vel codices ante fores baſilice

cōſtātiniane īcēdio cōcremauit et eoſ ep̄os exilio
relegauit· Hic etiā captiuos ꝑ liguriā et mediola
num· et ꝑ diuerſas ꝓuincias pecunijs redemit· et
dona multiplicauit et dimiſit· Multa quoqꝫ opeā
p̄clara in vrbe roma fecit in eccleſijs extruēdis il
lūſtrādis· et decorandis· ¶ Sigibertus Hic etiā
ſimachus cōſtituit omni die dominico· vel na tali
tō martirū· gloria in excelſis deo· ad miſſas canta
ri· Quem himnū theleſſorus ſeptimꝰ a petro pa
pa· nocte natalis domini ad miſſas a ſe in ipā no
cte inſtitutas· cantari inſtituit· et in eo ad angelo
rum verba que ſequūtur adiecit ¶ III ¶ De qui
buſdā incidentibus illius temporis·

EO tempore traſamūdus rex wādaloꝝ
ī africa· clauſis catholicoꝝ eccleſijs· cc.xx
ep̄os exiliauit· erga quos ſymachus papa
manū ſue libertatis beniuole exercuit Hac ꝑſecu
tione· fulgentius ep̄us· ſāctitate· ſapientia· & ſci
entia· ſtilo· & facūdia p̄clarus· multa ab arrianis
ꝓ vera fide ꝑpeſſus· diutino in ſardiniaꝫ exilio ma
ceratur· Ceterū in africa olimpius quidā· dum in
balneis ſanctam trinitatem blaſphemaret· ignito
iaculo celitus veniente viſibiliter cōbuſtꝰ ē· Con
ſtātinopoli dum deuterus arrianus ep̄us barbam
quendā baptiſaret· & male diſtinguens trinitateꝫ
diceret Baptiſo te barba in nomine patris ꝑ filiū
in ſp̄ūſācto· aqua diſparuit· Alamīdarus rex ſa
racenoꝝ ab ortodoxis baptizatus· cū eum vellēt
euticiani ſeducere· reuellit eos hac fabuloſa indu
ctione dicens· ꝙ literas accepit michahelem ārchā
gelū mortuū eſſe· Illiſqꝫ rn̄dentibus hoc impoſſi
bile eſſe eo ꝙ angeli ſint impaſſibilis nature Quo
modo ergo inquit ſecūdum vos nudus crucifixꝰ
eſt xp̄us niſi duarū naturaꝝ eſſet· quādoqꝫ dē nec
āgelus mortuus eſt Hoc etiā tempe gibrianꝰ ſco
tus cum fratribus et ſororibus in gallia ꝑegrina
tus· vrbem remēſem & vita & morte ſua illuſtra
uit· Genoueſa virgo pieſiēſis octogenaria ad do
minū trāſijt in alexādria multi vtriuſqꝫ ſexus ar
repti a demone· repente quaſi canes latrabāt·

¶ IIII ¶ De deſponſatōe lotildis a lodoneo re
ge ¶ Ex hiſtoia frācorum· ¶ Gregorius thuro·

IN illo tempore gūdeugus rex burgūdio
num regnabat· q ex genere athanarici fu
iſſe ꝓhibetur· Huic fuerūt quattuor filij·
Gondobaudus Godegiſilꝰ· hilpicus· & godoma
rus· Gondobaudꝰ igit̄ hilpicum fratrem ſuū ītē
fecit gladio· uxoremqꝫ hilpici ad collū ligato ſaxo
in aqua p̄cepit necari· filias quoqꝫ duas eius qua
rum vna ſenior vocabatur trona· hanc mutata ve
ſte exilio cōdemnauit· iuniorem vero lotildem no
mine ſecū domi retinuit· Lodoneus itaqꝫ rex frā
corū adhuc paganus· dū adhuc frequenter legatō
nem in burgūdiā mitteret· lotildis puella inuenit̄
a legatarijs Qui cū eam uidiſſent pulcrā & elegā
tem atqꝫ ſapienteꝫ· lodoneo nūciauerūt de ea· At
ille hoc audiens· iterū legatōnem ad gūdobaudū
miſit· ꝓ lotilde nepte ſua petenda· Erat auteꝫ xp̄i
ana Quadā die dn̄ica· cū ad miſſarū ſolennia lotil
dis veniſſet· aurelianus miſſus lodonei accepta ue
ſte paupcula· veſtes quas ſecū attulerat reliqt ſo
dalibus ſuis in ſiluis· & āte eccleſiā matriculam ī
medio pauperū cōſedit· Trāſactis uero miſſaruꝫ
ſolennijs· lotildis iuxta ꝯſuetudinē erogare cepit
elimoſinā pauperibus· Cūqꝫ ad aurelianuꝫ ueniſ
ſet· miſit aureum vnū in manum eius At ille oſcu
latus eſt manū ipſiꝰ puelle· Poſt hoc illa ingreſſa

cubiculū ſuum· miſit ācillā ſuam vocare pauperez
illum· At ille anulum lodonei regis tenens manu
aſtitit humiliter corā illa· Cui ait illa· Cur te pau
perem ſimulas· dominꝰ inquit meus lodoneꝰ rex
frācorum miſit me ad te· & vult te habere reginā
Accepto itaqꝫ anulo repoſuit illū ī theſauro auū
culi ſui· Et ſalutem dicens lodoneo regi· Nō eſt
inquit rectum· xp̄ianā feminā pagano nubere· Et
adiecit· Vide ut hāc cauſā nemo ſciat· ſed ſic dn̄ꝰ
deus meus vult ſic fiat· At ille ueniens nunciauit
hec domino ſuo· Anno inſecuto· miſit rex legata
rium ad gondobaudū ꝓ ſponſa lotilde· Audiens
hoc gondobaudus ait· Renūcia domīo tuo· quia
fruſtra mendaciū locutus eſt ſponſā ſe habere ne
ptem meā· Burgūdiones cōſiliarij eius· metuētes
valde irā lodonei· dato cōſilio requiſitis omnibꝰ
theſauris regis· inuenerūt anulum lodonei inſcri
ptōne & imagine ſignatum· Tūc cōtriſtatꝰ valde
gondobaudꝰ ait· Simplicit̄ & ſine cōſilio hoc ita
actū fuit· Acceptā ergo eam cū ira aureliano miſ
ſo lodonei tradidit· Ille autem lotildē cū magno
gaudio adduxit lodoneo ſueſſionis· Gauiſus ergo
rex· eā copulauit ſibi in matrimonium· ¶ V
¶ Qualiter ei lotildis chriſtianiſmū ſuadebat

QVnqꝫ eſſet ſero· die illa quādo inſimul nu
ptiali more accūbere deberent· illa cōfiſa
in dominū ait· Domine mi rex ꝯcedere di
gneris qd̄ d̄pcor· āteq̄ꝫ famula tua tibi ſocietur·
Et rex ait Poſtula quod uis· At illa Primū peto
ut in deum celi patrem omnipotentē credas· qui
te creauit· & in ihesū xp̄m regem regū qui te rede
mit· & in ſp̄ūmſāctum cōfirmatorem & illumina
torem iuſtoꝝ omniū· hāc maieſtatem agnitā cređ
& ydola vana d̄reīque· & eccleſias ſāctas q̄s ſuc
cendiſti reſtaura· Memento etiā queſo ut reqraſ
portionem genitoris mei· & genetricis mee quos
gondobaudꝰ auūculus meꝰ malo ordine interfe
cit· & vna ſāguinem eorū dominus uindicet· Et
lodoneus ait· Vnuꝫ reſtat quod difficile petis· ut
deos meos relinquā· & deū tuū colā· aliđ vero qđ
petis ut potero faciā· Et illa· Hoc inquit maxime
obſecro· ut dominū deum celi adores· Lodoneuſ
ergo iterum aureleanū ad gondobaudū direxit·
ꝓpter theſaurum lotildis regine· Qui in ira ꝯmo
tus ait· Nunquid in manꝰ lodonei· tradet̄ regnuꝫ
meū aut theſauri mei· Recede a me· Aurelianꝰ ait
Mādat tibi dominus meꝰ rex· vt ei certiſſime f̄mā
des ubi ꝓ theſauris uxoris ſue cum exēcitu ſuo ti
bi occurrat Tūc burgūdiones dato cōſilio dixer̄t
regi ſuo· Da nepti tue d̄ facultate tua quod ei cō
tingit· qꝛ ſic iuſtū eſſe decernit̄· habeaſqꝫ fedꝰ cū
lodoneo & gente frācorum· ne forte irruāt in ter
ram noſtrā· quia populus ille ferociſſimus eſt· &
ſine deo exiſtens· Obaudiens gondobaudꝰ· d̄dit
ꝑ manus aureliani lodoneo· ꝑtem maximā ex the
ſauro ſuo ſuppellectiliqꝫ neptiſ ſue In diebꝰ illis
dilatauit lodoneus regnum ſuum uſqꝫ ad ſecanā·
et ſequenti āno uſqꝫ ad ligurē occupauit· Conce
pit deniqꝫ lotildis regina filiū· et pepit· quem et
baptiſari voluit· Que etiā regem vt in deum celi
credēt quotidie rogabat· ſed ille audire nolebat·
Baptizatus autem puer· in ipſis albis de hac vita
trāſiuit· Vnde rex cōtriſtatus ait Si nomine deo
rum meorū dedicatus fuiſſet utiqꝫ uixiſſet Regia
vero ait· Ego ꝓ hac cauſa nullo dolore cōturbor
in corde meo· ſed deo gratias ago· quia me dignā
duxit ut d̄ vtero meo p̄mogenitū recipere digret̄

ín regnum ſuū· Poſt hūc genuit alterū quem ba
ptiẓatum vocauit lodomirē· Et hic cum egrotare
cepiſſet· dixit rex· Non poteſt aliud niſi & de iſto
ſic ſit· quomodo et de fratre eius· Sed orāte regi
na· ſanitatem a dō rcepit· ¶ VI ¶ De modo cō
uerſionis et baptiſmo lodonei populiqꝫ frācoꝛum

FActum eſt autem bellante frācoꝝ exerci
tu cum alemannis· vt lodonei exercitꝰ ni
mis coꝛrueret· Et aurelianus regem intu
ens ait· Dn̄e mi rex· credo tm̄modo in deū celi quē
domina mea rgina p̄dicat· et p̄ſtabitur tibi victo
ria· Ille vero eleuatis ad celum oculis· cōmotꝰ la
crimis ait· Hieſu xp̄e quem regina mea pꝛedicat
eſſe filium dei viui· qui ſubuenis in tribulatōne q̄
das auxilium in te ſpantibus· tuū adiutoꝛiū deuo
tus poſtulo· vt ſi michi victoriā ſup hos hoſtes
dederis· & exptus fuero illā uirtutem quaꝫ de te
populi p̄dicant· credā tibi & in nomine tuo bapti
ẓaboꝛ· Inuocaui enim deos meos· et non auxiliantᷣ
michi· Ideo eos nulla poteſtate eſſe p̄ditos· qui
ſibi credentibus non ſuccurrūt· Te igitᷣ verū deū
ac dominū inuoco· tibi credꝛꝛe deſidero· tm̄modo
vt liber ab aduerſarijs meis· Cūqꝫ hec oꝛans cla
maret· alemāni in fugā lapſi terga uerterūt· Cun
qꝫ regem ſuū vidiſſent interfectū· lodonei pote
ſtati ſe ſubdunt· & ille terrā eoꝛum ſub iugo tri
butario cōſtituit· Facta igitur victoꝛia reuerſus
eſt in frāciam ad reginā ſuam· narrauitqꝫ ei qualitᷣ
p inuocatōnē nominis hieſu xp̄i domini victoriā
obtinuit Facta ſunt hec anno quintodecimo lodo
neo regnāte· Tunc regina clam vocauit ſāctuꝫ re
migium· vrbis remenſis antiſtitem· dep̄cans eum
ut regi viam ſalutis p̄dicaret· Conueniens autem
rex cum populo· cepit cohortari eos ad fidem xp̄i
Acclamauerūt autem omnes populi frācoꝝ dicē
tes· Moꝛtales deos derelinquere glorioſe rex· &
deum verū īmoꝛtalem credere quem remigiꝰ p̄di
cat pati ſumus· Nūciantᷣ itaqꝫ hec ſācto remigio·
Ille quoqꝫ magno gaudio repletus· iuſſit baptiſ
mum lauacri pari· Velis diuinitus depictis adū
bꝛātur platee· fabricātur eccleſie· cōponitur bap
tiſteriū· Venit nouus cōſtātinus ad baptiſmum·
abnegatis omnibus dyaboli pompis· Quo īgreſ
ſo ad baptiſmū· ſanctus dei remigiꝰ ſic ait· Oꝛe
facundo mitis depone colla ſic ambro· Adoꝛa qd̄
incendiſti· & incende quod hactenꝰ adoꝛaſti·
¶ Ex geſtis ſancti remigij Cūqꝫ non adeſſet qui
criſma afferre debuerat· ecce ſubito colūba celitꝰ
elapſa· ampullam cum criſmate roſtro detulit· de
quo pontifex regem in baptiſmo liniuit· Hec am
pulla in remenſi eccleſia hodie quoqꝫ ſeruatur· &
etiam inde reges francoꝛum inūguntᷣ ¶ Gregoꝛi
us thuronenſis· Igitur lodoneꝰ in nomine ſācte
trinitatis baptiſatus eſt· & de exercitu eius pluſ
q̄ꝫ tria milia virorum baptiẓantur· & ſoꝛoꝛes eius
ip̄o die· & poſtea cūctus populus frācoꝛuꝫ cum
gloꝛia· ¶ VII· ¶ De ſācto genebaudo laudunē
ſi & eius lapſu ac penitentia. ¶ Sigiberus.

COllatis autem a lodoneo rege multis p̄
dijs eccleſie remenſi· ſāctus remigius mlᷓ
ta coꝛum pte data eccleſie laudunēſi· ſedē
ep̄atus ibi eſſe ꝯſtituit· p̄mūqꝫ illuc ep̄m genebau
dum cōſtituit· ¶ Ex geſtis ſācti remigij· Hic rli
cta uxoꝛe· nepte ſcilicet beati remigij· cum ip̄o iā
viuere ceperat· Qui genebaudus parū attendēs
virtutem hominis contra peccatū· uxoꝛem ſuam
clauſā cauſa inſtruendi frequenter ad ſe uenire p
miſit· Tandem ſicut gutta cauat lapidem· crebꝛe
frequentatōnes & blanda collo quia animū epiſ
copi ad peccatū traxerūt· Cōcipiens ergo mulier
mādauit ei ſecreto dicens quia filium maſculum
genuiſti· Qui cōfuſus remādauit dicēs Puer ge
neratus eſt in latrocinio volo ut latro vocetᷣ· At
ne ſuſpicio inde ꝓcederet· uxoꝛem ſuam ſicut pꝛi
us ad ſe venire pmiſit· Qui tamen iterū poſt fle
tum illius peccati ad peccatum redijt· cōcepitqꝫ
mulier et ut p̄us mādauit ꝙ filiam genuerat· At
ille eam vulpeculā nominauit· Tandem in ſe reū
ſus ep̄us· miſit ad ſāctum remigium vt laudunū
veniret· quia talis cauſa emerſerat quam ip̄e p ſe
emendare non poterat· Veniens & deuote ſuſce
ptus ep̄m interrogauit cur eum vocauerat· Tūc
genebaudꝰ cū maximo fletu et eiulatu· volēs tol
lere ſtolam ſuam de collo ſuo· & pꝛocidere ad pe
des ſancti remigij· cum magna virtute ab eo re
tentus eſt· ne ſtolam deponeret· Et poſtq̄ꝫ diu ā
bo fleuerunt· intellexit enim remigius epiſcopum
aliquod peccatum īcurriſſe ꝓpter quod ſtolā uel
let deponere· vix poterat ei genebaudus quod fe
cerat pꝛe lacrimis enarrare· Quod ſanctus remi
gius uidens· cōtritum et pene deſperatū· blande
cōfoꝛtauit eum dicens ꝙ peccaret magis eo ꝙ d̄
ſpabat· q̄ꝫ de hoc quod fecerat· Recluſit itaqꝫ eū
in pua cellula· vij· annis· & ipſe interim eiꝰ eccle
ſiam gubernauit· Septimo autem āno cum idē ge
nebaudus cene domini in vigilia pnoctaret ī ora
tione· et ſe lacrimis afficeret· de hoc ꝙ ipſe qui
alios penitentes feria quinta domino recōciliare
ſolebat· nec inter penitentes in eccleſia eſſe mere
batur· Ecce angelus domini media nocte apparu
it ei· dicens peccatum eius eſſe dimiſſum· pꝛecepit
qꝫ ei vt exiret· et ſicut debet ep̄us· penitentes in
craſtino recōciliaret Qui cum p̄ nimio terroꝛe re
ſpondere vix poſſet· ait· Non poſſuꝫ hinc egredi
quia dominus meꝰ ſanctus remigiꝰ claueꝫ huius
hoſtij ſecum habet· quod et ſigillo ſuo ſignauit·
Cui angelus Vt ſcias me tibi a deo miſſum· ſicut
celum tibi aptum eſt· ita et hoſtium patebit tibi·
Et ſtatim ſaluo ſigillo et cera aptum eſt Tunc ge
nebaudus iactans ſe in medio hoſtij in modū cru
cis ait· Et ſi hieſus chriſtus modo veniret ad me
non hinc egrediar niſi ſanctus remigiꝰ huc uene
rit qui hic me recluſit· Et ſtatim angelus recedēs
apparuit ſancto remigio· qui in oꝛatōe uigilabat
in quadā cripta beate marie· et quaſi obdoꝛmiēte
rei oꝛdinem intimauit· Et iuſſit vt cito iret laudu
num et genebaudum ſicut p̄us reſtitueret ī locuꝫ
ſuum· Sicqꝫ fecit· et ille in ſanctitate uſqꝫ ad obi
tum pdurauit· Cui filius eius latro ſucceſſit· q̄ et
ſanctus fuit ¶ VIII ¶ De demoniaco curato
a ſancto remigio et de tranſitu eiuſdem·

BEatus autem remigius xxij· ānos in cleri
cali oꝛdīe egit· in epiſcopatu· lxxiiij· Quē
dā demoniacū curauit· quē btꝰ bn̄dictꝰ
curare non potuit· cum multum ꝓ eo oꝛando et
ieiunādo laboraſſet· cōfitente demone p os obſeſ
ſi· ꝙ niſi a remigio expellendus non eſſet· Vnde
gaudens beatus benedictus· miſit ad ſanctum re
migium humillimam epl̄am· rogans euꝫ ꝓ īfirmo
ut in eo pficeret quod ipſe non potuerat· Tādeꝫ
defunctus beatus remigius cum deferretᷣ ad ſe
pulturam uerſus eccleſiam ſāctorum thimothei
et appollinaris· ſecꝰ eccleſiam beati chriſtoferi ita
feretrū grauari cepit· ꝙ nullo mō moueri potuit

Stupenteſq; nimis cum vellent eũ ferre ad eccle-
ſiam ꝑdictoꝝ martirũ · feretrũ mouere nullaten⁹
potuerũt · Tandem coacti dñm orauerũt · vt oſtẽ
deret eis vtrum vellet ſepeliri ĩ illa ecc̃iola ſancti
xp̃oferi · que erat in cimiterio remẽſi · vbi mille ſan
ctorũ reliquie quieſcebant · Statiq; feretrũ leuiſ
ſime ſuſtulerunt · & ibi corpus ſc̃ti remigii hono
rifice poſuerũt · Vbi cũ multa miracula quottidie
fierent · ãpliauerunt eccleſiã · Et facta cripta retro
altare · cũ effoſſũ corp⁹ vellẽt ibi reponere · moue-
re nõ potuerunt · Cũq; in oratioĩb⁹ ꝑnoctarent ·
et media nocte oĩes ꝑiter obdormiſſẽt · ĩ craſtinũ
ſ · kl' · octobris ĩuenerunt ſepulcrũ cũ corꝑe ſc̃ti
remigii in illã criptam retro altare ab angelis de-
portatũ Poſt longũ etiã tp̃s eodem die tranſlatũ
eſt ĩ pulcriorẽ criptã et ĩ capſa argẽtea collocatũ ·

¶ IX · ¶ De ſancto vedaſto attrebacenſi

¶ Sigibertus ·

Eodem quoq; tẽpe floruit in gallia ſanct⁹
vedaſt⁹ · qui fuit attrebacenſis epiſcop⁹ ·
Actor · Huius vitã ſcripſit alcuinus ·
qui et albin⁹ · vnde hec excẽpta ſubieci ¶ Albin⁹ ·
Sanctus uedaſtus p̄dicator egregius · tempe lo-
donei regis frãcorũ fuit qui alemanis bella infere
bat regno ſuo tunc ꝑ ſe potientib⁹ · Qui collecta
fortiſſima manu · regi lodoneo c̃ca ripas rheni flu-
minis obuiauerũt vnanimes · Tũc rex in arcu poſi
tus · oculos ad celũ cum hac voce leuauit · O de⁹
vniuerſe poteſtatis & ſũme maieſtatis · quez regi
na lotildis uxor mea cõfitetur & adorat · concede
michi hodie de inimicis meis victoriã · Naz ex hac
die · tu ſolus eris michi de⁹ · Preſta michi igit̃ triũ
phum · & ego tibi ſeruitiũ ꝓmitto ſempiternum ·
Mox diuina virtute terga verterũt alemani · & vi
ctoria ceſſit regi & frãcis · P⁹ hanc victoriã venit
rex ad tullũ opidũ · vbi nouerãt p̄ſidẽ ſc̃m uedaſtũ
Hũc a ſc̃to remigio accepit ſociũ · quatin⁹ ab eo
inſtrueret̃ in fide · Quem cũ ſc̃tus vedaſt⁹ ad be
atum remigiũ cauſa baptiſmi cõſequendi deduce
ret · cecũ illuminauit ꝓpe regulicũ villam in pago-
noginſi · vbi poſtea a religioſis viris facta eſt eccle
ſia in teſtimoniũ tãti miraculi · Quo miraculo rex
valde cõfortatus in fide · feſtinauit ad ſc̃tum re-
migiũ · Cum quo aliquãtis moratus eſt dieb⁹ · vt
ante baptiſmũ penitentie lacrimis ablueret̃ · & ſta
tuit ſc̃tus remigius diem quo rex baptizaretur ·
Qui tãdem baptizatus cũ optimatib⁹ ſuis & po
pulo cõmendauit illi ſc̃tum vedaſtũ Ad hũc ſan
ctum vedaſtũ · venit poſtea vir quidã nobilis &
religioſus viſitare illũ · Quem diſcedentem nolu-
it ſc̃tus dimittere ſine viatico · & mãdauit puero
ut ſiquid ei remãſiſſet vini auferret · Qui aridum
inuenit vaſculũ · in quo vinũ ſeruare ſolebat · Qđ
cum triſtis nũciaſſet ſc̃to · ille cõfiſ⁹ de dei gratia
ait · Vade et quidq̃d inueneris affer · Qui currens
vas vino optimo plenũ et ſupaffluẽs inuenit et at
tulit · Sanct⁹ autem vedaſt⁹ ſub magna atteſtati
one p̄cepit puero · omnib⁹ diebus vite ſue hoc fa
cere miraculũ

¶ X ¶ De ep̃atu eius et trãſitu et exequijs

Poſt hoc ſc̃tus remigius ordi-
nauit eum ep̃m · et miſit attrebatũ · qui in
ipa ciuitatis porta ſanauit claudũ quẽdã
& aliũ cecum illũiauit · Inuenit aũt inter domorũ
murorũq; fragmenta · antique ruinas eccleſie Qđ
dũ videns ſuſpiraret · ecce ſubito ex ruinoſ ſpelũ
cis urſ⁹ ꝓſiliuit · Cui vir dei p̄cepit · ut deſerta lo
ca peteret · ne vltra ripas illius fluiſ trãſiret · Qui
nũꝙ̃ poſtea viſus eſt in illis ꝑtibus Poſt hec qui
dã nobilis francus otinus nomine · regem lothari
um lodonei filium vocauit ad prãdiũ · et cũ eo ſan
ctum vedaſtũ Qui domũ intrans more ſibi ſolito
dextra extenta · omnia ſigno ſc̃te crucis ſignauit
Quedã vero ibi vaſcula erant cereuiſia plena · ſed
male gentili errore demoniacis incãtatõnibus ĩfe
cta · que mox ꝑ virtutẽ ſancte crucis dirupta cre
puerunt · & quidquid liquoris cõtinebãt in terraz
effuderunt · Territus rex et eius optimates · queſi
erũt cauſam tanti ꝓdigij Qua audita · multũ in fi
de cõfortati ſũt · annis fere · xl · eccleſie attrebacẽſi
p̄fuit · Nocte illa qua trãſijt · viſa eſt colũna clariſ
ſime lucis a culmine domus in qua iacebat · vſq;
ad ſũmum celi · horarũ ferme ſpacio duarum ſtaẽ ·
Cõuenerũt ad eius exequias chorus & popul⁹ co
pioſus · aliarũq; eccleſiarũ ſacerdotes et dyaconi
& clerici multi · et inter lacrimãtiũ uoces in terra ·
audiebãtur pſallentiũ voces in celo · Et dũ feretꝝ
in quo iacebat patum ſtaret in medio · accedentes
mouere · eum non valebãt Tũc ſciſcitati ſunt ſcopi
lionem archip̄ſbiterũ · qui ſecretari⁹ fuerat ẽmo-
nũ viri dei · ſi quid eum de ſepultura ſua mãdaſſe
memoraret · Qui reſpondit ſepius eum audiſſe ſe
dicentem · ꝙ nullus intra muros ciuitatis ſepeliri
deberet · quia omnis loc⁹ ciuitatis debet eſſe uiuo
rum non mortuoꝝ · Volebant enim illũ in eccleſia
beate marie ſꝑ uirgĩs vbi ep̃⁹ preſederat tumula
ri · Ipſe vero ſepulture ſue locum ĩ oratorio quod
pauꝑe ſũptu · i · ligneis tabulis ꝓpe litus c̃encionis
fluuioli edificauerat · fieri diſpoſuiſſe cognoſcitur
Sed indignũ duxerũt tãti viri corpus in loco tã
humili ſepelire · quia palude obſitus inacceſſibiliſ
erat populo · Tunc ſcopilio cũctos hortatus eſt
ad oratõm · & clamauit cum lacrimis · Heu michi
pater beatiſſime · quid vis ut faciam · quoniã et di
es in veſperũ iam declinat · & qui ad tuas cõuene
rũt exequias ad ꝓpria remeare feſtinãt · ꝑmitte ob
ſecro te ꝑferri ad locum qui tibi filiorũ cura p̄pa-
ratus eſt · Et his dictis · accipientes feretꝝ nulluz
onus ſentientes portauerũt illud ad eccleſiã ſan
cte dei genetricis · et ſepelierunt illud in dextera
ꝑte altaris · & iacuit ibi uſq; ad tempus ſc̃ti ãtbẽ
ti · qui ſeptimus ei in ſede pontificali ſucceſſit ·

¶ XI ¶ De uita ſancti leonardi lemonicenſis

¶ Ex geſtis eius ·

Floruit quoq; eodem tempe beatus leonã
dus qui a ſc̃to remigio de ſacro fonte le
uatus · et ab ipſo ſalutaribus diſciplinis ĩ
ſtructus · Cum pentes eius p̄mi eſſent in palatio
regis francie lodonei · tãtam ab ipo rege gratiam
obtinuit · ut quoſcũq; incarceratos ꝑſonaliter vi
ſitaret abſolueret Tãtum quoq; a domino ĩpetra
uit ut omnibus infirmis ad ſe cõfluentib⁹ ſanita
tis remedium obtineret · Cum ergo fama ſanctita
tis eius ſe vbiq; diffũderet · rex eum ſecum mane
re multotiens rogauit · donec optuno tempore ei
ep̃atum daret · ſ; ille humiliter renuit · & optãs in
uenire ſolitudinem · relictis omnibus aurelianuz
predicando cum fratre ſuo liphardo ꝑuenit · Vbi
poſtꝙ̃ in quodam cenobio aliquãdiu vixerũt · cũ
lipardus ibi ſuꝑ ligerim ſolitarius remanere uel-
let · & leonardus in acquitania predicare diſpone
ret · oſculantes ſe adinuicem diſceſſerũt · Leonar
dus igitur cõſtanter vbiq; predicans · & miracula
faciens · in quadã ſilua ꝓpe vrbem lemonicas habi
tauit · Accidit autem quodam tempore · ut rex cũ

ſuis iuuenibus more ſolito in illo nemore venare
tur & regina que cum ipſo cauſa delectandi pre
xerat ꝑtu piclitās moreretꝰ. Duꝫ ego morienti me
dici ſubuenire ñ poſſent. et rex et familia ꝓpter eā
vehementer lugerent. leonardus tunc ꝑ nemꝰ iter
faciens planctus eorū audiuit. & illic ex pietate
veniens. ad regem ſine mora vocatꝰ intrauit. Cū
qꝫ interrogatus quis eſſet et vnde. leonardum ſe
eſſe & diſcipulū ſācti remigij fuiſſe ſe diceret. rex
ſpem nouam cōcipiens. eum ad reginā induxit. ro
gās vt ꝓ ea oraret. quatinꝰ de edita ꝓle & libera
ta cōiuge. duplex ꝑ illum gaudiū obtineret Tunc
uir dei fuſa oratōne quod petebat obtinuit Et ob
latis ei copioſis muneribus cūcta reſpuit. hoc ſo
lum a rege poſtulās. vt ſibi et poſteris ſuis deo ſ
uituris tātum de nemore illo daret. quātum ipſe
nocte cum aſino circuiret. Cōſtructo itaqꝫ mona
ſterio ſtrictiſſime deo viuens. duos ſecum mona
chos habuit. Et quia aqua vno ab eis miliario lō-
ge erat. puteo quem foderant aquā ꝓcibus venire
faciens. locum ipm nobiliacū ꝓpter regem nobilē
qui locum dederat appellauit. Ibi quoqꝫ tantā cō-
tulit deus ei gratiā vt vbi cūqꝫ aliquis nomen eiꝰ
in carcere vel in uinculis inuocaſſet. ſtatim ſolutꝰ
& liber ad eum ueniens. ſuas ei cathenas & cōpe
des pſentaret. Huiuſmōi plures cum eo imppetu
um remanebāt. & qui male aliena rapuerāt. iam d
ſuo labore etiam alios ſuſtentabāt Septem quoqꝫ
familie de genere eius ad euꝫ venerūt. & diſtribu
to ſingulis nemore. ibi cum ipo manentes exem-
plo ſuo plurimos attraxerūt. ¶ XII ¶ De obitu
ipſiꝰ et miraculis ſequentibus.

POſtq̄ꝫ autem in pace quieuit. & in loco illo
vbi ꝑmū ſepultus eſt miracl'a multa fecit.
reuelatū eſt clericis illius eccleſie. ut ali-
bi eccleſiam fabricarent. & ibi corpus ſācti leonar
di honorifice trāſportarent. At illi pacto in orati
one triduāo ieiunio. tercia nocte ꝓſpiciētes. totā
ꝓuinciam īmenſa luce fulgentem viderunt. ꝑter il
lum locū vbi corpus trāſponere debuerūt. Ibiqꝫ
trāſlatus. infinita circa incarceratos et cōpeditos
miracula faciens. quāti apud deum meriti ſit mō-
ſtrat. Vicecomes lemonicenſiū quādam maximaꝫ
cathenā fecerat. ꝙ ad terrorem malorū ita in cip-
po ſue turris cōfixerat ꝙ reliquū cathene foris ꝓ
minens. ad omnem aeris intemperiem quecūqꝫ tene
bat. mille quaſi mortibus exponebat. Tūc accidit
ꝙ quidam ſeruus ſācti leonardi in ea ſine culpa li
gatus. cum iam inciperet mori ſāctum leonardum
rogauit. ut qui extraneos abſoluebat. ſeruo ſuo in
iuſte morienti miſericorditer ſubueniret. Statim
ſāctus leonardus in alba veſte apparens impera
uit vt ſurgeret. & ꝓeuntē ſubſequens cathenam
illaꝫ ad ſuā eccleſiā baiularet. Quod et fecit. et ad
laudem dei videntes hoc plurimos excitauit Qui
dam peregrinus a ſācto leonardo rediens. in aruer
nia captus ē et. querenti cur innocentem in carce
re cōcluſiſſent. reſponderūt. ꝙ niſi ſe copioſe rēdi
meret non exiret. Sequenti nocte domino caſtel-
li ſāctus leonardus apparuit. & ut peregrinū ſuuꝫ
innocentē abire ꝑmitteret imperauit. Sed ille ma
ne euigilans et viſioneꝫ quaſi ſomniū ꝑuipendēs
de ſācti imperio nichil fecit. Altera nocte ſimiliter
ſōniauit. et tamen ꝓpter hoc hominē non laxauit
Tercia nocte ſanctus leonardꝰ peregrinū arripiēs.
extra opidum deduxit. et ſtatim turris cū media
ꝑte caſtelli corruens oppreſſis plurimis. ſolū prin
cipem ad ſui cōfuſionem fractis cruribus reſerua
uit. In britānia ſimiliter quidā tenebatur. ſed tamē
ſāctum leonardū ut ſibi ſuccurreret cōtinue ꝓca-
batur Vnde ipſe ſāctus in medio carcere ſtatim
affuit. & palam cuſtodibus hominē ſic abſoluit ꝙ
impoſita ei cathena quā ad eccleſiā ſuam ferret. ma
nu ꝓpria ꝑ mediū illorum deduxit. ¶ XIII
¶ Qualiter lodoneus auxilij dei ſignis animatus
de gothis triūphauit. ¶ Gregorius thuro.

CVm aūt veniſſet rex lodoneus piſins. ait
ad reginā et ad populū ſuū. Satis michi
durum uidetur ꝙ gothi arriani. ꝑteꝫ gal
liaꝝ optimā tenent. Eamus igitur. & cum dei gra
tia eijciamus eos d terra. Cui regina ait. Faciamꝰ
eccleſiā in honore beati petri apl'i. ut ī bello ſit au
xiliator tibi Tunc rex in directū ꝓiecit a ſe bipen
nem ſuam. et dixit. Hic fiet eccleſia beatorū apo-
ſtoloꝝ. dum auxiliāte deo reuertemur. Cōmouit
hinc rex cūctum exercitum ſuū frācorū. et picta
uos direxit. Ibi enim alaricus rex gothorū cōmoā
batur. At vero cum multa ꝑs hoſtiū ꝑ territoriū
thurōn. ciuitatis trāſiret. ꝓcepit rex ꝓ reuerentia
ſācti martini. ut nichil aliud niſi herbā ꝓſumerēt.
accipere ad eoruꝫ equos ſuſtentādos. Direxit ita
qꝫ nūcios rex ad beati martini baſilicā cum mune
ribus multis. et equū ſuum quem amabat pl'imū
& ait. Ite & forſitan aliquid victorie ex ſancto
ſermone accipietis a ſāctis ſcripturis. Tunc datiſ
muneribus nuncijs dixit. Si tu domie adiutor mi
chi es. et gentem hanc incredulā meis manibꝰ tra
dideris. in īgreſſu baſilice ſācti martini digꝰ eſto
michi reuelare. Veniētibus aūt pueris eius ad be
ati martini eccleſiā. cum ipa limina introiſſent. pri
micerius eccleſie hāc antiphonam impoſuit dicēs
Precinxiſti me virtute ad bellum ꝛc. Quā vocem
pſallentiū ut audirent. deo gratias agētes. dimiſ
ſis muneribus cū leticia anūciauerūt regi. Cū ve
niſſet aūt rex ad fluuium uincennaꝫ cum exercitu
ſuo. in quo loco eum uadare deberet non inuenie-
bat. inūdauerat enim a multitudine pluuiaꝝ. De
ꝓcatuſqꝫ eſt dominū vt vadum illi oſtenderet. Et
nocte illa ibidem fuit Mane autem facto ceua mi
re magnitudinis eos domini nutu ꝓcedēte. vadū
oſtendit. Illaqꝫ vadante, populus quoqꝫ ſequēs
vadauit. Veniente vero rege apud pictauos. dū
ꝓcul ab eccleſia ſācti hilarij tentoria fixiſſet. ea no
cte farus igneus ex ea uiſus eſt exiſſe. apparuit ne
pe ſuper ipa tentoria in auxilium lodoneo regi cū
virtute beati hilarij. Precepit ergo rex exercitui
ſuo ut nec cibum nec quippiā ſtipendij de pago ip
ſo acciperent neqꝫ etiam ſpolia. Tunc fortiter dimi
cauit cum rege gothoꝝ in cāpo vagladinſe ſuper
fluuium cliuum. miliario decio ab vrbe pictaua
Illiſqꝫ inter ſe pugnātibus. gothi cum rege ſuo ni
mis colliſi. terga uerterunt. et lodoneꝰ rex victor
extitit. Deinde thurōn. ciuitatem reuerſus. mul
ta munera baſilice beati martini tribuit. Equū ue
ro quem antea ad ipſum eccleſiam trāſmiſerat. rēci
pere voluit ab illis matricularijs datis ꝓ eo argē
ti ſolidis centum. Quibus datis. equus ille nulla
tenus ſe mouit. At ille ait. Date alios centum ſo
lidos. Cunqꝫ dediſſent ſtatim equus ſolutꝰ ab ijs
Tunc cum leticia rex ait. Vere beatus martinus
bonus eſt in auxilio. ſed carus ī negocio. Ab ana
ſtaſio imperatore accipiebat tunc codicillos lodo
neus rex in baſilica ſancti martini Qui corona au
rea in capite ſuo impoſita. aſcenſo equo aurum et

argentum in atrio quod eſt inter ciuitatem et ec-
cleſiam beati martini · p̄ſente populo multū ero-
gauit manu ꝓpria ¶ XIIII ¶ De ſymacho patri-
cio boecij ſocero et dictis eius · ¶ Sigibertus ·
EOdem tempore ſymachus patriciꝰ rēpu-
blicam illuſtrauit · & cum eo gener eiꝰ bo-
ecius uir cōſularis · cōſpicuꝰ in vtraqꝫ lī-
gua · eruditōne omniū liberaliū artiuꝫ · quas pene
omnes a greco in latinū trāſtulit & expoſuit ·
¶ Actor · Scripſit aūt ſimachus epl'aruꝫ librum
vnum · de quo paucas iſtas notabiles ſententi o-
las hic excerptas ſubieci · Omnis oſtentatō nō ca-
ret ſuſpitōne mendacij · quia quidquid aſſumit̄ ꝓ
priū nō putatur · Facit affectio tenerior vt ſit q̄re
la ꝓcliuior · Mollis eſt animus diligētis · et ad om
nem ſenſum doloris arguit̄ · Si negligentius tra
ctes cito marceſcit vt roſa · ſi durius teneas lique
ſcit ut liliū · Leticia loquax res eſt · atqꝫ oſtētatrix
ſui · Semper natura gaudet equalibꝰ · & familiare
ſibi eſt omne quod ſimile eſt · Natura rerū eſt · vt
qui balbutiūt plus loquātur · affectant enim copi
am ſermonis pudore defectus · Quoꝝ mens ho-
neſta eſt imbecilla frons eſt · Iuſta cōiectura eſt q̄
de amicorū pondere et eſtimatōne colligit̄ · Pro
optimis viris quiſqꝫ interuenit · non magis illorū
videtur iuuare ꝯmodum · q̄ ſuū cōmendare iudi-
cium · Leuatur egritudine animus · quotiens ī offi
cia amita dirigitur · Minus eſt alienā ſententiā ſꝑ
nere · q̄ a ꝓpria diſcrepare · Odiui ꝑuo corꝑe lon-
ga uelamina · Illa veſtis decenter induitur · que n̄
trahit puluerem · nec in humum dimiſſa calcatur ·
Scio ſenes ad capeſcendū laborem ſegnes fieri · ſꝫ
quia creſcūt vicia cum tempꝛe · aptius eſt negocijs
itimādis viue uoc s indiciū · Supuacanei laboris
eſt cōmendare cōſpicuos · vt ſine ſole poſitis facē
p̄feras · Ex meo animo metior amiciciā non poſſe
ſentire officioꝝ ſacietatem · In re apta piget eſſe ꝓ
lixum · in arduis aūt rebus multū valet longior di
ligentia · Reuera omnis affectio impatiens eſt · eti
am iuſte & legitime tarditatis · Mediocribus ſcri-
ꝑtis amicorum benignitas ſcit fauere · alioꝝ autē
inuidia neſcit ignoſcere · Patriā defectu alimentoꝝ
laborantem ꝑiculoſū eſt inhabitare · crudele et im
pium deſerere · Non deeſt nobis uſus aduerſa to-
lerādi · nā crebro ictum fortune ferre didicimus ·
Sicut in veſtitu hominū ceteroqꝫ vite cultu · loco
ac tempꝛi apta ſumūtur · ita ingenioꝝ varietas in
familiaribus ſcriptis negligentiā quandam debet
imitari · ī forenſibus aūt acuere arma facūdie · Bo
nis familiare eſt ſtudia bona cumulare · quoꝝ gra
tiā ſentiunt non ꝑire · ¶ XV ¶ De ſcriptis boecij
et quibuſdā dictis eius ·
BOecius quoqꝫ multa cōpoſuit · Tempore
nāqꝫ eius vt legitur exorta eſt hereſis de
trinitate · ſed ip̄e cōgregata omni ſynodo
ſe ſubtraxit · ne ſibi ꝓpter facūdiam eloquentie cau
ſe imponerent̄ agende · Ob quā cauſam cū ſuſpe-
ctus a xp̄icolis haberet̄ · cōpoſuit contra ip̄os he
reticos de ſācta trinitate librum vnū · Quādo au
tem rex gothoꝝ theodoricus romanā rempubli
cam armis inuaſit · boecius plus omnibꝰ ei ꝯſtitit
poſtmodū apud eū accuſatus · q̄ ſolicite laborarēt
vt ſenatum et rempublicā ab eius manibus eripe
ret · cum pluribꝰ alijs ꝓſcriptus atqꝫ in exiliū miſ
ſus · papie incarceratꝰ eſt · In carcere aūt poſitus
quaſi de graui glorie ac rerū mutatōne doleret · ut
cōſolatōnis medicinas tanto dolori non tā ſibi q̄
alijs quereret · librū edidit de cōſolatōne phīe · oſ
tendens gloriā & dignitatem ceteraqꝫ terrena nō
vera bona · ſed nichil eſſe · & ideo nulli appetenda
eſſe · nec de eoꝝ amiſſione dolendū · vel adeptione
gaudendū · Tādem vero longo exilio fatigatꝰ · ab
ip̄o theodorico ꝑemptus eſt · Anno domini quin-
genteſimo · xxj · ſecūdum cronica · preter hec etiā
que p̄dicta ſūt inuenit̄ ſcripſiſſe librū de diſcipliā
ſcolariū · & librū de muſica · de logica vero libros
topicoꝝ et diuiſionū · libros etiā cathegoricoꝝ ſilo
giſmoꝝ & ypoteticoꝝ · et cōmenta ſuꝑ ariſtotelis
libros et alia plura · de quibus ad p̄ſens hic inſere
re placuit hec pauca moralia · ¶ Boecius in libro
cathegoricorum ſilogiſmoꝝ · Nemo ſi quid in pu
erilibꝰ diſciplis accepit · id ſacroſāctum iudicet ·
quādoqꝫdem res teneris auribus accomodatas · ſe
nior phīe tractatus eliminat · ¶ Idem in libro ypo
teticoꝝ ſecūdo · Nullū bonum eſt quod nō pulcꝰ
eluceſcat · ſi plurimoꝝ noticia cōꝓbetur · Hoc in
ſe obtinet ꝓpriū munus amicicia · vt nolit habere
ſolitarias cogitatōnes · nam quod honeſte quiſqꝫ
cogitat nulli ꝓmptiꝰ q̄ ei quem diligit cōfitetur ·
¶ Idem in libro diuiſionum · Quis hoc nō videat
plurimū ad bonarū artiū valere defectuꝫ · ſi apud
mentes hoīm nūq̄ ſit deſꝑatio diſplicendi ·
¶ XVI ¶ Iterum de dictis eiuſdem · ¶ Idem ī
libro de cōſolatōne philoſophie primo ·
MOrs hominū felix que ſe nec dulcibꝰ ānis
Ingerit · & meſtis ſepe vocata venit · Quid
me felicem totiens iactaſtis amici · Qui ce
cidit · ſtabili non erat ille gradu · Studia phoꝝ in-
fructuoſis affectuū ſpinis · vberē fructibꝰ ratio
nis ſegetem necant · hoīmqꝫ mentes aſſuefaciunt
morbo non liberāt · que dolores eius nullis fouēt
remedijs · ſed dulcibus inſuꝑ alūt venenis · ſirenes
uſqꝫ in exitiū dulces · Talia tibi cōtuleramꝰ arma
que niſi prior abieciſſes · inuicta te firmitate tue-
rentur · Stultoꝝ et ſi numeroſus exercitus tamē
ſpernendus eſt · quia nullo duce regit̄ · ſed errore
tātum temere ac paſſi limphāte raptatur · Si opē
medicantis expectas oportet vt vulnus detegas ·
Hoc cōſcientie libertas habet · ꝓ tuendo iure · ſpre
ta a me potentiū ſemper offenſio · Minuit ſe quo
dāmodo ꝓbantis cōſcientie ſecretū · quotiēs oſtē
dendo quis factū recipit fame p̄cium · Vltimam
hanc dixerim aduerſe fortune ſarcinā · q̄ dū miſe
ris aliquod crimen affigitur · que ꝑferunt meruiſſe
credūtur · Quātas rerum lubrica uerſat fortuna ui
ces · Premit inſōtes debita ſceleri noxia pena · Ac ꝑ
uerſi reſident celſo mores ſolio ſāctaqꝫ calcāt · la
tet obſcuris cōdita virtus clara tenebris · Nubibꝰ
atris cōdita nullū fundere poſſunt ſidera lumen ·
Tu quoqꝫ ſi vis lumine claro cernere verum · tra
mite recto carpe calleꝫ · gaudia pelle · ſpemqꝫ fuga
to · pelle timorem nec dolor aſſit · Nubila mens eſt
uinctaqꝫ frenis · hec vbi regnant ¶ XVII
¶ Adhuc de eodem · ¶ Idem in libro ſecūdo
OMnis ſubita rerū mutatō · non ſine quaſi
quodam fluctu cōtingit animoꝝ · An p̄cō
ſam eſtimet quis felicitatem habiturā · an
cara ſit fortuna p̄ſens nec manendi fida · & cū diſ
ceſſerit alatura merorem · Nō qd̄ ante oculos ſitū
eſt ſufficit intueri · Rerum exitus prudentia meti
tur · Quis enim eſt tam cōpoſite felicitatis ut nō
aliqua ex ꝑte cum ſtatus ſui qualitate rixetur · Ne
mo facile cum fortune ſue felicitate cōcordat · Inē
enim aliqd ſingulis · quod inexꝑtus ignorēt · exꝑtꝰ

exhorreat· Adde ꝙ feliciſſimi cuiuſqꝫ delicatiſſiꝰ
ſenſus eſt· & niſi ad nutum cūcta ſuppetāt· ōmis
aduerſitatis inſolens· minimis quibuſqꝫ ꝓſternit̃
adeoqꝫ ꝑexigua ſunt que fortunatiſſimis ſūmam
beatitudinis detrahunt· Locus iſte quem exilium
vocas· incolentibus patria eſt· Adeo nichil eſt mi
ſerum niſi cū putes· cōtraqꝫ beata ſors omnis eſt
equanimitate tolerātis· Quis enim eſt ille tā felix
qui cum dederit impatientie manus· ſtatum ſuuꝫ
mutari non optet· Paucis minimiſqꝫ natura con=
tenta eſt· cuius ſatietatem ſi ſuꝑfluis urgere velis
aut iniocūdum quod infuderis fiet· aut noxium·
Pluribus adminiculis opus eſt· ad tuendā p̄cioſe
ſuppellectilis varietatē· Verūqꝫ illud eſt ꝑmultis
indigere· qui ꝑmulta poſſident· cōtraqꝫ minimis
ꝗ abūdātiā ſuā nāe nccte ñ ābitꝰ ſuꝑfluitate meti=
unt· Cetera aīalia ſuis finibus cōtenta ſūt vos au
tem deo mente cōſimiles a rebus infimis excellen
tis nature ornamenta captatis· nec intelligitis q̄n
tam cōditori veſtro faciatis iniuriā· Ille genus hu
manū terrenis omnibus p̄ſtare voluit· vos digni
tatem veſtram infra infima queqꝫ detruditis· naꝫ
ſi omne cuiuſqꝫ bonū· eo cuius eſt cōſtat eſſe p̄cio
ſius· cum viliſſima rerū veſtra bona eſſe iudicatis
eiſdem voſmetipſos veſtra eſtimatōne ſūmittitis·
In omni aduerſitate fortune infeliciſſimū infortu=
nij genus eſt fuiſſe felicem Quā multis amaritudi
nibꝰ hūane felicitatis reſꝑſa eſt dulcedo· que & ſi
fruenti iocūda videatur· tamen quo minus cū ve
lit abeat retineri non poteſt· Liquet igitur ꝙ ſit
mortaliū rerum miſera beatitudo· que nec apud
eq̄nimos ꝑpetua durat· nec anxios tota dilectat·
Diuitie magis effundendo ꝙ coaceruādo nitent·
Tunc enim p̄cioſa eſt pecunia· cum trāſlata in ali
os largiendi uſu deſinit poſſideri· Auaricia ſemꝑ
odioſos· claros largitas facit· O anguſtas inopeſ
qꝫ diuitias· quas nec habere totas pluribus licet
& ad quemlibet ſine ceterorū pauꝑtate non ueni
unt· ¶ XVIII ¶ Adhuc de eodem·

Humane nature iſta cōditō eſt· vt tunc enī
ceteris rebus cuꝫ ſe cognoſcit excellat ea
dem tamen ī beſtias redigatur· ſi ſe noſſe
deſierit· Nam ceteris animalibus ſeſe ignorare na=
ture eſt· hominibus vicō venit· Tu qui nunc con
tum gladiūqꝫ ſolicitus ꝑtimeſcis· ſi uie huius cal
lem vacuus viator intraſſes· corā latrone cātares
O p̄clara opū mortaliū beatitudo· quā ꝗ adeptꝰ
fuerit ſecurus eſſe deſiſtit· Non virtutibus ex di=
gnitate· ſed ex virtute dignitatibꝰ honor accedit
& collata imꝓbis dignitas· non modo non efficit
dignos· ſed ꝓdit potiꝰ & oſtentat indignoſ Noſ
niſi ad populares aures ianeſqꝫ rumores recte fa
cere neſcimus· & relicta cōſcientie virtutis p̄ſtan
tia de alienis p̄mia ſmunculis captamꝰ· Quidam
cum adorſus eſſet cōtumelijs quēdam qui non ad
vere virtutis uſum ſed ad ſuꝑbā gloriā falſū ſibi
nomen phi induerat· adiecit iam ſe ſciturum an il
le philoſophus eſſet· videlicet ſi illatas iniurias pa
tienter toleraret· Tum ille patientiā parūꝑ aſſum
p̄ſit· acceptaqꝫ cōtumelia· velut inſultās iam tan=
dem inquit phim me eſſe intelligis· At alter ni=
miū mordaciter· Intellexrā inquit ſi tacuiſſes· Fu
gare indigentiā copia querimus· ad hoc nobis in
cōtrarium cedit· quippe pluribꝰ adminiculis opꝰ
eſt· ad tuendam p̄cioſe ſuppellectilis varietatem·
verūqꝫ illud eſt ꝑmultis idigere· qui ꝑ multa poſ
ſident· Mors ſpernit altam gloriā· inuoluit humi
le p̄iter & celſum caput· equātqꝫ ſūmis infima·
Ego plus hominibus reor aduerſā ꝙ ꝓſperam ꝓ
deſſe fortunā· Illa ſemper ſpēm felicitatis blanda
mentitur hec ſemper vera eſt· Illa fallit· hec īſtru
it· Poſtremo felix a vero bono blādimentis deui
os ducit· aduerſa plerūqꝫ ad vera bona reducens
vnco retrahit· An hoc etiam inter minima eſtimā
dū putas· ꝙ amicorū tibi fideliū mentes hec aſꝑa
hec horribilis detegit· hec tibi certos ſodaliū vul
tus ābiguoſqꝫ ſecernit· Illa diſcedens ſuos aufēt
tuos relinquit· Felix nimiū prior etas Cōtēta fidō
libus aruis· Nec inerti ꝑdita luxu Facili que ſera
ſolebat Ieiunia ſoluere glande Nō bachica mune
ra norat Liq̄do cōfundere melle Nec lucida velle
ra ſerū tirio miſcere veneno· Somnos dabat hēba
ſalubres· Potū quoqꝫ lubricus amnis· Vmbras al
tiſſima pinus Vtinā modo noſtra redirent In mo
res tempa priſcos· Sꝫ ſeuior ignibꝰ ethne Feruēſ
amor aroꝫ habendi Heu p̄mus quis fuit ille A ui
ri ꝗ pōdera tecti Gēmaſqꝫ latere volentes· Preci
oſa picula fodit· Si nūc inter mures uideres vnū
aliquem ius ac poteſtatem p̄ ceteris vendicātem
quanto mouereris cachīno· Quid vero ſi corpus
ſpectes imbecillius homine repire queas· Nemo
autem in quēpiā ius aliquod niſi in ſolum corpꝰ·
& quod infra corpus ē (fortunā loquor) exēcere
poteſt Omnia fortune bona ad īꝓbiſſimū quēqꝫ
vberiora ꝓueniunt· & collata imꝓbis dignitas ñ
modo efficit dignos· ſed ꝓdit potius & oſtentat
indignos· ¶ XIX ¶ De eodem in libro tercio·

Omnis mortaliū cuā quāmltiplicīū ſtudio
rum labor exercet· diuerſo quidem calle
ꝓcedit· ſed ad vnū tamen beatitudīs fon
tem nititur ꝑuenire· quo quis adepto nichil vltra
deſiderare queat· ē enim cūcta intra ſe bona con=
tinens· Liquet ergo beatitudinem eſſe ſtatū bono
rum oīm cōgregatōne ꝑfectū· Quem ut diximus
mortales omnes diuerſo tramite adipiſci conātur
Eſt enim hoīm mentibus veri boni naturalit̄ īſi
ta cupiditas· ſed ad falſa deuiꝰ error adducit· Na
ture quidem minimū· auaricie vero nichil ſatis ē·
Regum familiares· regia poteſtas ſepe incolumis
ſepe elapſa ꝓſternit· Quem felicitas amicū fecit·
infelicitas inimicum faciet· Nulla peſtis efficacior
ad nocendum ꝙ familiaris īimicus Si tuā non ha
bes· ſplendidū te aliena claritudo non efficit· Vo
luptatum appetentia eſt plena anxietatis· ſacietas
vero penitentie· Pecuniā ne cōgerere conaberis·
at ne eripies habēti· Dignitatibꝰ fulgere vis· dā
ti ſupplicabis· & ꝗ p̄ire ceteros honore cupis poſ
cendi humilitate vileſces· Potentiā ne deſideras
ſubiectorū inſidijs obnoxiꝰ ꝑiculis ſubiaceb̄ Glo
riam petis· ſed ꝑ aſꝑa queqꝫ diſtractus ſecurus
eſſe deſiſtes· Voluptariā vitam degis· quis ñ ſꝑ
nat & abijciat viliſſime rei· ſ· corporis ſeruitium·
Quis legem det amātibus· maior lex amor eſt ſibi
Quod quiſqꝫ p̄ ceteris petit· hoc ſūmum bonum
iudicat· Potentem cēſes ꝗ ſatellite latus ambit ꝗ
quos terret ipē plus metuit· Tragicus exclamat
O doxa doxa· que mentibus hominū nichil aliđ fa
cta es ꝙ aurium inflatō magna· Qui falſo p̄dicāť
ſuis ipi neceſſe eſt laudibus erubeſcant· Si uolu
ptas corporalis beatum facit· beatiores ſūt pecu
des hominibus· quarū omnis ad explendā corpo
ralem laſciuiam feſtinat intentio· O qui perpetua
mundū ratōe gubernas Terrarū celiqꝫ ſator· qui
tēpus ab euo iubes Stabiliſqꝫ manēs das cūcta

mouere·pulcrum pulcerrimus ipſe mundū·Men=
te gerens·qui numeris elementa ligas·Nichil eſt
quod non omnipotens·ſed malū facere nō poteſt
ergo malū nichil eſt·¶ XX·¶ De eodem·
¶ Idem in quarto libro·

IMpante floꝛenteꝫ nequitia virtus nō ſo
lum p̄mio caret·verū etiā ſceleratoꝝ pedi
bus ſubiecta calcatur·Qui virtute deſer
ta homo eſſe deſinit·cum in diuinā cōditōnē trā=
ſire non poſſit uertitur in beluā·Eorū qui in poſ
ſeſſione vel in ꝓfectu vel adeptione virtutis ſūt·
omnem quecūꝗ ſit bonā iudico·in imꝓbitate ue
ro manentibus omnem peſſimā eſſe foꝛtunā Sicut
ꝓbis ꝓbitas ipſa p̄mium eſt·ita imꝓbis nequitia
ipſa ſuppliciū·Miſerum eſt voluiſſe pꝛaua·potuiſ
ſe miſerius·ſine quo voluntatis miſere languēt
effectus·Triplici ergo vrgentur infoꝛtunio q̄ ſce
lus volunt poſſūt ꝑficiunt Et ſi nequicia miſeros
fac̄·miſerioꝛ fit nec̄e ē diuenioꝛ nequā Infelicōꝛes
ſunt mali impuniti ꝙ̄ ſupplicia luentes·ꝙ̄uis ī eo
rum ſupplicio nulla ſpes coꝛrectōnis·nullꝰ reſpe
ctus habeatur exempli Nā pena ratōe iuſticie bo
na eſt·impunitas merito iniquitatis mala·Mali ſi
miles ſunt auibus·quaꝝ intuitum nox illuminat·
dies cecat·Illata iniuria non accipientis·ſed infe=
rentis miſeria eſt·¶ Idem in libro quinto Qui re
cto celum vultu petis·Erigiſꝗ frontē ī ſublime
feras animū quoꝗ·Ne grauata peſſum·Inferioꝛ
ſidat mēs·coꝛpe celſꝰ eleuato·Eternitas ē intēmia
bilis vite tota ſil̄ & ꝑfecta poſſeſſio·Magna vob̄
ſi diſſimilare non vultis indita eſt neceſſitas ꝓbi
tatis·cum ante oculos agitis iudicis cūcta cernē=
tis·¶ XXI·¶ De ſācto ſeuerino abbate agauē
ſi·¶ Ex geſtis eius·

CVm autem lodoneus iā ꝑ annos·xxv·re
gni frācoꝝ apicem gubernaret·ſubito fe
brili doloꝛe coꝛreptus·cum a nullo medi
coꝝ ſanari poſſet·audiuit famā ſācti ſeuerini ab
batis agauenſiū monaſterij qđ ab incolis loci mul
tis ſignoꝝ titulis inſignis haberet·eūꝗ ad ſe acce
dere ꝑ nūciū ſuppliciter rogauit·Qui deuotus &
benignus ad eum acceſſit·eūꝗ p̄cibus ſuis ab in=
firmitate ſua diutina liberauit Poꝛro ꝑ aliqđ tem
poꝛis ſpaciū cum illo manens·multos de domo ei
us ſimul & de piſiaca plebe·diuerſis calamitatibꝰ
oppꝛeſſos·ad ſanitatem ſacris oꝛatōnibꝰ refoꝛma=
bat·claudis videlicet reſtituens greſſū·mutis lo=
quelam cecis lumen·ſurdis recreabat auditū·im=
mūdos quoꝗ ſpūs de coꝛꝑibus pellens obſeſſis·
p̄clatis virtutum diuulgabat̄ titulis·Rex deniꝗ
lodoneus benigno eum poſcebat affatu Obſecro
inquiens abba pater·accipe pecuniam de theſau=
ro noſtro quātūcunꝗ volueris & eam ꝓut libet
eroga paupꝰibus·Rei etiaꝫ quicūꝗ in regno meo
carcere recluſi ꝓ ſua detinētur nequitia·tua indul
gentia cūcti laxentur·Iubente itaꝗ rege cuncti
in regno ſuo pādūtur carceres·& inumera eoꝝ
multitudo qui diuerſis erant cruciatibꝰ afficiēdi·
& moꝛte debita puniendi·beati ſeuerini aduentu
letabūdi egredientes·ſoluūtur ab omni toꝛmēto
rum genere·Cum aūt obitū ſuum appꝛinquare co
gnoſceret·ſicut ei oſtenſū fuerat ab angelo·ab ur
be piſius ꝓmouens ad montem quē caſtrū nanco
nis vocāt ꝑuenit·in cuius vertice erat oꝛatoꝛium
in quo duo p̄ſbiteri deo ſeruiebāt·Quibus coꝛpꝰ
ſuū cōmendauit ſepeliendū·ſicut ei fuerat reuela
tum ab āgelo·A quibus honoꝛifice ſuſceptꝰ·intē
ſacra eoꝛum colloquia ſpūm exalauit·Ipſa autem
hoꝛa obitus eius·inſtar ſtelle totus lumine circū
fuſus eſt locus·Huius feſtū recolitur·iij·idꝰ fe
bꝛuarij·¶ XXII ¶ De ſācto maxencio abbate
pictauenſi·¶ Sigibertus·

QVincianus ruthenenſis ep̄us·& maxenci
us pictauenſis abbas·hoc tempoꝛe in gal
lia claruerūt·¶ Ex geſtis eiuſdem maxē
cij·Hic maxencius inter cetera virtutū miracula
moꝛtuū ſuſcitare ꝓmeruit·multotiēs aues fere re
lictis nemoꝛū ramis·in manu eius modo tritici g̃=
na modo panis fragmenta ſumebāt·Sepius etiaꝫ
viſitabat̄ ab āgelis·adeo ut ſplendoꝛ cellule ī qua
pſallens iugiter habitabat·veluti micātiū glob̄ a=
ſtroꝛum uidentibus miniſtris vel monachis relu
ceret·Refectio eius erat panis oꝛdeaceꝰ & aqua·
frequenter tamen diuinis dapibus paſcebat̄ ab ā
gelis·Sic auteꝫ oꝛatōnibꝰ īcūbebat·ut ſe īcuruā
do adinſtar cameloꝝ·in eius mēbꝛis velut gibbi
apparerent·Quodā tempoꝛe eſtiuo dū monachi ī
ter opa eſtuātes ſiti grauarentur·ideꝫ vir dei oꝛa
tōne expleta·baculū quem tenebat ī aruo fixit·&
in cōſpectu aſtātium fons viuus deoꝛſū effluxit
vnde & monachi deo gratias agentes ſitim extin
xerūt & multi lāguentes poſtea ſanati ſūt·Quo
dā tempoꝛe frāci cuꝫ gothis cōflictu bellico adue
nientes·p̄cedente eos rege lodoneo·cuꝫ monaſte
rio cui maxencius p̄erat appꝛinquaſſēt·cogitare ce
perūt ut illud debellarent·& ſāctū virum occide
rent·Cūꝗ ſuadente dyabolo·vnꝰ ex barbaris ma
num extenderet·ut eum decollaret·ſuſpenſo in ae
re gladio & manꝰ gladiatoꝛis inaniter remāſit ex
tēta·& ceruix ſācti viri ꝑmāſit illeſa·poſt paulu
lum aūt cepit ſeipm̄ dentibus laniare·& ꝓpꝛium
coꝛpꝰ crebꝛis vulneribꝰ lacerare·& tādem accen
ſus inſania ꝓpꝛius infelix extitit homicida·Reliq̄
vero repente luminibus ſūt cecati·mente turbati
vt uix alter alterum recognoſceret·Qđ cuꝫ ad au
res lodonei ꝑueniſſet·ad ſāctum virū ocius accur
rit·ſeꝗ ꝓſternens humiliter adoꝛauit·& ueniā ſi
bi ſuiſꝗ poſtulauit Vir autem deo plenus motꝰ
pꝛecibus regis·ſigno crucis ſup eos expꝛeſſo·&
eulogiarū ex panis fragmine benedictōne largi
ta·ſanitatem intulit·& eos īcolumes ad caſtra re
dire ꝑmiſit·Poſt hoc quidā ſegetis cultoꝛ cum ad
euellendū ſilicem die dominico ꝓperaſſet in meſſē
manꝰ eius circūſtricta ꝑ bienniū ꝑmāſit·ita ut nl̄
lus medicoꝝ adhibere poſſet medicinā·Tādem
ad virum dei ꝑrexit·qui oꝛatōne fuſa ſanitatē in
tegrā manui eius reddidit Simili modo mulier cū
cupiditate ſtimulāte die domīco fila toꝛq̄ret mā²
eius inutiles facte ſunt·Que ad virū dei pꝛefatū
venit·& ille mox ꝑ ſignum ſācte crucis eā ſanam
reddidit Obitum quoꝗ ſuum longe āte pꝛeſciuit
& monachis ſuis·vj·kl̄·iunij hoꝛa nona diei ſe d̄
mūdo trāſiturū indicauit·Quod & ita accidit·ut
vir ſāctus p̄dixit·¶ XXIII ¶ De cōcilio aure
lianenſi quod p̄mum fuit in frācia·

PRima ſynodꝰ a frācis hoc tempoꝛe iuſſu
lodonei regis aurelianis habita eſt·ī qua
multa decernūtur eccleſie utilia·Hāc ſino
dum·xxxij·epiſcopoꝝ cōgregauit ſāctus melani
us·qui regi lodoneo familiaris erat·fuitꝗ actoꝛ
canonum ibi ꝓmulgatoꝝ ſicut in pꝛefatōne eiuſ
dem ſynodi legitur·Ex cuius decretis ſunt iſta·
Populus a miſſa non diſcedat·āteꝙ̄ meſſe ſolēni
tas impleatur·& niſi epiſcopꝰ fuerit benedictōeꝫ

accipiat ſacerdotis· Rogatõnes ãte aſcenſionem
domini ab omnibus eccleſijs placuit celebrari · ita
ut triduanũ ieiuniũ p̃mittatur· ꝑ quod triduũ ſer
ui & ãcille ab omni opere relaxentur· quo magis
plebs vniuerſa cõueniat· Quo triduo omnes ab=
ſtineãt· vt q̃dragesimalibus cibis vtantur· Clerici
uero qui ad hoc opus ſãctum adeſſe cõtempſerit
ſecũdum arbitrium epiſcopi eccleſie ſuſcipiãt diſ
ciplinã· Si clericus monachus ſcolaris· diuinatio=
nes vel auguria crediderit· vel ſortes quas menti
untur eſſe ſãctorum quibuſlibet putauerint ĩtimã
das· cum his qui eis credũt ab eccleſie cõmuniõe
pellãtur· Epõ ſi infirmitate non fuerit impedit⁹
eccleſie cui ꝓximus fuerit die dominico deeſſe nõ
liceat· Hec & alia plura ibidem eccleſie vtilia· ut
dictum eſt· autore ſãcto melanio redonenſi decre
ta ſunt ¶ XXIIII ¶ De ſãcto melanio redonẽſi

¶ Ex geſtis eius·

Vit aũt ſãctus melanius de venetenſi p=
rochia· de villa placio nobilis genere· for
ma p̃cipuus· corpe caſtus cuius conſilio
rex lodoneus paupes alebat· & ſãctos honorabat
Hic habuit aliquãdo dyabolũ obuiũ ĩ ſpecie thau
ri cornutum· Quem interrogãs ſãctus quo iret·
reſpõdit ille· Ad fratres vado· potionem eis dare
Et mox iuit ſãctus ad oratoriũ ſuum· Dyabolus
aũt vnum de ſenioribus haurientem aquã ingreſ
ſus eſt· Quem cũ vexaret· ſãctus uexato alapam
dedit· & demonem excuſſit tãteq virtutis erat·
vt demões ãte illũ celare ſe ñ auderẽt Quadã die
cõuenerũt apud andegauis ſãctus melani⁹ & ſan
ctus albinus· & ſãctus victor· ſãctus marſus·
atq lautonus· Quibus cũ eulogiã dediſſet ſãct⁹
melanius & omnes accepiſſent· ſãctus marſus te
nuit eulogiã· & in ſinum ſuũ cadere ꝑmiſit· q̃ uer
ſa eſt in cingulũ ſerpentis· Quod ille ſentiens· cu
currit ad pedes ſãcti melanij· Quem ille miſit ad
ſãctum albinũ· ut cõfiteretur quod fecerat· San=
ctus aũt albinus miſit ipm̃ ad ſãctum victorem
cenomãnis· qui remiſit eum ad ſãctum melanium
redonis· Qui orans fudit ſup eum benedictionẽ·
& uerſus eſt ſerpens in p̃ſtinã eulogiaz· Et ita cõ
municatus eſt beatus marſ⁹ a beato melanio Idẽ
ſãctus melanius oratoriũ ſuum quod dicit̃ placõ
manibus ꝓprijs fabricauit· Sanctus albinus & ui
ctor & lautonius & marſus· admoniti ſunt ꝑ an
gelicam viſionem ire ad corpus eius mortui cuſto
diendũ· Quod dũ deferrent nauigando· ꝑ vicen=
nam ad vrbem redonem· xij· vincti qui tenebant̃
in carcere· in turre iuxta aquam clamauerũt· San
cte melani miſerere nobis· Et ſtatim diuiſa ẽ tur
ris in duas ptes· a ſũmo uſq deorſũ· & ſic libeãti
ſũt· In uenetenſi pago puerũ mortuũ ſuſcitauit·
qui a demonio vexabatur· quem demon ſeducenſ
& ſaens ſe eijciendum· in ſecreto cubiculo laqueo
trãſgulauerat· ¶ XXV ¶ De vita ſancti arnul=
fi martiris· ¶ Sigibertus·

Oc tempore ſanctus arnulf⁹· ſãcti remi=
gij in baptiſmo filius in gallia claruit· qui
poſt multos in p̃dicãdo chriſtũ agones·
in ſilua piſiorũ aquilana martirizatus eſt· ¶ Ex
geſtis eiu· Huius arnulfi pater p̃mo gentilis qui
riacus dict⁹ eſt· mater p̃mo gentilis ſimiliter qui
ciana· Poſtea baptizati a ſãcto remigio· ille rogaci
anus· iſta eufroſina dicta eſt· Qui omnia que ha=
bebãt in villa reiteſte· ſãcto remigio tradiderunt
Sanct⁹ autem remigius cũ lodoneũ baptizaſſet·
cum omni frãcorum exercitu· cõmendauit ei ſan=
ctum arnulfũ· Qui lodoneus ſcaribergam neptẽ
ſuã dedit in uxorem· & eos ambos ſãcto remigio
tradidit· Quib⁹ ille pſuaſit· vt virgines ꝑmanẽnt
In quo ꝓpoſito cũ beatus arnulfus vitã decreuiſ=
ſet finire· facta eſt ad eum vox de celo in ſomnis
dicens· Si quis non renũciat omnib⁹· que poſſidz
non poteſt eſſe me⁹ diſcipulus· Et itez Si vis pfe
ct⁹ eſſe· vade & vẽde omnia que habes & da pau
pibus· & veni· & ſequere me· & habebis theſauꝝ
in celo· Qui ſtatim expgefactus cũ ſũma feſtina=
tõe abijt remis ad ſãctuz remigiũ & ei⁹ fidi ſpõſã
ſuam credens· & teſtamento ſuo omnia reliquenſ
viaticũ petijt et accepit· In pegrinatõe ſua· xxvij·
annos in laicali habitu ꝓfecit Apud rauennaz die
dominica poſt matutinas ſol⁹ remã erat in eccle
ſia ad orandũ· vbi cuiuſdã peccatoris aĩma quam
dyabolus ad infernũ trahebat exutam a corpore
cepit clamare· Sãcte arnulfe dei electe ſuccurre·
et hos impetus inimicoꝝ cõprime Tũc ille his fle
tibus cõmot⁹· flẽs largiſſime orauit· & anima ad
corp⁹ redijt· & homo reuixit· et cuius meritis ſal
uat⁹ fuerit indicauit· et ꝙ ipẽ eſſz arnulfus pegri
nus clara voce p̃ſentibus patefecit· Statim ſãct⁹
ꝓpter inanem gloriã fugiendã fugit ad ſãctum re
migiũ· Veniens autem ſup ſecanam fluuiũ ad lo=
cum cui cella nomen eſt obuiuũ habuit quendam
mortuũ in feretro Orauit ſãctus et ille reſurrexit
quem ſecũ adduxit ad ſãctum remigium· Sãctus
aũt remigius ſuã uxorem ei reddidit· Beat⁹ autẽ
arnulfus fugiens populũ remenſem· iteꝝ pegrina
tõnem arripuit· venitq cauſa orãdi tholoſam ad
ſãctum ſaturninũ· et pictauis ad ſãctum hilariũ·
et deinde thuronis ad ſãctum martinũ· Ibi ange
lo reuelante factus eſt ep̃⁹· Vbi dum quadaz no
cte inciperet ad vigilias· domine labia mea aperies
et clerici obdormirent· et nemo eſſet qui reſpõd
ret, angelus ſubiũxit et os meũ anũciabit laudem
tuam· ¶ XXVI ¶ De martirio ſãcti ſigiſmundi
regis· ¶ Sigibertus·

O tẽpore ſigiſmũdus mortuo patre ſuo
gondobaudo regnauit in burgũdia· Lo
doneus autem regno frãcorũ per omnes
gallias dilatato· et legitime et pacifice cõfirmato·
mortuus eſt· et pariſius in baſilica ſancti petri apli
quam ipẽ et regina lotildis edificauerũt ſepultus
eſt· ¶ Gregorius thuronenſis in hiſtoria franco
rum· Igitur poſt mortem lodonei regis· iiij· filij ei
us videlicet theodoric⁹ lodomiris· hildebertus· &
lotharius regnum eius inter ſe diuiſerũt equalit̃·
Habebat quoq tũc theodoricus filiũ nomine the
obertum ſtrennuũ et vtilem Eleuatiq ſũt in potẽ
tia magna· Amalaricus quoq filius alarici gotho
rum regis· ſororem ad cõiugiũ ſibi petijt a ſupra
dictis fratribus· et obtinuit· In diebus illis lotil
dis regina pariſius ueniens· rogauit filios ſuos· vt
iniuriã eius ĩdignantes· patris et matris ſue mor
tem vindicarent· Qui in ira magna cõmoti· cũ ex
ercitu magno burgũdiaz petierunt· cõtra ſigiſmũ
duz et godomarũ reges filios gondobaudi· Tũc
temporis, edificauit ſigiſmũdus rex monaſteriũ
ſanctorum martirum agaunenſiũ in burgundia
ſancti mauricij cum ſocijs· ſex milium· dc· vj· mar
tiruz Cõmoto igit̃ exercitu burgũdionũ cõtra lo
domirem regem et hildebertum et lotharium fra
tres· filios lodonei illiſq inter ſe pugnantib⁹ bur
gũdones ſũt ceſi cũ godomaro· Sigiſmũd⁹ vero

dum ad ſanctos agaunēſes fugeret · inſecutus eſt
cum lodomaris et cōprehendit eum et uxorem eiꝰ
et filios · captoſq; in pagum aurelianenſez eos ad
duxit · atq; in carcerem intruſit · Beatus aūt auitꝰ
qui erat tunc ſāctus dei abbas in aurelianis ciui-
tate · depcabatur lodomarem vt non occidēt eos
Sed iſte nolebat eum audire · Interfecit autē ipm
& uxorem eius et filios · ꝓiecitq; in puteū · in loco
qui dicitur colūna uico ¶ Sigibertus Hic ſigiſ
mūdus filium ſuū ſigericum ꝑemerat · malo nouē
ce illius uſus cōſilio Qui cōpetenti penitentie ſe
adijciens · et martiribus agaunenſibꝰ ſe totum de
uouens · ꝙ dignus fuerit venia · teſtatur crebra pꝰ
mortem eius ꝑ eum multis cōceſſa ſanitatū gratia
et ꝑ eum febricitātibus indulta curatio · ¶ Actor
Huius feſtū recolitur · iij · kl' · maij · ¶ XXVII
¶ De hormiſda papa et interitu anaſtaſij impe-
ratoris · ¶ Sigibertus ·

Oſt ſymachū papam · hormiſda romāe ec
cleſie quinquageſimus pſidet Hic clerꝝ cō
poſuit · et pſalmis erudiuit · Hic reſpectu
ap'lice hūanitatis · grecos cōuictu hereticorū ma-
culatos abſoluit ꝑ nūcios ſuos · ¶ Ex libro ponti
ficali · Idem quoq; cum cōſilio regis theodorici · di
rexit eunodium epm ticinenſem · & fortunatū epi
ſcopū cathinenſem · et uenātiū pſbiterū vrbis ro
me · et vitalem dyaconem ſedis ap'lice · et hilarium
notariū · qui euntes ad anaſtaſiū auguſtum nichil
egerunt · Idem ſecūdo miſit eunodiū ipm · et ꝑeg-
num epm meſenenſem portātes ep'las cōfortatori
as fidei · et cōteſtatōnes ſecretas numero · xix · &
textum libelli · In quo libello noluit cōſentire ana
ſtaſius auguſtus · quia ipe in hereſi euticiana com
munis erat · voluit itaq; legatos ꝑ remuneratōnē
corrūpēre · legati vero ſedis ap'lice cōtemptu ana
ſtaſio auguſto nl'latiꝰ pſēſerūt accipē pecunias · ni
ſi ſatiſfactōnem ſedis ap'lice oparetur · Tunc im-
pator repletus furia · eiecit eos ꝑ poſticulam · &
impoſuit eos in nauem ꝑiculoſā cū militibꝰ & ma
giſtratibus et prefectis eliodoro et demetriano ·
qui & hoc dedit in mādatis · ut nullam ciuitatem
ingrederentur · furoreq; repletus anaſtaſiꝰ cōtra
papā hormiſdā · inter alia fatua ſua hoc ſcripſit di
cens · Nos iubere uolumus non nobis iuberi · Eo
dem tempe nutu diuinitatis ꝑcuſſus eſt anaſtaſiꝰ
impator fulmine diuino & obijt · ¶ XXVIII
¶ De eunodio ticinenſi epo et dictis eius ·
Ex decretis yuonis carnotenſis ·

Icolaus papa michaheli auguſto · Magnꝰ
inquit cōfeſſor xpi eunodius ticinēſis epi
ſcopus · qui ab hormiſda ap'lice memorie
cōſtātinopolim miſſus · inumeras miſerias a greco
rum veſania ꝓ xpi fide & ſtatu eccleſie non ſemel
ꝑtulit ¶ Iohānes · viij · bertini abbati · Abſit a pijſ
mentibus quid de romani culminis pontifice ſi-
niſtrum ſentire · cū beato eunodio cōfeſſore ticinē
ſis vrbis ante ſcribente doceamur quia deꝰ omni-
potens aut claros ad tāta faſtigia erigit · aut cer
te quos eligit illuſtrat ¶ Synodus ſimachi pape
Synodus dixit · Ea que in libello quem eunodius
veſtra auctoritate cōſcripſit ſicut in noſtra pſen
tia relecta ſunt · ut ꝓprijs manibus roborenē roga
mus · atq; inꝑpetuū cōſeruentur · ſicut pdictuz ē ·
veſtra auctoritate ap'lica firmenē · Symachus re-
ſpondit · fiat · ¶ Actor · Ex libro eunodij paucoſ
flores · morales excerptos hic ſuppoſui ¶ Eunodi
us · Sufflua ſcribere res iactātie eſt neceſſaria re
ticere cōtemptus · Amica eſt homini ad genitale
ſolum reuertenti ſemꝑ hilaritas · Male ꝑtinax (ꝺ
us) liuoris obloq uēdi fomitem ꝺ loco glorie que
rit · Exultatō eloquentiā dat · quā ingeniū negat ·
Ira iuſto liberior · ſuum pluſꝙ alios laceſſit acto
rem · Liberior iuſto laudatō tātum glorie decēpit
quātum falſitatis adiecerit · fit enim vana narratō
que ex mendacijs creſcit · Artiū mater eſt inſtātia ·
nouerca eruditōnis negligentia · Argumentū eſt
nil merentis rogare diu Supni beneficij uix dimo
ſcitur qualitas dum tenetur · poſtꝙ migrauerint
cupita dulceſcūt · Niſi vires eſtimes dū aggrediſ
ſarcinā ſubiacebis Nemo in altero mores āplexaē
niſi quos in ſe formauerit ¶ XXIX ¶ De impe
rio iuſtini ſenioris et de ſācta brigida
¶ Sigibertus ·

Oſt anaſtaſiū impauit iuſtinꝰ ſenior ānis
x · Cepit āno domini · d · xviij · mūdi ſcilicz
quartimilleſimo · cccc · lxxxj · Hugo tamen
aliter dicit ſic · Iuſtinus igiē ſenior xpianiſſimus
impator · anaſtaſio pſido ſuccedens in regno āno
incarnatōnis diuine · d · & · xj · impauit ānis · xxiij ·
Ad hunc miſit hormiſda venerabilis papa in vr
be regia ſāctum germanū capuanū epm · & iohan
nem & blādinū pſbiteros · felicem quoq; & dioſ
corum dyacones · necnō et petrū notariū · ut epiſ
copos quos anaſtaſius ꝓ catholica exiliauerat · fi
de · ad ꝓprias reuocaret eccleſias Quos omnes cū
grādi leticia ſuſcepit clementiſſimus impator · &
remiſit honorabiliter · ¶ Sigibertus · Eo quoq;
tempore virgo dei brigida obijt in ſcotia · ſcilicet
āno pmo iuſtini ſenioris · ¶ Ex geſtis eius · Hec
de xpianis ac nobilibus parentibꝰ orta in ſcotia ·
a puericia bonarū rerum ſtudijs inoleuit · pudici
cie & ſobrietati ſemper intenta · & ſemper de bo
nis ad meliora creſcens · & ab ipa puellari etate ū
tutū ſignis extitit ad mirāda Cū a matre ſua trāſ
miſſa eſſet vt de vaccarū lacte butirū cōgregaret
& ad pondus redderet · ſicut alie puelle in illis re
gionibus facere ſolebāt · hec iā tunc hoſpitalis uir
go magis volens obedire deo ꝙ hominibꝰ · paupi
bus & hoſpitibꝰ tā lac ꝙ butirꝝ largiter diſtribu
ere cepit · Et cum tempus aduenisſet vt oīes ꝛ̄o
derent fructū vaccarꝝ coopatrices eius monſtra
uerunt opera ſua Vētū ē ad brigidā · vt redderet
opꝰ ſuū · Que pauida non habēs quid redderet ·
quia totū pauperibus erogauerat · timore matris
pauida ſe totum cōuertens ad dominū · cucurrit
ad oratōnem quā doiꝰ exaudiuit · & mox pꝰ ora-
tōnem ſuper omnes coopatrices ſuas · opus ſuum
in butiro āplius abundās matri aſſignauit ·
XXX ¶ Iterum de miraculis einſdem ·

On multo poſt · cum ꝑentes eā more hūa
no deſponſare voluiſſēt · illa celitus inſpi
rata · virginem caſtā ſe uouens & volens
exhibere xpo · ad epm ſāctiſſimum beate memorie
machillā ꝑrexit · qui pallium albū & veſtem candi
dā ſuper ipſius venerabile caput impoſuit · Que
corā deo et epo ad altare genua humiliter flectēs
et ſuā virginalem coronā domino offerens · fūda
mentum ligneum altaris tetigit · Quod ſtatim vi
ride factum eſt · et uſq; hodie ſic vireſcens lāguo
res et morbos de fidelibus expellit · Cum aliquan
do lardum aduenientibus hoſpitibus in caldaria
coxiſſet · cani adulāti ac flagitāti miſericorditer de
dit · Et cum lardum de caldaria tractum ac poſtea
hoſpitibus eſſet diuiſum · pleniſſime eſt reꝑtum ac

ſi non eſſet dēptū· Aliquādo cōuocauit meſſores
et operarios in meſſē ſuā·et facta eſt dies illa ne
buloſa et pluuialis valde per circūitum in totam
ꝓuīntiā·ſed in meſſem eius gutta non cecidit Cū
ſuas oues aliquādo paſceret in cāpeſtri·et herbo
ſo loco nimia pluuiaꝝ īundatōne facta humectis
veſtibus domū rediȷ̄t· Et cum radius ſolaris ꝑ fo
ramina domus intrinſecus intraret·illa vmbrā ob
tuſa oculoꝝ acie arborem fuiſſe trāſuerſā & fixā
putans·deſuꝑ ſuā veſtem cōplutaꝫ poſuit·et ita
tāq̄ȝ in arbore grandi & firma· in ipō tenui ſolari
radio pependit· Leꝓſi ab illa flagitabāt cereuiſiā·
quā cum illa non haberet· videns aquā ad balnea
ꝑatam·cum virtute fidei benedicens·in optimam
cereuiſiā cōuertit·& ſitientibus abūdanter tribu-
it·Quidā venit ad eā petens ſal·illa lapidem bñ-
dixit & in ſalem cōuertit·& poſcenti tribuit· Ce-
co nato oculos reſtituit· ¶ XXXI ¶ Adhuc de
eodem·

QVidam fures nequiſſimi
de alia ꝓuincia venientes·& amnem grā-
dem facili meatu pedū egredientes·boues
eius furati ſūt·Quos eadem reuertentes via·im
petus fluminis īundatōne ſubita facta ꝯturbauit
fures dimerſi ſunt·boues de manibus eoꝝ libera
ti loris ad cornua pendentibꝰ ad ꝓpriū armentuꝫ
reuerſi ſunt Quidā aꝑ ferus & ſingularis & ſilue
ſtris·ad gregem porcoꝝ brigide p̄cipiti curſu ꝑ
uenit·quem illa cernens benedixit·deinde impaui
dꝰ ac ſi familiaris eſſet cū grege illiꝰ ꝑmāſit· Qui
dam ſimplex vulpem vidit āmbulantem ꝑ regis pa
latiū·quā neſciens eſſe domeſticā & varijs artibꝰ
agilitatis doctā occidit· Quo cognito·rex iuſſit
illum occidi·& uxorem eius & liberos & omnia q̄
habebat in ſeruitutem redigi·niſi ſibi vulpis ſimi
liter docta redderetur· Quod audiēs brigida iū-
cto curru regem rogatura ꝑ planiciem cāpi ꝑge
bat viam que ducebat ad palatiū regis·ex intimo
corde rogās deum· Statimq́ȝ dominꝰ vnaꝫ de fe
ris vulpibus ad eam trāſmiſit·que currens ꝑ cam
peſtria aꝓꝓinquauit currui beate brigide·& leuiē
ſe eleuans in currū intrauit·et ſub veſte beate uir
ginis ſe cōſtituens·māſuete cum ea in curru ſede
bat·ꝑueniens ad regem brigida rogare cepit·ut q̄
ignorās deliquerat abſolueretur· Noluit rex niſi
ei vulpes ſimilis reſtitueretur· Protulit brigida
vulpem ſuā omni calliditatis artificō·vt prior illa
fuerat edoctā· Miratꝰ rex & eius optimates·iuſ
ſit illum reū liberū abire· Nō multo poſt illo libe
rato·cuꝫ ſācta brigida remearet domū vulpes do
loſa inter turbas ſe torquens & callide mouēs au
fugit·& capi nō potuit Altera die brigida uidēs
anates pectore in aqua natātes· & ꝑ aerea inter-
dum volitātes·ad ſe uenire p̄cepit Et venerunt·
Quas aliquādiu manu tāgens & āplectens·redi
re ꝑmiſit· ¶ XXXII ¶ De eodem·

NOuem viri cōſueti erant ſupſtitōne q̄daꝫ
nefaria votis et iuramentis conſtringere
ſe·ꝙ in klꝰ·iulij hominē iugularēt Quibꝰ
brigida p̄dicabat·ut ab hoc errore deſiſterēt· No
luerūt·niſi ꝑus voto cōpleto· Illa ꝓ obcecatōne
cordis eoꝝ·cepit rogare deum· Egreſſi illi·cōtē
plātur imaginem inſtar viri quem diſpoſuerāt iu-
gulare· Quā cōtinuo ſuis lanceis & gladijs cōfo
derūt· & quaſi poſt triūphum de ſuo aduerſario
cum armis ſuis cruentatis·ad brigidā reuertūtur
& ſic ad penitentiā cōuertūtur· Quidā vir lugri
dina nomine tam fortis erat·vt in vno die labora
ret quātum alij·xij·& ſolus comedebat quātum
xij· Is deꝓcatus eſt beatā brigidam·vt rogaret do
minū quatinꝰ eius ingluuiem ſalua ſua fortitudie
temꝑaret· Quod et fecit· Nam poſt p̄cem virgis
cibo vnius viri cōtentus·laborabat quātum·xij·
Arbor ingens ſecuri exciſa in ſilua·cum ad locuꝫ
deſtinatū cū multis bobus & machinis trahi non
poſſet·beate virginis oratōne cūctis recedentibꝰ
ſine ulla difficultate ad locū quo volebāt delata
eſt· Quidā uir ſecularis & nobilis in cuiuſdā femi
ne cōcupiſcētiam exarſit·& callide ſuā ſentem āge
teā p̄cioſamq́ȝ illi cōmendauit· Quā doloſe retra-
xit illa ignorante· & iecit in mare·q̄tinus cum illa
non poſſet reddere·ſibi eſſet ācilla·& ea vteretur
ut vellet· Quo facto·cum ille repeteret ſentem
ſuam·et illa reddere non poſſet·ꝑpendens dolum
eius pudica femina·cucurrit ad brigidā· Que cuꝫ
cogitaret de hoc·ſuꝑuenit ad eā quidā cum piſci
bus de flumine tractis quoꝝ ilia cum apta et ex
ciſa fuiſſent·inuenta eſt ſentis illa argentea·et rō
dita eſt illi viro crudeli·et ſic femina liberata eſt
Tūc ille cōfitens brigide culpā ſuā·ſubditꝰ factꝰ
eſt illi· Aliquādo diuertit brigida ad quādaꝫ pau
ꝑculā mulierem· Que cū non haberet vnde igneꝫ
faceret ad coquendū cibū brigide·& eis qui ſecuꝫ
uenerāt·incidit ligna telaria in quibꝰ tele texabāt
et iecit in ignem·et uitulum qui erat ī paſcuis oc
cidit·et p̄ꝑatum eis aꝓpoſuit· Mane facto inueīt
uitulum in ſimilitudinem p̄oris forme·& ligna te
laria p̄oribus ſimilia reſtaurata· Aliquādo tres le-
ꝓſi ab ea aliquid petebāt·quibus ſtatim vas āge
teum dedit·et ne diuiſio fieret et eis cauſa rixe·cu
idā perito ponderū dixit·ut illud diſꝑtiret·ī tres
equales ꝑtes· At ille ſe excuſare cepit·dicens hoc
eſſe difficillimū et pene impoſſibile· Tūc brigida
vas aꝓprehenſum cōtra lapidem iecit et tres ꝑtes
equalis ponderis fecit· Nūq̄ȝ pauperes ſinebat a
ſe recedere ſinu vacuo· Quidā neceſſitate compul
ſus poſcebat ab ea ſextariū mellis· Illa dolens ꝙ ñ
haberet ad manū id quod petebatur·ſubito audi
uit murmur apum ſub pauimento domꝰ·ꝑfoſſo
loco·repertū eſt ſextarium mellis· ¶ XXXIII·
¶ De iohāne papa et eius legatōe ad imperato
rem cōſtātinopolis· ¶ Hugo vbi ſupra·

POſt hormiſdā·iohānes cathedram aplicā
tenere meruit· Qui et ipē ad principem
iuſtinū uenit· Et cum in corinthi ꝑtes iaꝫ
ueniſſet·neceſſe ei fuit ut in itinere ad ſedendum
ei equus requiri debuiſſet· Quod illic quidā nobi
lis vir audiens·equū ſuꝑ quem eius cōiūx ſedere
conſueuerat·ita ei cōceſſit·ut eo ad loca alia per
ueniēte·cum illi aptus equus potuiſſet inueniri·
deberet ille quē cōceſſerat ꝓpter ſuā cōiugē ītrāſ
mitti· Quod et factū eſt· Nā cum p̄dictus vir uſ
q́ȝ ad certum locum equo eodē ſubuehente ꝑdu
ctus fuiſſet·mox ut alium repit illum quem acce
perat retrāſmiſit· Sed cum denuo p̄dicti nobilis
uiri cōiunx equū illum ex more cōſcendere voluiſ
ſet ultra non ualuit· Cepit nempe īmēſo flatu et
fremitu·atq́ȝ totius inceſſante corporis motu·q̄-
ſi deſpiciendo ꝓdere·quia poſt mēbra pontificis
mulierem ferre nequiret· Quod uir eius pruden
ter intuitus·hūc ad eūdem uenerabileꝫ uiꝝ retrāſ
miſit equum magnis precibꝰ petens·ut ipē illum
poſſideret quem iuri ſuo ſedendo dedicaſſet De
niq́ȝ cum cōſtātinopolim perueniſſet·et ibidē vir
dei honorifice ab imꝑatore et ab omni fere poplō

eiuſdem urbis ſuſceptus fuiſſet · mox in eorũ con
ſpectu ad portam que aurea uocitatꝰ roganti ce
co lumen indulſit · Demum uero impetratis ꝓ q̃
bus ierat · rauennã remeauit ¶ Helinandus in cro
nica ſua · xiiij · libro · Miſerat autem eũ theodori=
cus in legatõe ad iuſtinũ ꝓpter eccleſias arriano
rum · quas iuſtinus volebat catholicis dare · ut ar
rianis redderentur · alioquin ipe theodoricus om=
nem · ytaliã gladio daret · Qui iohãnes infirmatꝰ ·
ãbulauit cum fletu cũ ſenatoribus & excõſulibꝰ ·
Suſceptus eſt autem ab omni ciuitate cõſtãtino=
poli a miliario · xv · cum cereis & lãpadibꝰ et cru=
cibus · qꝛ beati petri vicariatũ meruerat ſuſcepiſ
ſe · Iuſtinus autem hũiliauit ſe · & adorauit ꝓnus
in terrã ſactum iohãnem papã · Qui iohãnes cum
ceteris legatis rogauit iuſtinũ ut ſuſcipet legatio
nem · quatinus ytalia liberaretꝰ · Quod factũ eſt ·
¶ Hugo vbi ſupra · Impetratis igitur ut dictuꝫ
eſt ꝓ quibus ierat rauennã remeauit · vbi ſepe no
minatus tyrãnus theodoricus · zelo & inuidia qua
audierat eum ab auguſto honorifice ſuſceptũ at=
qꝫ tractatũ cum comitibus eius tenuit eũ & car
ceris afflictõe pemit · ſymachũ patriciũ interfecit
Sed & boeciũ cõſularem virũ ſũme prudentie · q̃
dyaleticã & arithmetricã atqꝫ muſicã ſuo ſmone
nobilitauerat · & alios libellos elegãtiſſime ꝯpoſu
erat · idem tyrãnus exilij pena dãnauit & in terri=
torio mediolanenſi iugulari fecit · Hac tamen ĩma
nis ſeueritatis ĩpunitate theodoricus nequaꝙ̃ ẽ
gauiſus · Nam non multo poſt horribili & inopi=
nata morte pollutã peccatis animã exalauit ¶ Si
gibertus · Hic etiam a quodã ſancto heremita vi=
ſus eſt nudus & diſcalciatus · a iohãne papa et ſy
macho patricio in ollã vulcani eſſe detruſus ·
¶ Ex libro pontificali · Obijt aũt papa iohãnes
rauenne in cuſtodia · v · kľ · iunij martir · Cuius cor
pus traſlatũ eſt de rauenna · & ſepultũ in baſilica
beati petri apľi · ſub die kalendaꝝ iunij ·

¶ XXXIIII ¶ De filijs lodonei regis et ſtrage thoringorum · ¶ Hugo vbi ſupra ·

Lodonei itaqꝫ filij patri defũcto ſuccedẽ=
tes regnum frãcorũ inter ſe diuiſerũt · &
theodoricus ſedem regni ſortitus ẽ metis
lodomiris aurelianis · lotharius ſueſſionis · hilde=
bertꝰ vero piſius ubi & pater eorũ Sed & ſoror
ipſorum chrotildis amalarico nupſit & in hiſpani
am poducta eſt · ¶ Gregorius thuro · ĩ hiſtoria frã
corũ Lodomirꝰ aũt ſigiſmũdo rege burgũdie cũ
uxore & filijs eiꝰ pempto · ut ſupra dictũ ẽ · iteꝝ
fratri eius godomaro cõgreſſꝰ ac pcuſſꝰ corruit
& mortuus eſt · Quod videntes frãci · nimio dolo
re & ira cõmoti · godomarũ pſequentes extminãt ·
omneſqꝫ regiones deuaſtãtes a puero uſqꝫ ad ſe=
nem · om̃es pemerũt · & ita reuerſi ſũt · Lotharius
hec audiens uxorem fratris ſui accepit in cõiugiũ
gũdeugam nomine · filios quoqꝫ lodomiris orpha
nos theodoaldũ · gũtariũ et clodoaldũ · lotildis re
gina nutriebat ſecum illos retinens · Eo tempoꝛe
theodoricus et theobertus filiꝰ eius · et lotharius
rex · cum frãcorum exercitu rhenum tranſeũtes in
thoringiaꝫ dirigũt cõtra hermenfridũ regem tho
ringoꝝ · Hec audientes thoringi · foſſatos fecerũt
ſub dolo · deſup coopientes eos ceſpitibus · Cũqꝫ
ad bellum ibidem cõueniſſent · intelligentes ꝙ eq̃
eorum ibidem corruiſſent · indignati ſũt valde · tã
taqꝫ cedes ibi fuit de thoringis · ut ipe fluuius ex
eorum cadaueribꝰ repletus · frãci ſup eos tanꝙ̃ p
pontem tranſirent et cõculcabant eos · vaſtanteſ
qꝫ omnem regionem illã · et captiuos adducentes
omnia depopulati ſũt Hermenfridꝰ quoqꝫ p fugã
lapſus vix euaſit · franci aũt cũ ſpolijs reuerſi ſũt
Fuerunt huic hermenfrido duo fratres baldericꝰ
et berecharius · ¶ Hugo vbi ſupra · Lotarius ve
ro inde rediens redegũdem berecharij regis filiaꝫ
hermenfridi neptem ſecũ adduxit · et eam ſibi legi
timo matrimonio copulauit · Sed illa poſt tempꝰ
modicũ relicto maritali thoro intra pictauenſem
vrbem veſtem ſuſcepit religioſã in qua pſeuerãs ·
curſum vite laudabiliter cõſũmauit · ¶ Gregori
us thuronenſis vbi ſupra · Theodoricus aũt data
fide hermenfrido regi ad tulpiacũ ciuitatem fecit
eũm ad ſe venire · Cũqꝫ ſupra murũ ciuitatis ipiꝰ
colloquerentꝰ · impulſꝰ de muro ipo corruit ad tẽ
ram et mortuus eſt · huius infantes theodoricus
iuſſit interfici · ¶ XXXV ¶ De pugna hildeber
ti cõtra regem gothorũ ꝓ ſorore ſua ·

Hildebertus quoqꝫ cum eſſet apud auerniſ
ciuitatem · miſit ſoror eius uxor amalarici
regis gothorũ nũcios ad eum · et innotu=
it ei quãta mala amalaricus feciſſet · et qualiter ei
inſidiaretur ꝓpter fidem catholicam · Nam cuꝫ ad
eccleſiam xpi iret · et oratõnem faceret · ſtercora et
multos fetores ipe ſup eam ꝓijciebat · atqꝫ intãtũ
eam verberabat · ut ſanguinẽ vomeret · quem illa
in ſudario ſuo collectũ fratri ſuo trãſmiſit dicẽs ·
Vindicate dulciſſimi frẽs laborẽ et iniuriã meã dñi
cariſſimi Cũ hec audiſſꝫ hildebtꝰ rex · ĩ ira magñ cõ
motꝰ · hoſtẽ maximã ẽbã collegit · et ĩ hiſpaniã di
rexit · atqꝫ pugnam inijt cõtra amalaricũ Qui ĩ fu
gam uerſus dum nauem ad fugienduꝫ quereret et
hanc non taꝫ cito ut volebat attingere poſſet · ab
exercitu hildeberti circũdatus · cum ad eccleſiam
xpianorũ fugeret · anteꝙ̃ ad ĩtroitũ eccleſie pueniſ
ſet · francus quidã lancea eum pcuſſit · et mortuꝰ ẽ
Tũc hildebertus deuaſtata hiſpania · tholetum ur
bem ingreſſus · theſauros magnos inde abſtulit ·
et vna cũ ſorore ſua reuerſus eſt · Sed neſcio quo
piculo ĩminente · languore in ipo itinere mortua ẽ
piſius quoqꝫ deportata in baſilica ſancti petri iux
ta patrem ſuum ſepulta eſt · Hildebertus vero in
ter reliquos theſauros · miniſteria eccleſiaꝝ detu
lit · i · de vaſis ſalomonis pcioſiſſimis · ſexaginta ca
lices · quindecim patenas · xx · capſas euãgelioꝝ ex
auro puriſſimo · gemmario opere celatas et pulcre
ornatas · Que omnia ille noluit cõfringere ſed p
eccleſias cũcta diſtribuens diſpenſauit ·

¶ XXXVI ¶ De crudelitate lotharij in nepotes ſuos ·

Lotildis aũt regina poſt mortem viri ſui
frequenter thuronis pgens ad baſilicã ſã
cti martini diutiſſime cõmorata domino
ſeruiebat · raroqꝫ piſius uiſitabat · filios autẽ filij
ſui lodomiris ut dictum eſt nutriebat · Cũ autem
piſius reſideret · uidens hildebertus rex ꝙ illa fili
os fratris ſui ſenioris enutriret · et nimis eos dili
geret · cogitans ꝙ eos reges facere vellet · dixit lo
thario fratri ſuo · Matꝛ noſtra filios fratris noſtri
uult eleuare · Conſilio accepto ptractare debemꝰ
quid de eis facere debeamus · aut tondeamꝰ eos
aut interficiamus · regnũqꝫ fratris noſtri patris
eorum inter nos diuidamus · Miſerũt aũt ad regi
nam piſius archadiũ nobilem uirum et induſtriũ ·
doloſe dicentes · Dic matri nr̃e · ut mittat ad nos
filios fratris noſtri · nepotes noſtros · ut eos rᷣges

cõſtituamꝰ· At illa credens hoc verū eſſe gaudēs
eis trãſmiſit· Apprehendit lotharius puerũ ſenio-
rem· ꝓiecitqȝ eum ad terram ac defixit in aſcellaȝ
eius cultrũ· Qui trãſuerberatus· ſtatim mortuꝰ ē
Frater quoqȝ eius iunior cum hoc uidiſſet· ꝓiecit
ſe ad pedes hildeberti dicens flendo Succurre mi
chi piiſſime pater· ne & ego peream ſicut & frater
meus· Tunc hildebertus cõmotꝰ lacrimis ait· Ob
ſecro te cariſſime frater vt huius michi vitam cõ
cedas· & quãtũcũqȝ volueris dabo tibi ꝓ hoc· Et
ille in ira ſuccenſus ait· Aut eijce eum a te· aut cē
te ꝓ eo morieris· Tu es qui hoc malum ꝑtracta-
ſti· & modo tu vis liberare eum· Hec audiens hil
debertus· proiecit eum a ſe· Lotharius quoqȝ eli-
ſit eum in terrã· & defixo in aſcellaȝ eius cultro ĩ
terfecit eum· & pueros nutricios eorũ ſimilit̄ iu-
gulauit· aſcenſiſqȝ equis abſceſſerũt· Regina hec
audiens nimio furore attrita· cõpoſitis eorũ cor-
puſculis· cum magno cetu pſallentiũ· & ĩmenſo
luctu pariſius ad baſilicam ſancti petri deportata
eorum corpuſcula ſepelinit· Quorũ vnus erat· x
ãnorum & alius· vij· Tercius vero nomine clodo
aldus effugit· & ꝑ auxiliũ virorũ fortiũ liberatus
eſt Qui poſtea relicto regno terreno ipe ſe pro
pria manu totondit· & clericus factꝰ eſt· ac boĩs
opibus p̄ditus pſ̄biter ordinatus eſt· Lotildis au
tem regina in elemoſinis ꝓfluens· cum ſũma abſti
nentia & ſobrietate vite iugiter degebat· In illꝰ di
ebus mortuus eſt theodoricꝰ rex· regnũit aũt ãnos
xxiij· theodobertus quoqȝ filius eius regnũ eius
ſuſcepit· ¶ XXXVII ¶ Qualiter idem lothari
us a ꝑſecutõne fratrum diuinitꝰ eſt liberatus·

Poſt hec hildebertus & theodobertꝰ com-
mouentes exercitum cõtra lotharium ire
diſponunt Ille hoc audiens· & videns ꝙ
eorũ exercitui reſiſtere non poſſet· ĩ ſilua cõfugit
in arelau· fecitqȝ tũbros· totamqȝ ſpem ſuã in dei
pietate trãſfudit· Sed lotildis regina hoc audiēs
beati martini ſepulcrũ adijt· ibiqȝ in oratõne pro
ſtrata· tota nocte vigilãs dep̄cabat̄ dominũ ne in
ter filios ciuile bellum cõſurgeret Cũqȝ ꝯueniſſēt
cum hoſtibus magnis cõtra lothariũ· vt ſequenti
die eum interfecerent· mane facto in loco in quo
erãt ꝯgregati· orta eſt tempeſtas magna tentoria
diſrũpens cũ ĩmixtis fulgoribus· atqȝ cũcta ſub
uertit· irruentibus imbribꝰ cũ tonitruis validis·
Illi vero ꝓſtrati in terram corruentes· ceſi grãdi-
nibus validiſſimis· & grauiter verberati corruũt
nullũ eis tegimen remãſit niſi ſolus clipeꝰ· et hoc
maxime timebãt· ne ab igne celeſti cremarent̄· Sȝ
equi eorum ita diſpſi ſunt· ut vix in uigeſimo ſta
dio reperirent̄ Mlti eẽ o̊ his ñ ſũt ĩueti· Tũc illi la-
pidibꝰ ceſi· et humo ꝓſtrati· peĩtẽtiã agẽtes veni
am dep̄cabãt̄ a dõ· eo ꝙ talia ꝯtra ſãguĩeȝ ſuũ age
re voluiſſēt· Sup lothariũ vero neqȝ una gᵈē gut
te pluuia decidit· neqȝ ſonitꝰ tonitrui ē auditꝰ· Il
li quoqȝ mittentes nũcios pacem & cõcordiã pe
tierũt· Qua data in ꝓpria ſũt reuerſi·
¶ XXXVIII ¶ De obſidione ceſarauguſte &
morte hildeberti & lotildis·

Poſt hec iterũ hildebertus & lotharíꝰ cõ
moto magno exercitu· ĩ hiſpania dirigũt
In quã ingreſſi ipam terram vaſtãtes ſuc
cenderunt· & interficientes populũ ceſarauguſ-
tam ciuitatem circũdantes obſederũt Populꝰ au
tem qui ibidem obſeſſus tenebat̄· indutus cilicijs
aſpſo capiti cinere· in tãtam humilitatem ad deuȝ
cõuerſi ſunt· ut cum tunica beati vincentij marti
ris muros ciuitatis pſallendo circũirent Quod hi
reges uidentes apprehenſo vno ruſtico de ciuita-
te dixerunt· Vade dic ep̄o ciuitatis· vt cum fidu
cia ueniat ad nos nichil dubitans· Ille uero cum
hoc ep̄o nũciaret· ipe cũ muneribus ſtatim occur
rit eis· Hildebertus quoqȝ poſtulauit ab ep̄o ſibi
dari reliquias beati vincentij martiris· At ille de
dit ei ſtolam eius· Memorati ergo reges acquiſita
maxima p̄te hiſpanie· cum multis theſauris & ſpo
lijs reuerſi ſunt· Hildebertus vero pariſius veniēs·
eccleſiam in honore beati vincentij martiris edifi
cauit· Tandem hildebertus egrotaē diutiſſime ce
pit· & apud pariſius febribus decubãs mortuꝰ eſt·
& in baſilica beati vincentij martiris· quã ipe cõ
ſtruxerat ſepultus eſt· Cuiꝰ regnũ & theſauros·
lotharius rex accepit· Sed & bone memorie glori
oſiſſima lotildis regina· bonis opibus pollēs apd̄
vrbem turonicam migrauit ad dominũ plena die
rum Que cum magno pſallentiũ choro pariſius de
portata· in ſacrario baſilice beati petri ad latꝰ lo
donei regis uiri ſui ſepulta eſt a filijs ſuis hildeb̄
to & lothario regibus· vbi & beatiſſima genoue
fa ſepulta eſt· ¶ XXXIX ¶ De ſãcto vigore ba
iocenſi & mortuo ſuſcitato ab eo
¶ Ex geſtis eius·

Temporibꝰ hildeberti regis frãcorũ floru
it ſãctus uigor baiocaſine vrbiſ epiſcopꝰ
Qui attrebacenſi ꝓuincia nobilibus ꝑenti
bus & fide pollentibus oriũdus intra ſãcti veda
ſti monaſteriũ in religione mõachorū cohabitauit
Tantaqȝ in eo obedientia & hũilitas erat· ut om
nium gratioſior uideretur· Quem cum ꝑentes ei
us valde locupletes in rerum oplentijs euȝ ſupſti
teȝ habere cuperent· ille magis celeſtibus inhians
aſſũpto ſecum vno puerulo nomine theodemiro
ꝑegrinatõne neſciens quo iret arripuit it̄ & diui
no nutu in regionem baiocaſinã ꝑuenit· Cũqȝ eſſ;
in itinere· ãgelus domini eum in ſomnis admonu
it dicens· Perge quo ire decreuiſti qr locus tibi
a domino p̄paratus eſt· & plebs non modica ꝑ te
ad fidem veram cõuertenda eſt· Itaqȝ dei adiuto
rio fretus· ꝑuenit ad vicum qui redenerus dicit̄·
vbi erant homines bruti ydolorū cultu detenti· et
veri dei cultus ignari· Illic igitur edificato orato
rio vigilijs & oratõnibus ꝑnoctans· aſſidue domi
num p̄cabatur· ut ad ueritatem ꝯgnoſcendam· po
pulum uirtute ſui ſpũs illuſtraret Tantãqȝ domi
nus ei gratiam cõtulit· ut ꝑ eius p̄dicatõnem et ſã
ctitatis exemplum omnes pene cõuerterent̄ ad fi
dem xp̄i· Cum autem uellet deus militē ſuũ mani
feſtum fieri· cuiuſdã uiri filium quem ꝑuuluȝ ipe
cõuerterat ad fidem xp̄i· uexatum febribus conti
git mori· Cuius cadauer nimijs doloribus fatiga
ta mater in lectulo collocauit· & cum ullulatu cu
currit ad uirum dei· rogãs ut eũ reſuſcitaret Qui
cõpleta ꝑ puulo oratõne· cõuerſus ad mulierem
ait Si ex toto corde in deum uerum quem xp̄iani
colunt credideris· quecũqȝ petieris impetrabis Il
la hoc audito credens abijt· Cunqȝ e foribꝰ domꝰ
ſue ꝓceſſiſſet vidit filium ſuũ exilientē & laudãtē
deum Propt̄ hoc ergo miraculũ lõge lateqȝ fama
uiri dei ꝑſonuit· & egrotatiũ medicinã multimo
dam pietas diuina ꝑ oratõnes eius tribuit· ut ce
cis uiſũ· claudis greſſum· languentibꝰ ſanitatem·
¶ XL ¶ De ceteris eiꝰ miraclis et obitu eiuſdē

Vir quidam locuples rogauit eum· ut ad poſſeſſionem eius accederet eo ꝙ in loco ſilue ſerpēs eſſet īmanis valde· qui homines & pecora flatu ſuo exureret· ſi forte ꝑ oratōes ſuas ualeret eos ab eius interitu liberare· Qui facta oratōne· ꝑgens ad locum īuenit ſemitā ꝑ quā idem ſerpens ad fontem ibat· & iterū ad ſpecum ſuum remeabat· Acceſſit igitur ad ſpecum & ait Serpens antique & ſathana· in nomine hieſu xp̄i p̄cipio· ut exeas d̄ ſpecu illo· Qui exijt erecto capite flamas vomens· ac ſtridens dentibus & quaſi ad deuorādum ꝑatus· Eratqꝫ pedum ·xl· lōgitudo illius· Quem mox dei famulus ut uidit· eleuata manu ſignū crucis iniecit· At ille clauſo ore & depreſſa ceruice ad eum uenit Quem vir dei orario ꝑ collū ligauit· tradiditqꝫ famulo ſuo theodemiro· & ait· Vade & duc eum ad litus maris· ne hic poſſit ulterius cōmorari· Tūc omnes populi qui cōuenerāt ad ſpectaculū ·glorificauerūt deū Aliū quoqꝫ ſerpentem eiecit d̄ loco qui dicit̄ cella alium vero de loco trāſfretū qui dicitur cameron Ob quā cauſam cūcta p̄fata predia· viro dei tradita ſunt in poſſeſſionem· Defūcto aūt baiocaſino ep̄o· petenti clero & populo· dei nutu ordinatus ep̄us· magis ſtuduit dei famulatū exercere· ieiunijs vigilijs & oratōnibꝰ ac lectōnibꝰ vacare· Comes beltulfus auaricia eſtuās· agrū illius ſuꝑbe & violenter occupauit· eumqꝫ aratris conglobatis arare cepit· Sed orāte uiro dei dominū· vt hereditatem ab eo ſibi datā defenderet· Suꝑbꝰ ille de equo quo ſedebat corruit· & fractis ceruicibus expirauit· His & alijs multis uirtutibꝰ ·idem vir ſāctus claruit· Nam & olim dum in utero matris necdū editus eſſet· meruit eius uenerabil' genitrix audire ab angelo ſācto ſomno dep̄ſſa· ꝙ in utero filiū haberet· quem dominꝰ gratia ſua illuſtraturus eſſet· Obijt autem ſenex· kl'· nouembris plurimos diſcipulos in fide educatos relinquens

CXLI· De ſāctis karilepho & auito abbatibus· Ex geſtis eius·

Preterea temporibus hildeberti & lotharij regum frācorū· ſāctus karilephus floruit & in caſtris ſācte eccleſie tāꝙ ſtrenuꝰ miles cōtra poteſtates aereas clipeo fidei ꝓtectus· ſpicula doctrine cōtorſit· fulmina miraculorū emiſit· Hic in aruernenſi territorio clariſſimiſ ꝑentibꝰ ortus doctrine gratia in monaſteriū menate mittitur· vbi literarū facūdiam & ſancte cōuerſatōis excepit formā· Cūqꝫ uellet ſingulari cōtra dyabolum dimicare certamine et heremiticā vitam ducere· eiuſdē cenobij monachꝰ auitus nomīe· ei collocutōis gratia aſtuit· vir meritorū ſūmorū p̄rogatiua preditꝰ· Dum ergo inter ſe colloquia ſerūt· codicem ſācti euangelij apiunt· & linea que p̄ma fronte occurrit hec fuit· Qui plus diligit patrem aut matrem ꝙ̄ me· non eſt me dignus· Itaqꝫ beatus auitus qui apothecis monaſterialibꝰ erat p̄poſitus· claues cellarij clam abbatis ſui ſuppoſuit ceruicali· Et ꝑgentes ſimul in ſuburbium aurelianenſe deuenerūt· auditaqꝫ ſācti maximini fama q̄ ibi monachorū cohortibus in cenobio miciacenſi degentiū p̄erat· ad eum uiſendum cōuolauerunt· & ab eo humaniter excepti· ſacerdotali dignitate ꝑ eum inſigniti ſunt· Sed poſtmodū remotiꝰ habitaculum ꝑquirentes vaſtas ꝑthiti ſaltꝰ ſolitudines expetūt· Quas ꝑagrantes inter opaca queqꝫ nemorū & luſtra abditiſſima ferarum· obuiū ſe tulit eorū cōſpectibus fertilis locus· qui tunc piciatus dictus eſt· at nūc cella ſācti auiti vocatur· Illic fonte uiuentis aque repto beatus karilephus eum manu ſua ut aque retentor eſſet tereti circūdedit edificio· & actenus ob amorem illius a deuotis non ignobili tegitur operculo· Illic ergo manentes diebus plurimis deuote deo ſeruierūt· Deniqꝫ cum fama beati auiti regis aures occupaſſꝫ· iuſſu ipſius regis in eodem loco baſilica fabricatur· opibuſqꝫ regijs ditatur· Beatus aūt karilephꝰ ꝑ ut moris ē ſāctis viris· ꝓſpera uitare· ſiniſtra ob cuſtodiam ſui appetere· in his cariſſimum ſuū relinquens auitū in carne ab eius preſentia in interiora ſeceſſit heremi· cū tamen ei inextricabilibꝰ eſſet deuinctus nexibꝰ animi· Itaqꝫ aſſūpto ſecum ſuo cōmilitone daumero· cōſeruoqꝫ itidem gallo· pedem uertit in ꝑtes cenomānice vrbis· Tandemqꝫ diuertit in locum ueterū uocabulo caſagaiā nūcupatum· ſitum in ꝑrochia labroſinenſi Ibi erat locꝰ a cuiuſlibet acceſſu ſecretus· at tamen terre fertilitate iocūdus· quē ſibi deo gratias agens ei ſeruiturus elegit vir ſāctus·

CXLII· De reuerētia a beſtia ei exhibita & irreuerentia regis hildeberti

Itaqꝫ heremi ferarū aduentu ſepe uiſitabatur· ita ut quodāmō de eo ꝓprie dictū uideretur· & beſtie terre pacifice erūt tibi Inter hec hildebertus cum cōiuge ſua omniqꝫ & comitatu ꝑtes cenomānicas adijt· ibiqꝫ ei cōſiſtēti· nunciatur bubalū in locis illis inuſitatā beſtiā delitescere· Rex autem gaudens iuſſit venatores p̄parare neceſſaria beſtie capiende· Quibꝰ pactis cum terrā curioſe ꝑrrarent· ſigna itineris bubali diu rimata reperūt· & acres poſt eū moloſos ad inſequendū funibus abſoluūt· Miſer aūt iamiamqꝫ capiendus· ad ſāctū karilephū decurrit bubalꝰ· & quaſi cui quaquerſū fuga negaret̄ domū uirum quaſi ſingulare adijt ſuffugiū· Sane venatores ſequentes· deuenere ad locum vbi ſāctū virum· & poſt tergū illius p̄dictū aſtātem veluti q̄rulum ac trementem videre bubalū· Tum vero inſolita rei nouitate turbati· nec beſtiam attingere· nec ſancto uiro aliquam moleſtiam ingerere auſi ſunt· rex viſo miraculo naquāꝙ̄ dei potentiā honorauit· ſed indignatꝰ ait· Vnde vobis o incognite ꝑſone tāta preſūptō· ut mei iuris ſaltū nl'lo cōcedente auſi ſitis irrūpere· & noſtre venatōnis dignitatem in aliquo mutilare· At uir ſāctꝰ ait· O rex bone nequāꝙ̄ deſpectus tui gratia· aut cōturbāde venatōis· luſtra ferarū irrupimꝰ ſed uti familiarius· atqꝫ enixius domini occuparemur ſēuitō· inacceſſibilia hominibus loca petiuimꝰ· Rex aūt nimio felle ſuffuſus· precipio ait auctoritate noſtra & te & ſocios tuos hinc ſecedere· & ut deinceps nullus hic ex vobis inueniat̄ cauete·

CXLIII· De elatōe ipſiꝰ & humiliatōne erga prefatum virum·

Tunc uir ſāctus nec in minimo minis perturbatꝰ regalibꝰ· ad implenda diuina precepta ſeſe uertit· et regi dixit Eſt nobis inclite rex ſeruis tuis aliquid vini· qd̄ ꝑua uitis hic inuenta atqꝫ exculta elicuit· petimuſqꝫ ſerenitatē culminis ueſtri· ut aliquātiſꝑ eius poculo indulgeatis· quatenus alacrius ad palatiū redeūdi habeatis facultatē· At ille hoc ſpernēs tumore īmodērato diſtentus· cum iter in redeūdo accelerare uellꝫ equꝰ illius ſtupore repentino captus ſubito oſtitit· et licet hinc inde cruentatus ꝓceſſum regi de

negauit· Inter hec admiratõ timori ſociata mẽtẽ
occupat et quid facto opus eſſet omnes cogitare
cõpellit· Sed cum diu in his heſitarent· vnus illo
rum qui prudentior erat· ait· Optime rex· homo
ille ut eſtimo qui a nobis cõtumelioſe tractatꝰ ẽ
domini ſeruituti deuotus eſt· Cuius virtute hoc
p̃ſtitit dominꝰ· ut quia a te non ut decuit eſt tra=
ctatus· tibi quoqꝫ ad ea que vis ꝑagenda denege
tur effectus· Itaqꝫ celer ad virum dei dirigĩt nũ=
cius· qui & de p̃teritis ueniã impetraret· & rñſpõ
ſionem illius de his que agenda forent regi defẽ=
ret Qui audiens hec domini miſericordiã ſe bono
rãtem glorificauit dicens· Vad̃ fili· & dic regi ut
reuertatur· & quia ſine benedictõne receſſit ira ꝑ
motus· benedictõnem accipiat a domino ꝑ famu
lum eius· Itaqꝫ ipſe quidem oratõni deuotiſſime ĩ
cubuit· appitor vero ad regẽ celeriter rediȷt· Qui
mox ut verbũ ſerui dei audiuit· eis quibꝰ vinctꝰ
fuerat ſolutus eſt nexibus Itaqꝫ equo abſoluto fe
ſtine ad hominẽ dei deuenit· Rex dudũ tremendꝰ
modo tremebũdus· & oculos quos dudum p̃ ire
magnitudine cruentata obſederat nubes· nunc
abluebat cor cõtritũ lacrimas eliciens· Ceruicem
quam dudũ ſupbia reddiderat rigidã· nũc humi=
litas reddebat curuã· Plantis itaqꝫ ſãcti aduolui
tur· dextera pectꝰ frequẽter quatit· reũqꝫ ſe iterꝝ
iterũqꝫ fatet̃· & veniã petit· At vir ſãctus regẽ
ꝓſtratum humiliter adiȷt & ut deinceps ſe a tali
leuitate temparet admonuit· Ille vero ſe iterum
veſtigiȷs eis ſũmittens· loco magni beneficiȷ habi
turum ſe dicebat· ſi beati viri munificentia· vino il
lo quod dudũ nichil habuerat nũc potaret̃· Cũqꝫ
vir ſãctus celerrime vinũ & calicem afferri iuſſiſ=
ſet· regi poculũ porrexit· Qui oſculata manu eiꝰ
ori admouit & eo hauſto deo gratias retulit· iti
demqꝫ comitum eiꝰ quiſqꝫ fecit Mirũ aũt erat ui
dere vas ꝑpuulum in tãtam exuberaſſe copie ma
gnitudinẽ· vt liquor ille uitreus vbertim ſingulis
ꝓpinaretur· nec tamen detrimentũ inopie· quouſ
qꝫ omnes ſufficienter biberẽt pateretur·

CXLIIII De cautela ſãcti karilephi in vitã=
do mulierum aſpectu· & de obitu euſdem & mi
raculis ſequentibus.

REgina quoqꝫ altrogodis domini deuotõe
nobiliſſima· viri dei vite qualitatem audi
ens· cibi· ſcilicet ꝑcimoniã· & noctiũ inſõ
nietate· veſtium quoqꝫ uilitatem· erat enim ei cõ
ſuetudo cinere & cilicio corpus obuoluere· & qñ
ſũma exigebat laſſitudo quieti indulgere nuda hu
mo corpus ſupſternere· miſit ad eum apparitores
deſiderãs eius p̃ſentia ꝑfrui· & animã ſuã deo cõ=
mendare ꝑ eius interuentõnem· Qꝫ ſi inquit pre=
cibus meis ãnuerit· omnia fiſci illius in cuius ꝑte
reſidet· p̃dia ei tribuam· Quibꝰ auditis· vir ſãctꝰ
ꝑumper d̃liberãs cogitabat· Vnde talia regine ut
tãtopere me uidere exoptet· diutinis ſudoribꝰ in
cultum· ieiunioꝝ ſqualore horridũ· rurali exerci=
tio ruſticum· Noui certe noui uirulentaꝫ ueterni
hoſtis calliditatem· quia in ꝑadiſi amenitate ꝑ fe
mineã ĩbecillitatem fregit viri uigorem· Ideoqꝫ
equũ eſt michi cauere muliebrẽ aſpectũ· ne capi
ar ego laqueis inimici incolens ſqualida heremi lo
ca· Ite inquit optimi iuuenum· & domine vr̃e hec
verba referte· Si quod p̃ualeo ꝓ ea exorabo· Cer
tum tamen habeat ꝙdiu in corpore ſupfuero faci
em me mulieris neqꝙ̃ uiſurũ neqꝫ hoc cenobiũ qđ
domino p̃cipiente cõſtruxi· ingreſſui mulieris vn

ꝙ̃ patebit· neqꝫ enim decꝫ nos qui de xp̃i cẽſemur
familia· uendere noſtrũ mulieribus aſpectũ· aut
ꝓ capeſcẽda terra inimico humani generis animã
noſtrã ꝓſtituere· Ideoqꝫ animũ ſuum ab hac ĩtẽ
tõne ſũmoueat· & fiſci ſui ꝑtem cui libuerit attri
buat· Que cõſuetudo· in eodem monaſterio domi
no fauente actenus manet incõuulſa· Paulo poſt
monachis aſtãtibꝰ reſolutõnem ſuã futurã p̃dixit
& ut ſui memores eſſẽt admonnit Poſt eius exceſ
ſum ad eius ſepulcrũ ceci viſũ receperũt· debiles
ſanati ſunt· & demones ex obſeſſis corporibus ꝓ
pulſi· Cũqꝫ ꝑ ora uulgi fama ꝑcurreret· beato ka
rilepho nũꝙ̃ cordi fuiſſe in uita ſua mulierem vi
dendi· ſed & petitõnem fudiſſe ad deum· ut a ce
nobio eius mulieris arceretur cõuentus· cuiuſdã
inhoneſte mulieris cor ſathanas adeo face ĩcredu
litatis igniuit· ut an fama vera eſſet expiri vellet
Hec igitur nomine gũda comã capitis incidit· &
cõtra dei iura virilia ſũpſit indumẽta· Itaqꝫ armis
accincta· baculoqꝫ innixa· ꝑuenit ad monaſterium
At vero ea domus interiora petẽte· & curioſe ꝑ
ſcrutari uolente, gemina capitis eius lumina crepi
tu repẽtino multata ſũt· & que irreuerẽter incon
ceſſa ſibi cõtemplari uoluit· ad ea que cõſueuerat
uidenda ius uiſionis amiſit· Nã ſimul & demone
ꝑuaſa· undã cruoris teterrimi ꝑ os arca eiꝰ pecto
ris repẽte emiſit· que vbertim deflueñs terrã cruen
tãdo madefecit· CXLV De trãſitu ſãcti aui
ti abbatis & quodã eius miraculo.

Ex geſtis eius·

SAnctꝰ quoqꝫ auitꝰ abbas carnotenſis pa
gi· quẽ porteſim vocãt· ſepiꝰ imminẽ diſſo
lutionẽ ſui corpis ſpũſãcto reuelãte p̃di
xit· Qui recedẽs a corpore· honorifice apud aure
lianenſem vrbem humatus eſt· Sup quem fideles
xp̃iani eccleſiã cõſtruxerũt· Poſt cuius obitũ ãni
uerſarius aſſũptõnis eius dies cũ ſũmo coleretur
honore· vnus ex ciuibus aliȷs ad miſſaꝝ ſolennia
ſpectãda euntibus· accepto raſtro vineã paſtina
re ſurrexit Increpituſqꝫ a multis· cur huic feſto d̃
eſſet· redire noluit dicens· Et hic queꝫ colitis ope
rarius fuit· Verum vbi ingreſſus uineã p̃mo appa
ruit· ꝓtinus retorta ceruice facies eius adterguꝫ
cõuerſa eſt Tunc tremẽs, ſpectãtibus populis cũ
fletu magno baſilicã ſancti ingreditur· Poſt pau
cos uero dies· orans in eodẽ loco aſſidue directa
ceruice cõualuit CXLVI De ſidonio ãuernẽ
ſi epiſcopo & ſcriptis eius Actor·

EO tempore legit̃ floruiſſe ſolius ſidonius
appollinaris apud ãuernoꝝ urbem ex pre
fecto ep̃us· uir ſecũdum ſeculi dignitatẽ
nobiliſſimus· & literali diſciplina ꝑitiſſimus·

Helinãdus in libro· xliiij· Hunc ſidoniũ gẽna
dius in libro uirorum illuſtrium niſi fallor· appel
lat ſaluianum maſſilienſem p̃ſbiterũ de quo cum
multa laude meminit in hũc modũ· Saluianꝰ maſ
ſilienſis eccleſie p̃ſbiter· humana & diuina litera
tura inſtructus· & ut abſqꝫ inuidia loquar epoꝝ
magiſter· ſcripſit ſcolaſtico & apto ſmone multa
Ex q̃bus ſunt iſta q̃ legi· de uirginitatis bono ad
marcellum p̃ſbiterum libri tres· Aduerſus auari
ciam libri· iiij· De p̃nti iudicio libri· v· & ꝓ eoruꝫ
merito ſatiſfactõnis Ad ſalonium ep̃m liber vnꝰ
Et expoſitõnis extreme ꝑtis eccleſiaſtis liber vnꝰ
Ad claudium ep̃m uiennenſem· ep̃laꝝ· li· j· Et in
more grecorum de principio geneſis uſqꝫ ad con
ditõnem p̃mi hominis· ꝯpoſuit ũſu q̃ſi hexamerõ

libꝝ .j. Omelias epīs factas ſacra mētoꝝ vero qn
tas nec recordor. Hec gennadius. Claudius autē
epūs uiennenſis ad quem dicit ſinodiuz ſcripſiſſe
epl'as ipē eſt ſactus mamert9 uiennenſis epūs. q
etiā cognominat9 eſt claudian9. de quo ſupra.
¶ Actor. Hunc claudianū qui librū de ſtatu anī
me cōpoſuit. idem ſidonius in epl'is ſuis multum
cōmendat. Hic enim ſidoni9 vir ingenioſ9 & ac
curate eloquentie multas difficiles ſcripſit epi-
ſtolas. ex quib9 has morales excerpſi ſententias.

¶ XLVII ¶ De floſculis epl'arum eiuſdem.
¶ Ex primo libro

Non mīn9 ē morū naturaliū pſonā ſuaz ex
colere q̄ villam. Amico reuerentia debe
tur etiā afflicto. Roma domiciliū regum
gimnaſiū literarū. curia dignitatū. vertex mūdi.
patria libertatis. Non grādis alicui gloria datur
ſi deteriorū collatōne clareſcat. ¶ Ex libro ſecū
do. Hoc ipm q̄ copiā tui iurgātibus difficile con
cedis. indiciū eſt bene iudicaturi. Quis enim ſe n̄
ambiat arbitrū legi. aut p̄cio aliquid indulturus
aut gratie. Sententiā tuā nec uict9 accuſat vt ſto
lidus. nec uictor irridet ut argut9. veritatiſq3 re
ſpectu īpendunt tibi addicti reuerentiā. gratiam
libertati vitāda ſunt plerūq3 cōſilia medicoꝝ aſſi-
tentiū & diſſidentiū. qui parū docti & ſatis ſedu
li languidos multos efficioſiſſime occidūt. Qui-
dam ius faſq3 cōmune ſupgreſſi ſūmam beatitudi
nem ſūmā poteſtatem putāt. hoc ipo ſatis miſeri-
ores q̄ parum intelligūt ſē īequitiſſimo famula
tui ſubiacere. Nam ſicut hominib9 reges. ita regi
bus dominādi d̄ſideria dominātur. Nō magis cor
di eſſe debet aut voluptati. ager cum redditibus
āplis q̄ vicin9 equalis moribus bonis ¶ Ex ter
cio libro. Garrulo non reſpōdere cōuiciū eſt. Plu
rimum laudis iuuenes morib9 ſuis applicāt. quo-
tiens de negocioꝝ meritis ambigentes ad ꝑitoruz
ꝯſilia r̄currūt. Eſt hic loq̄x nec dicax ridicul9 nec
letus. arrogans nec cōſtās curioſus nec pſpicax.
tempꝰ preſentia colens. p̄terita carpens futura fa
ſtidiens. bn̄ficij ſi rogat9 īmemor ē īportun9 petē
di. derogator negati. emulator accepti. callid9 re
formādi. querulus flagitati. garrul9 reſtituti. At
ſi rogādus ſimulator ꝑati. diſſimulator petiti. uē
ditor p̄ſtiti. publicator occulti. calūniator mora-
ti. inficiator ſoluti. oſor ieiunioꝝ. ſectator epula
rum. laudabilem ꝓferens. non de bene viuente ſʒ
d̄ bene paſcente ſententiā. Inē hec tn̄ ipē auariſſi9
quem non tam paſcit panis bonus q̄ alienus. aui
dus bibendi. auidior detrahendi rapido ꝑiter ore
ſpirans cenum. ſpumās vinū. loquens venenum.
Ita viuens paucis eſt voluptati. nullis amori. om
nibus riſui. facilius inuenies qui ſeria loquēs ob
ſcene uiuat. q̄ qui ꝑiter exiſtat & dictis ꝓbet &
moribus. ¶ Ex quarto libro. Nemo ut claudiā9
qui librū de ſtatu anime ſcripſit tempꝰ meo que
uoluit affirmare ſic valuit. Sentit ut pictagoras
diuidit ut ſocrates. explicat ut plato. implicat ut
ariſtoteles. blanditur ut eſchines. iraſcitē ut dmo
ſtenes. uernat ut hortenſius. moratur ut fabius.
ſimulat ut craſſus. diſſimulat ut ceſar. ſuadz vt ca
tho. diſſuadet ut appius. pſuadet ut tulli9. Iam ſi
ad ſacroſāctos patres ꝓ cōꝑatione veniatē. īſtru-
it ut hieronim9. deſtruit ut lactātius. aſtruit vt
auguſtinus. attollitur ut hilarius. ſūmittitē ut io-
hānes. corrigit ut baſilius. cōſolatur ut gregori9
affluit ut oroſius. ſtringitē ut rufin9. narrat ut eu
ſebius. ut paulinus ꝓuocat. ut āmbroſius pſeuerat
Sodales uetuſtos nūq̄ ꝓ cōſequētiū nouitate fa
ſtidias. aliter enim videberis ſicuti amicis quaſi
floribus tādiu gratis q̄diu recentibus. Bonū pu
blicū ſemper euertūt ſtudia ꝑuata. ¶ XLVIII

¶ Adhuc de eodem. ¶ Ex quinto libro.

Perfecta dilectō non tam debet recolere
quid officioꝝ ſoluerit q̄ meminiſſe quid
debeat. Exactiſſimū virū poſſe ceſere ar
bitror. de quo ciuis malus loqui bonus tacere nō
poſſit. Non maior eſt gloria dixiſſe quod noueris
q̄ ſiluiſſe quod neſcis. Eſt hec quidem vis malis
moribus. vt īnocentiā multitudīs deuenuſtēt ſce
lera paucoꝝ. cum tamen ex diuerſo bonoruz rari
tas flagicia multoꝝ uirtutibus cōmunicatis neq̄-
at excuſare. quis non exacerbeſcat cum videat ſor
didari uirtutem criminatōne vicioꝝ. Si eligimus
humilem. vocatur abiectus. ſi erectū ſupbus. Si
min9 inſtitutū. ꝓpter impitiā credit̄ irridend9. Si
aliquatin9 doctū. ꝓpter ſcientiā clamatur inflat9.
Si ſeuerū tanq̄ crudelis horretur. Si indulgentē
facilitate culpatē. Si ſimplicem deſpicitē ut brut9
Si acrem vitatē ut callidus. Si diligentem ſupſti-
cioſus decernitē. Si remiſſum negligens iudicatē.
Si ſolertem cupidus. Si quietem ignarus. Si ab
ſtemiū auarus. Si bene paſcentem guloſ9. Natu-
rali vicio fixum radicatuq3 eſt pectorib9 hūanis.
ut qui non intelligūt artes non mirentē artifices.
Monaſterialib9 diſciplinis egre ſubditē. vel cerui-
coſitas popularium. uel licentia clericoꝝ. Perſōa
matrone. verecūdam ſuccinctāq3 ſui exigit men
tōnem. Idiotarū eſt ſicut facile vinci ita difficile
cōpeſci. Humana ſb̄ſtātia rectius mente q̄ mole
cenſenda eſt. Inter opes quaſlibet poſiti que bōa
a ſtultis falſo vocantē. ſi quid agimus noſtrum ſi
quid habemus alienū eſt. His quos amplius diligi
mus pl9 timemus. Quidā ſupbiſſimi opinātur ſo
lo ſe cenſu ſācte cenſendos. qui ſic vicijs ut diui-
tijs incubāt. Iuſte ſub iuſto principe iacet qui ꝑ ſe
minim9. & tamen ꝑ ſua maximus animo exiguus
viuit. & patrimonio plurim9. Vt verā laus ornat
ita falſa caſtigat. O neceſſitas abiecta naſcendi.
miſera uiuendi. dura moriendi. Multa in te gene
ra uirtutū ſupno munere cōgeſta gaudemus. ſiq̄-
dem agere narraris. ſine ſupbia nobilem. ſine inui
dia potentem. ſine ſupſtitōne religioſū. ſine iactā
tia literatū. ſine ineptia grauez. ſine ſtudio facetū
ſine aſꝑitate cōſtātem. ſine popularitate cōmunez
Quidā barbariſſem9 eſt morū. ſermo iocūdus &
animus afflict9. Ad nectar celeſtiū poculorū ꝑ
amaritudinū terrenaꝝ calices ꝑuenitē. ſi quātālib3
nobis anxietatē uite p̄ſentis ꝓtinet afflictō ꝑua
toleramus ſi recordemur quid biberit ad patibu-
lū qui inuitat ad celum. ¶ XLIX ¶ De caſſiodo
ro ſenatore & florib9 epiſtolaꝝ eius

¶ Helinandus.

Eodem quoq3 tempore floruit caſſiodorus
p̄mus ſenator. poſtea monachus. qui theo
dorici regis ytalie fuit cancellarius & ex
ꝑte eius multas fecit epiſtolas ad diuerſas perſo
nas de negocijs curialibus. ¶ Actor. Idem ſupē
pſalmos cōmentatus. cl. tractat9 fecit. librū quo
q3 de ratōne anime eleganter cōpoſuit. & libꝝ de
orthographia. de ipſis epl'is pauca excerpſi nota
bilia. que in hoc loco inſerui. ¶ Caſſiodorus in
ꝓlogo epl'arū. Declmāda eſt ſuaſio que pl9 habet
ꝑiculi q̄ decoris. Aliter multa lectōne ſatiatis.

aliter mediocri guſtatōne ſuſpenſis aliter a litera
rum ſapore ieiunijs · pſuaſionis cauſa loquendum
eſt · ut plerumqꝫ ſit pitie genus uitare quod pla:
ceat doctis · ¶ Idem in epiſtola tercia. Cōuentus
ſapientiū dignitas eſt impantiū · Facilis recti pē
ſuaſor eſt innocens iudex · ſub cuius pdicabili cō
uerſatōne pudet mores pbabiles non habere ·
¶ Idem ī libro · vij Iniquū valde eſt ut de una ſb
ſtātia quibus cōpetit equa ſucceſſio · alij abūdāter
affluant · alij paupratis īcōmodis ingemiſcant
¶ Idem in nono · Decet quemqꝫ honorem quem
gerit nomine · moribus exhibere ¶ Idem in xiij ·
Animus doloſus non arbitriū ſequitur imperan:
tis · ſed ſuas potius explicat volūtates · Debem9
omnes bene gerentibus · ut eos laudis noſtre co:
mitetur aſenſſus · Nam ſi equoꝝ curſ9 clamorib9
incitantur · & inſonātum manib9 agitur · ut a mu
tis animalibus uelocitas expetatur · quantū et ho
mines ſtimulari poſſe credimus · quos ad laudis a
uiditatem natos ſingulariter inuenimus · ¶ Ideꝫ
in · xiiij · Libentes omnibus pbeamus aſſenſū · quo
tiens eſt vox iuſta poſcentiū · non decet eſſe diffi
cile beneficiū quod non patit largitate detrimen
tum · ¶ Idem in · xix · Peruie ſunt ſemp iniurijs fa
cultates abſentiū · & quodāmodo uidetur occaſio
in delictum trahere que non poteſt animū puadē
tis inſultatōne terrere · ¶ Idem in · x · Regnantis
facultas tunc ditior fit · cum remittit · & acquirit
nobiles theſauros fame · neglecta vilitate pecuīe
¶ Idem in · xxiij · Latet ſub ocio laudabilis forti:
tudo · & dum ſe pbandi non habet ſpaciū · occul
ta eſt lux tota meritoꝝ · Quod in iuuentute non
diſcitur · in etate matura neſcitur · Maior in cōſer
uādis reb9 ꝙ inueniendis adhibenda cautela eſt ·
¶ Idem · xxiiij · Maiora principem decet tribuere
ꝙ a ſeruiente uideatur accepiſſe · ¶ Idem · xxviij ·
Procliuior ſemp ad miſericordiā via bonis menti
bus patet · ¶ · L · ¶ De impio iuſtiniani & pſcia
no grāmatico ceteriſqꝫ viris illuſtribus illi9 tem:
poris · ¶ Sigibertus ·

IUſtinus deniqꝫ iuſtiniano ex ſorore nepo
te ſuo in regno ſubſtituto moritur · Qui
iuſtinian9 impium ſūpſit anno domini · d
xxviij · mundi ſcilicet quartimilleſimo · cccc xcj · &
impauit ānis · xxxviij · Hic pſas ab irruptōnibus
in ptes romanoꝝ p biliſariū repſſit · & libros rōa
noꝝ legum in uno volumine quod iuſtinianū vo:
catur adbreuiauit · Florebāt hoc tempore caſſiodo
rus ſenator · poſt monachus · arator poeta · pſciā9
grāmaticus · & uictor capuan9 ep9 qui ciclos pa
ſcales ſcribēs errores uictorij redarguit · Grego
rius quoqꝫ linguonenſis · & nicecius treuerenſis
& domicianus tungrenſis ¶ Actor · De caſſiodo
ro & ſcriptis eius iam ſupius diximus · Porro de
domiciano tungrenſi & nicecio treuerenſi nichil
aliud reppi · niſi ꝙ nicecius multū in martirilogio
cōmendatur · Priſciani libri vbiqꝫ patent · cui9 eſt
illa ſententia in maiori volumine · Nichil in huma:
nis adinuentōibus ex omni pte pfectū eſſe credo
Ex hoc aūt loco patet eos errare · qui dicūt eū fu
iſſe tempibus iuliani apoſtate · Scripſit enim ma:
ius uolumen de ptibus oratōnis non iuliano apo
ſtate qui fuit antea longo tempe · ſed iuliano cōſu
li ac patricio · ſicut legitur in ipo libri titulo · Scri
pſit autem & uolumen minus de cōſtructōne · &
aliud minimū de accentibus · & hec omnia de grā
matica · Extat etiā liber pſciani de naturalibus ꝗ

ſtionibus ad coſdroe regem pſarū direct9 · d quo
plura exerpſi · & in ſupiori huius opis cōgruis lo
cis īſerui ¶ LI ¶ De aratore poeta & dictis ei9

ARator fuit romane eccleſie ſubdyacon9 ·
qui libros metricos duos d hiſtoria actu
um apoſtoloꝝ eleganter cōpoſuit · de qb9
hos paucos flores exerptos ad eiuſdem viri ſoler
tiam inſinuādam hic inſerui · ¶ Arator in pmo li
bro · Ha ſceleris iudea ſui polluta cruore auſa ne
fas cōpleuit opus · Proditor amens mercedeꝫ ſce
leris ſoluit ſibi · tedia noxe horruit ipe ſue · Celo
terreqꝫ poſus · inter vtrūqꝫ perit Turba phēnem
portatura crucem · dominūqꝫ ſecuta fidelē · Spre
uit agros habitura polos · hec nēpe facultas · For
tior eſt de pte magis cōquerē totum · Atqꝫ cadu
corum penſare manentia cauſis · & queſtū p dam
na ſequi · Auri ceſſet amor · qui pectora ſemp adu
rit · Quo capitur mortale genus · qua pollulat om
ne · De radice malū · cuius inſolentius ardet ābicō
Creſcente modo ſtimulātqꝫ rapinis addita lucra
famem · Spūs almus neſcia menſure fert premia ·
pluſqꝫ miniſtrās · ꝙ ſpantis erat pcedit gratia vo
tum · Clauditur obſcuro · ſed non ſine lumine pe:
trus · Carcere · nec poſſūt tenebre caligine furna ·
Eccleſie celare diem · quem ditat honore · te domi
num cōfeſſus amor · De nomine petre · nomen pe
trus habens eterna vocabula portat · Fūdamenta
gerens nūꝗ paſſura ruinam · Corpore ſōnus erat
huic · ſed uigilabat ī illo · que neſcit dormire fides
hec cātica clamāt · dormio corde vigil · ¶ LII
¶ Adhuc de eodem · ¶ Idem in libro ſecūdo ·

SPūs accenſam verbo radiante lucernam ·
Sub modio lucere vetans ſecernite ſaulū
dixit · Ventris ameni fructus ad etne flo
reſcit ſemina vite · Dauitica nam ſtirpe ſatus geni
trice maria · Xpūs adeſt · queꝫ tota canūt oracula
uatum · Venturū ſub carne deum · ſeſeqꝫ creātē ·
virgineos intrare ſinus · O lupe paule rapax de
dit hec benedictō iacob · Nomen habere tibi quid
iam remanebit in orbe · Quod non in ore trahas
poſtꝗ ſolertia grata · Ceſſit · & ī victas ī dogma
te vincis athenas · Repellitur error in diuerſa tra
hens cum ſpūs efficit vnum · Cognoſce furorem
gens inimica tuum · Demō regnare fatetur · queꝫ
veniſſe negas · Atqꝫ hoc cōuīceris ipo · quo ſtimu
lante tuis · Hec eſt vera fides · quā lex comitatur
amoris · O male pta quies · o ſemper dedita ſōno ·
pectora nuda bono · quātis patet ille ruinis Quē
nox ſola tenet · neſcit uigilare periclo · Qui patiē
dormire deo O dilecta manus que xpi militat ar
mis · O ſūmo plebs nata deo · mitiſſima ſors ē · pe
narū quas vota gerūt regniqꝫ facultas perpetuo
p rege pati · Ardet amor ſcelerū · cupiūtqꝫ in ſan
guine pauli · ſacrilegas uerſare man9 que dure ma
loꝝ vota · o pallida cordis imago pocula ſūt meli
ora · tibi iudea cruoris ꝙ laticis nullaſqꝫ volēs cō
tingere menſas · eſuris ad facinus · ſaturāqꝫ cada
uere iuſti · queris habere famem · Non hec ieiunia
moyſes cōdidit exemplo tot cōſūmata dieb9 Me
dijſqꝫ tenebris apparet radiata fides · Sit laurea
iuſtis Ex pcō qd terror agit · manſuraqꝫ uirtus
eſcit in aduerſis que teſtibus uſa peridis · ad me
ritum diſcrimen habet · Certeqꝫ hamanū trāſcen
dunt gaudia uotum · hoc facile eſt pſtare deo · cui
muneris uſus · hic potior ꝙ nemo putat · O quan
tum per inania currit · mens ignara boni · LIII
De ſācto gregorio linguo · epo Ex geſtis ei9

Sanctus aūt gregorius ex ſenatorib⁹ au-
guſtudunenſibus ortus eſt · & regionē il-
lam p̄ · xl · annos rexit · ita ſeuere & diſtri-
cte · ut eum rei ſuſtinere non poſſent · habuit cōiu
gem nomine armentanā · de qua filios ſuſcepit · p⁹
cuius mortem electus eſt in ep̄m linguonenſem ·
Sub panibus triticeis tenues ordeaceos ſibi faci-
ebat apponi · & triticeos frāgens & erogans · ordō
aceos nl'lo ſciēte comedēbat · ſil'r̄ et d̄ uino faciebat
cū ei plēna aquā porrigēt d̄ſr̄ vinū īfūdi iubebat
tale vitꝝ eligēs q̄ꝺ claritatē aq̄ obtegēt Multi de
uirga quam ille ferre ſolebat · ſignatos energumi-
nos curabāt · & de ſtratu eius ſi quis egrotus ali-
quid abſtuliſſet curabat̄ Hic ignorāter ꝓhibebat
ſepulcrū ſācti benigni frequentari · Cui ſanctus
benignus apparens corripuit eum · & monuit ut
oratoriū edificaret ſup̄ ſepulcrū ſuum · letuſqꝫ ef
fectus ꝓ inuentōne martiris · flebat amariſſime ꝙ
ꝑus ꝓhibuerat · & criptam ātiquitate collapſā de
cēter repauit. Ibi habebat oratoriū ꝓ amore mar
tiris · in quo multoꝝ ſāctorū reliquie habebātur ·
ad quod nocte de domo ſua baptiſteio adherēte
p̄gebat · & hoſtium clauſū ſola manu pulſās apie
bat · ingrediēſqꝫ diutiſſime orabat in ſilentō · po-
ſtea voces ſāctorum cum eo pſallentiū p̄ tres ho
ras & ampli⁹ audiebātur · quo expleto · reuertens
ad lectulum · ita caute ſe ſup̄ ſtratum deponebat
vt nemo ſentiret · Obſeruatores autē baptiſterij
claue ſua hoſtiū reſerabāt · ac ſi nemo illō apperu-
iſſet · & cōmoto ſigno · ſāctus gregori⁹ ſicut & re
liqui ad diuinū officiū ꝯſurgebat · In die ſepultuē
illius quidā religioſus uidit celos aptos · Defun-
ctus faciem habebat roſeam · & ceterū corp⁹ can
dens vt lilium · fecit ſe ſepeliri iuxta ſāctum beni-
gnū · Cum deferretur corp⁹ eius ad ſepulturam ·
vincti clamabāt ut ſui miſererēt · & ita aggraua-
tum eſt corpus ei⁹ vt ſuſtineri non poſſet · Quo d̄
poſito trabs in qua pedes vinctoꝝ incluſi erant
& coartati · repulſis obicibus ſciſſa eſt media · · &
liberati ſunt a iudice · Poſt multa tempa cū tranſ
ferretur corpus eius in aliā aſidā · a ſācto tetrico
ſucceſſore · & filio eius · facies eius integra & ille
ſa inuenta eſt · & nichil de veſtimento eius immu
tatū · Quedā puella die domīco pectens caput ſu
um ſenſit dentes pectinis ita affigi digitis ſuis et
palmis · vt valde cruciaretur · hec ad ſepulcrū ſā-
cti gregorij curata eſt · pectine decidente quē diu
adherentē portauerat ¶ LIIII ¶ De ſācto bene
dicto abbate & bonis eius initijs · ¶ Sigibert⁹
Anno iuſtiniani · ij · ſāctus benedictus cū
de loco cui ſublac⁹ vocabulū erat ad mō
tē caſſiū trāſmigrēt · ad omē biuiū duo ei
angeli occurrebāt · viam qua ire deberet · p̄mōſtrā
tes · Huius admirabilem uitā virtutibus plenam
ſāctus papa gregorius ſcribit in libro dyalogoꝝ
[illegible] · vbi etiā teſtatur eum non aliter vixiſſe ꝙ
docuit · ¶ Gregori⁹ in dyalogo libro · ij · Fuit uir
vite venerabilis gratia benedict⁹ & nomīe · Qui
ex murſia ꝓuincia ortus · literas ab infantia deſe-
rens · in quendā ſpecum intrās tribus ānis īcogni
tus hominibus fuit · excepto quodā romano mōa
cho qui ſemper ei quātum potuit miniſtrabat · &
ei panem lōgiſſimo funi ligatum cū tintinnabulo
porrigebat · Sed dyabolus iſtius refectōni & illi
us caritati inuidens · lapidem iactauit & tintīna
bulum fregit · Sed tamen ille monachus ꝓut po
tuit miniſtrauit Cuidā poſt hoc p̄ſbitero domi⁹
in feſto paſche appꝑuit dicens · Tu tibi delicias p̄
paras · & ſeruus meus in illo loco fame cruciatur
Qui ꝓtinus ſurrexit · & cum difficultate maxima
ad locū ueniens dixit ei vt comederet quod ei do
min⁹ miſit · & dixit · Hodie dies paſche ē · abſtinē
non debes · longe quippe ab hominib⁹ poſitus ꝙ
paſcha eſſet ignorabat · Ibidem quodā die feminā
quādam quā aliquādo viderat cogitare cepit · &
dyabolus in ſpecie merule volitans · tāto calore ei
us animū incendit · ꝙ etiā deſerere heremū volu
ptate victus volebat · Sed ſubito ad ſe p̄ dei gra
tiam reuerſus exuit ſe · & nudū in ſpinis & vrti
cis que ibi erāt ſe ꝓiecit · & ibi diu volutatus ex
magno dolore corporis extinxit calorem cordis ·
Ex quo ei cōtigit · ꝙ deinceps nullam temptatōē
libidinis in ſe ſenſit ¶ LV ¶ Qualiter ſe habuit
in cura regiminis ·
Creſcente itaqꝫ fama eius · dum abbas cu
iuſdā monaſterij obiiſſet · tot⁹ ille cōuent⁹
ad illū venit · & vt eis p̄eſſet orauit · Qui
diu negando diſtulit · ſuiſqꝫ illorūqꝫ morib⁹ non
poſſe cōuenire dixit · Sed p̄cibus uict⁹ tandē cō
ſenſit · Cūqꝫ illic regulam diſtricti⁹ ſeruari cōpel
leret · dolentes illi ꝙ aſſueta relinq̄rent · quia ꝑuiſ
moribus ſemper grauis eſt uita bonoꝝ · venenū
in vino recūbenti obtulerūt · Sed benedict⁹ extē
ſa manu ſigno crucis quaſi iacto lapide vitrū fre
git · vnde vir ſanct⁹ ſurrexit · & vultu placido ua
ledicens ad heremū remeauit · & ibi creſcentib⁹ ſi
gnis & multis ad eum veniētibus · xij · mōaſteria
cōſtruxit · In vno aūt illoꝝ quidā monachus erat ·
qui diu eſſe in oratōne non poterat · ſed orātibus
alijs ip̄e ſemp̄ exiens aliquid facē volebat Quod
cum abbas beato bn̄dicto dixiſſet iuit illuc · & vi
dit ꝙ illū monachum qui ſtare in oratōne non po
terat · quidā niger puerul⁹ p̄ veſtis fimbriā foras
trahebat Et dixit ſāctus bn̄dictus abbati & mau
ro cuidam monacho · ſi uiderēt quis illū foras tra
heret · Qui cum dixiſſēt nō ait · Oremus vt uidea-
tis · Et cum biduo oraſſēt maurus vidit · ſꝫ abbas
vidē non potuit · Die ergo tercio egrediētē d̄ ora
tōne monachū benedictus uirga p̄cuſſit · & ex tūc
ille īmobilis in oratōne p̄maſit · ¶ LVI ¶ De flo
rentio eius emulo & monacho ſupbo ·
Tantis eius laudibus quidam florenti⁹ in
uidens ad hoc ductus eſt · ut ei panē ve
nenatum quaſi benedictōnem trāſmittēt
Quem ſanctus gratāter accepit · & coruo qui d̄
manu eius panem accipere ſolebat ꝓiecit dicens ·
In nomine domini tolle hunc panem · & ibi eū ꝓ
ice vbi nullus eum ualeat inuenire Tūc coru⁹ ap
to ore expāſis alis circa panē cepit volitare & cro
citare · ac ſi apte dicēt & obedire ſe velle · ſꝫ iuſſa
implē non poſſe · Cui ſāctus iterum iuſſit dicens
Tolle eum ſecurus · & ꝓijce · Qui tollēs eum poſt
tres horas redijt · & de manu eius panē ſicut ſole
bat accepit · Vidēs ergo florētius ꝙ nichil ſic ꝓfi
ceret · vij · puellas nudas in orto monaſterij lude
re et cātare p̄cepit · ut monachos ſācti benedicti
ad libidinem ꝓuocaret Qd̄ uir ſanct⁹ de cella ꝓ
ſpiciens · et lapſum diſcipuloꝝ metuens · inuidie
locum dedit · et ordinatis fratribus et rebus eccle
ſie inde receſſit Sed florentius p̄ſbiter ſtans ī ſo
lario cum eum receſſiſſe cognoſcēt et gauderet re
pente ſolarium cecidit et eum occidit · Reuerſus
autem cum quadam nocte cenaret · monach⁹ qui
dam filius defenſoris lucernā ei tenens cepit ītra

ſe cogitare dicens· Quis eſt hic cui ego mādu-can
ti aſſiſto lucernam teneo· ſeruitiū impendo Quis
ſum ego & quis eſt hic ut ei ſeruiam· Cui ſtatim
ſāctus ait· Signa cor tuum frater· quid eſt qđ co
gitas· Vocatiſq; fratribus· iuſſit ei lucernā đ ma
nibꝰ tolli· & ipm a miniſterio recedere· & quietū
ſedere· Qui requiſitus a fratribus quid cogitaue
rat· cūcta dixit· ¶ LVII ¶ De monialibꝰ poſt
obitum abſolutis & monacho terore draconis ad
monaſteriū reuocato·

NOn longe ab eius monaſterio due ſancte
moniales erāt ex nobili genere· que illuz
qui eis ſeruiebat quotidie cōtumelijſ pro
uocabāt· quod cum diutius toleraſſet· retulit ſan
cto benedicto· & ille eis mādauit dicens· Corrigi
te linguā veſtrā· quia ſi nō emēdaueritis excōmu
nico vos Quā excōmunicatōnis ſentētiā non ꝓfe
rendo· ſed intentādo dixit· Ille vero nichil corre-
cte· poſt paululū defūcte & ī eccleſia ſepulte ſūt
Vbi dum miſſe celebrarentur· & dyaconꝰ ex mo
re diceret· qui non communicat exeat foras· nutrix
earū que ſēp ꝓ eis offerebat quotidie eas de ſepul
cris extra eccleſiā exiē videbat Qđ cū ſācto bene
dicto cum lacrimis retuliſſet· ille manu ſua panez
dedit ei quem offerret dicens Vade & ꝓ eis hoc
offer· & vltra excōmunicate non erunt· Qđ cū
factum fuiſſet· & dyaconus ex more clamaret· il
le de eccleſia nūꝗ̄ deinceps exierūt· Quidā iuue-
nis monachus leuitate mentis in monaſterio ma-
nere non valens ſācto viro tandiu inſtitit donec
iratus eum abire ꝑmiſit· Qui mox ut de mōaſte
rio exijt cōtra ſe aſſiſtere repente apto ore dracōz
in via inuenit· Quem cum deuorare vellet· cepit
tremere & magna voce clamare dicens· Currite
currite· qꝛ draco iſte me appetit deuorare· Et cur
rentes fratres draconem non viderūt· ſed tremen
tem monachū ad monaſteriū reduxerūt· Qui ſta
tim ꝓmiſit· nūꝗ̄ ſe de monaſterio receſſurū Sācti
quippe ꝑcibus draconem cōtra ſe viderat· quem
ꝑus male ſequi volebat· ¶ LVIII ¶ De multi
plicatōne olei & trāſitu ſācti benedicti·

QVodā tempore fames magna totā ꝓuin
tiam fatigabat· & ſāctus ita omnia q̄ ha-
bere poterat diſtribuit· ꝙ nichil in mona
ſterio ꝑter modicum olei in vitreo vaſe remāſit·
quod cuidā petenti ꝓtinus dari iuſſit· Sed cum
cellerarius non dediſſet· timens ne nichil fratribꝰ
remaneret· iratus vir dei iuſſit alijs ut hoc ipſuz
vas uitreum cū oleo ꝑ feneſtrā ꝓijcerent· ne quid
in cella ꝑ īobediētiā remaneret Proiectū itaq; ſu
ꝑ ſaxa· ita cecidit ſuauiter ac ſi māſuete locatū fu-
iſſet· quod vir dei iuſſit leuari· & dari integrum
poſtulanti· & vocatis fratribus monachū illū in-
crepās ſimul cum illis orauit· & ſtatim quoddam
doliū quod ibi erat vacuū repente oleo inuentum
eſt plenū· Tandem āte ſextū obitus ſui diem· iuſ
ſit ſuam fieri ſepulturā· & ſtatim febribus fatiga
tus ſingulis diebus ingueſcente lāguore· vij· die
fecit ſe ferri ad monaſteriū· Et cum cōmunicaſſet
orādo migrauit ad dominū Ipā die duo fratres ī
diuerſis locis manentes· uiderūt uiā pallijs & ce
reis ſplendidā· a cella ſācti benedicti uerſus oriē
tem uſq; ad celum tendentem· Cui venerādo ha-
bitu vir deſuper clarus exiſtens· cuius eſſet via
quā cernerent inquiſiuit· Qui cum neſcire ſe dice
rent· Hec eſt inquit via qua dilectus dei benedi-
ctus aſcendit· ¶ LIX ¶ De quibuſdā inciden
tibus illis temporis· ¶ Sigibertus·

ANno quoq; ꝑnotato corpus ātbonij mōa
chi diuina reuelatōne inuentū et alexādri
am delatū eſt· ſcilicet āno domini· d·xxix
Anno iuſtiniani· iij· in africa quidā orthodoxi epī
linguis ſibi abſciſis radicitus· a wādalis· poſtmo-
dum clare loquendo miraculo multis fuere· Qđ
miraculū vnus eorū auxit· qui in elatōnem uerſuſ
ſtatim dei dono ꝑuatus obmutuit· ¶ Actor·
Hec ſigibertus· Gregorius tamen in dyalogo di
cit· ꝙ vnus eorū in luxuriā lapſus mox dono mi-
raculi eſt ꝑuatus recto dei iudicō ut qui cōtinen
tiam carnis ſeruare neglexerat· ſine lingua carnis
non habēt verba uirtutis Sed forte duo fuerunt
quorū unus uerſus eſt in elatōnem alter corruit in
libidinem· et uterq; ꝑdidit miraculi uirtutē·
¶ Sigibertus. Anno ſequenti clodoaldus filius
lodomiris rgis· fratribus ſuis olim īpie a patruo
ſuo lothario extīctis· mūdanam nobilitatem trāſ
ferens ad nobilitatem diuine ſeruitutis in clerica
li gradu ꝑminuit exemplo ſanctitatis LX ¶ De
uita ſancti clodoaldi ꝑſbiteri·

¶ Ex geſtis eius

ITaq; patrimoniū quod ei de iure heredi
tario obuenerat a patre ditiſſimo· lauda
bili liberliatate īdilgētibꝰ curabat diſtri
buē Corpuſculum quod regio cultu ī biſſo et pur
pura enutritum fuerat· vilis indumenti aſꝑitate
domabat. et qui dudum dormire niſi in pluma pre
nimia teneritudine neſciebat· ſuꝑ nudam humuz
tectus cilicio dulcem ſomnū capiebat· Tandem
deliberauit· apud ſe plauſus hominū ſibi fauenti
um· et opus ꝑclarum tantūmodo diuino amore
patratum· uanis et humanis laudibꝰ extollentiuz
deuitare et declinare· et regionem longe poſitam
que ꝓuintia nūcupatur adire· ut ibi quaſi ignotꝰ
in cepto ꝓpoſito poſſet deo ſeruire· Sed quia nō
poteſt lucerna latere· poſitꝰ in eadem regiōe ma
gno emicuit virtutum fulgore· Deniq; ꝑabꝰ fu
gabat demones de obſeſſis corꝑibꝰ· aꝑiebat ora
mutorum reddebat cecis viſum· ſurdis auditum
claudis greſſum· et cūctis ex fide poſcentibꝰ dei
clemētiam impetrabat opem ſanitatis· Sed nec il
lud duco tegi ſilentio quod claruit eius dono· cū
in ꝑte ꝑfate regionis cōſtrueret domum oratōis·
pauper quidam venit et elemoſinam ab eo dari ſi
bi popoſcit· Vir autem dei cum in ꝑſenti nō habe
ret quod indigenti daret· cucullam qua induceba
tur dedit Qua pauper accepta receſſit· et ī domū
cuiuſdam fidelis hoſpitandi gratia uenit· Qui
cum ſe poſt cibum et potum ſopori dediſſet· ma
gna iam trāſacta ꝑte noctis paterfamilias de no
cte ſurrexit· ac domū ſuam claro lumine ſplende
re uidit· Qui ilico ſue cōiugi excitate a ſōno nar
rare curauit Illa uero rem inuſitatam intuens di
xit Aliquid muneris diuini· ꝑegrinꝰ hic qui a no
bis ſuſceptus eſt ſecū detulit Qui mane ab eis re
quiſitus· retulit eis qualiter cucullam loco mune
ris a ſancto uiro acceperit· Qđ factū ī illo loco ī
laude omnipotentis dei uulgi ore circūꝗ̄ eſt diffa
matū· et celebri ſermone uulgatū· Talibus donis
a deo honoratus ꝑiſius reuertit· et turba populo
rum gaudentiū excipit· ab euſebio epō ciuitatis
ꝑſbiter ordinatur· Condidit aūt monaſteriū in lo
co quodam nomine nouigento quod eius et noīe
pollet et merito· Migrauitq; ad dominū· vij· idus
ſeptembris ¶ LXI ¶ De ſancto agapito papa

ANno iuſtiniani ſexto ·theodatꝰ rex ytalie
& oſtrogothoꝝ · reginā amalſiũdam q̄ ſe-
cum eum in regnũ aſciuerat exiliauit ·ea-
qꝫ non multo poſt in balneo ſtrāgulata iuſſu the-
odati ·ſolus ſup oſtrogothos anno ·j· regnauit ·
Qui ſciens ꝓ hoc irā ſe īpatoris incurriſſe ·agapi-
tum papā cōſtantinopolim miſit ꝓ impetrāda hu
ius facti impunitate· ¶ Ex libro pontificaꝫ · Hic
agapitus in ortu epātus ſui ·libellos anathematiſ
quos inuidie dolo extorſerat bonefaciꝰ pſbiteris
& epis cōtra canones & cōtra dyaſcoꝝ in medio
eccleſie cōgregatis omnibus incendio cōſūpſit &
abſoluit totā eccleſiā de inuidia pſidoꝝ Hic miſſꝰ
a theodato rege gothoꝝ ad iuſtinianũ auguſtum
in legatōne in ābulauit cōſtātinopolim · & cũ glo-
ria ſuſceptus eſt· Et pmum cepit habere altricati
onē cum auguſto piiſſimo impatore de religione
Cui reſpōſũ reddidit de dño hieſu xp̄o dō & hōi
ne ·hoc eſt de duabꝰ naturis in vno xp̄o · Et dum
intentō verteret̄ ita dominꝰ affuit ·ut epm cōſtā
tinopolitanũ nomine ātenīũ inueniret hereticum·
Et cum intentō verteret̄ cuꝫ auguſto & agapito
papa ·dixit ei impator· Aut cōſenti nobis ·aut ex
ilio te deportari faciā · Tũc beatus agapitus re-
ſpondit cũ gaudio· Ego quidem peccator ad iuſti
nianum impatorem xp̄ianiſſimũ ōſideraui venire
nunc aũt dyoclecianum inueni ·attamen minas tu
as non pertimeſco · Et ut ſcias te ydoneũ non eſſe
religioni xp̄iane epus tuus non cōfitetur duas na
turas in xp̄o · Tũc ex pcepto auguſti accſito epo
antenio· & diſcuſſione patefacta ·nunq̄ confiteri
voluit duas naturas in vno domino noſtro hieſu
xp̄o · Quē cōuicit ſāctus papa agapitus · & glori
ficatus eſt ab omnibꝰ xp̄ianis Tunc impator gau
dio repletus ·hũiliauit ſe ſedi aplice Et adorauit
beatiſſimũ agapitũ · Eodem tempe amouit āteniũ
a cōmunione · & expulit in exilio · Tunc piiſſimus
auguſtꝰ rogauit agapitũ ·ut in locum ātenij epm
catholicũ cōſecraret nomine menā · Ipſe vero pa
pa omnia obtinuit ex qua cauſa directus fuerat ·
Poſt dies vero aliquātos egritudine cōmotꝰ ·dfũ
ctus ē cōſtātinopoli x ·kł· maij · Cuius corpus in
loculo plũbeo trāſlatum eſt uſqꝫ baſilicā beati pe
tri apłi vbi & ſepultus eſt ·xij ·kł· octobris ·

¶ LXII ¶ De ceteris viris illuſtribꝰ illius tem
poris & de ſācto medardo ſueſſionenſi ·

¶ Sigibertus ·

EO tempe florebāt in gallia theodoricus
abbas diſcipulꝰ ſācti remigij · & theodul
fus abbas diſcipulꝰ ipſiꝰ theodorici · Fra
tres quoqꝫ ugemini · vno & eodē die nati · & pōti-
fices cōſecrati ·medardus ad titulũ nouiomēſem
gildardus ad rothomagenſem · & vno die abſolu
ti a ſeculo & aſſūpti a xp̄o · Germanꝰ quoqꝫ pariſieñ
Porro ſāctus medardus ſedem epalem que priꝰ
erat vermādis ꝓpter eiuſdē ſubuerſionem trāſtu-
lit nouiomū · Ipſe etiā poſt dceſſũ ſācti eleutherij
thornacenſis epi regendā ſuſcepit thornacenſium
eccleſiā · In ytalia quoqꝫ clarebāt epiſcopi · ſabinꝰ
camiſinꝰ ·caſſius narmenſ · fulgentiꝰ vtercolenſis
cerbonius populonij · ¶ Actor · De ſācto gildar
do nichil aliud reppi · ꝙ quod hic dicit̄ · Nam nec
in legenda ſācti medardi fratris eius aliquid d̄ eo
legitur ·quod valde mirũ eſt · In qua legitur ꝙ ſā
ctus medardus natus eſt in territorio viromādē
ſi filius nectardi ·de forti frācoꝝ genere · & ꝓtha-
ſie romane · Cum forte caſulā quaꝫ ei genitrix ſua
dederat ferret ad ātificem ·dedit eā cuidā ceco ſi-
bi obuiāti · Similiter quoque ad eſcā accipiebat ·duꝫ
gregem porcoꝝ paſceret egenis dabat ·ipſe d̄ die
egens · Cũ adhuc eſſet puer in ſcolis · pdixit cuidā
compi ſuo eleutherio · ꝙ in actōne publica comiti
uam aſſumeret · & cum ·xxx· ānoꝝ foret futurus
pontifex eſſet · Qui poſtea factus eſt epꝰ thorna
cenſis ſm hoc verbũ medardi · vj ·idus iunij trāſi-
uit ad dominũ · In cuius trāſitu vidit willachariꝰ
pſbiter celos apertos ꝑſus & āte corpus ſācti di
uina micare luminaria · videntibꝰ cũctis qui ade
rāt p tres horas · Mox in terrā grande fluxit dilu
uium ·pluuia nimis calida de celo cadente · Floru
it tempe lotharij regis · ¶ LXIII · ¶ De ſancto
germano pariſienſi ·

SAnctꝰ vero germanꝰ territorij auguſtu
dunenſis indigena fuit · patre eleutherio
matre euſebia · Que ꝓ eo ꝙ hũc poſt alte
rũ infra breue ſpaciũ cōcepiſſet pudore mota mu
liebri cupiebat eũ āte ptũ extinguere · Et accepta
potōne vt eum extingueret ·dum ei nocere nō poſ
ſet · incubabat in uentrem ·ut vel pondere pfocaēt
quē venena non lederēt · Hēbat ſociũ ſtracidium
cuius mater ut hereditateꝫ germani accipet · filio
ſuo tempatā potōnem in āpulla cōdidit & vinuꝫ
in altera · precipiēs puelle ut venientibꝰ e ſcola ā
bobus ·illi porrigeret vinũ & illi maleficiũ · Illa ig
norāter mutauit piter & ampullas & pocula · &
illi dedit maleficiũ ·huic aũt vinũ · Cui ſtracidio
ſolicite impenſo ſtudio · & ſi mors vitā non abſtu
lerit tamen ſignũ mortis infixit · Germanꝰ a vene
rabili pontifice nectario abbas aſciſcit̄ ad ſāctuꝫ
ſimphorianũ · cuius bonis opibus inflamatꝰ epꝰ ·
eum in cuſtodia truſit · Cui nutu diuino apiebat̄
ergaſculũ ·ſed tamen non inde exibat niſi ſupplex
& epiſcopalis daretur preceptō · Cui incendium
fortuite accidiſſet · rapta de foco cucuma · aſcen
dit germanus ſup fabricam cōcinēs alleluia · fūdēſ
qꝫ paululũ aque in modũ crucis reſtinxit incendia
Kariulfus quidam frācus res eius inuaſerat · quē
uindicauit urſus ſingulis diebus tres equos eius
deuorans · & damnũ ſemp triplicans donec ille re
ſipiſceret · Anna uxor ebronis · ingrediēte ad eam
germano ait · Ecce beatus germanꝰ cornuta facie
michi uidetur incedere · Ebro vero eodem die ſed
re iuxta ſāctum nullatenꝰ preſūpſit · honoris cau
ſa piter & terroris · Credimus aũt ꝙ ꝓ colloquio
domini ſicut moyſes meruit · ſanctꝰ iſte cornutꝰ
videri ¶ LXIIII ¶ De ꝓmotōne eius in epiſco
patum & miraculis eius ·

ANte ·iiij ·annos ꝯgnouit ſe futurũ epiſco
pum · Vidit enim in ſopore a quodam ſe
ne claues porte pariſiace ſibi porrigi · & in-
terrogans cur hoc fieret · accepit reſponſũ ut ſaluas
facēt animas · Ac poſt ciuitatis eius epiſcopo de-
cidente ·dum regi hildeberto occurreret ·mox ele
ctus eſt in epiſcopũ · Factus epus ꝓ victoria ſic
ſatagebat corpis ·ac ſi ſimul acceſſiſſēt dignitas &
neceſſitas · Cum de baſilica ſancti martini ad uillā
ſancte eccleſie ſeueriaco recurreret ·adiūgit in iti
nere quēdam amantiũ iuuenē quem deprehendit
a iudeis duci in vinculis · quia ſe recuſaret legibꝰ
ſubdi iudaicis Tunc diſſimulabant cũ claue iudei
vincula ferri reſerare · facto a ſancto uiro deſup
crucis ſignaculo mox ferri ſera euellitur · Itidem
cum pariſius ad baſilicā ſāctorũ geruaſij & ꝓthaſij
orandi cauſa pcederet · ianuis obſeratis igreſſus

illi negatus eſt · Tunc requiſitis clauibus nec ip-
ſis aparentibꝰ · ſic reſerauit peſſuluȝ facto crucis
ſignaculo · Quid plura · Quacūqȝ pontifics ſe cō-
uertit preſentia · nulla morboꝝ generibus defuit
medicina · Ante quē etiam demones non tolerātes
eius p̄ſentiam · terribili ullulatu ſua gemebāt īcen-
dia · Et cum pedem efferret de domo vel eccleſia ·
vndiqȝ ſtrages demonū āte tanti pōtificis ac tri-
umphatoris obtutū cadebant circa ſācti ceterua-
tim veſtigia diuerſis modis effuſa · hec muta · illa
clamātia · illa fixa · hec lubrica · & velut ante iudicē
dum geſta referrent · ꝓpria non effugiebāt tormē-
ta · Sed ad ſācti ꝑconiū quāta eſt hec laudatō · cū
ineffabiliter multa & ſtupenda fierent ſub momē-
to · ¶ LXV ¶ De moribus & obitu eiuſdem

Eterū elemoſinis quātū ꝓdigus fuerit ex-
plicari non poteſt · Qui frequenter cōten-
tus vna caſula vel tunica · quidquid erat
reſidui nudum paupem ueſtiebat · ut inops calefi-
eret largitore algente · Quāta etiā fuit in eo redē-
ptōnis effuſio · cum ad nomen beati cōcurrerent ·
vndiqȝ liberādi iugo ſeruitij · Cum vero aliquāte-
nus nichil eſſe p̄ manibus · triſtis ſedens & anxiꝰ
ſeuerior in vultu · auſterus erat alloquio · Tunc
ſi fortaſſis ab aliquo inuitaretur ad prādium com-
pellebat cōuiuas aut miniſtros ꝓprios ut cōferē-
tes p̄iter vnde vel unū captiuū ſeruicio libeārēt ·
Quis vero digne repetat · quāta virtus verborū
ab eius ore rotabatur · cum p̄dicaret in populum
ut omni literature naſceretur ſtupor & fieret in
cōmune generalis cōpūctō · atqȝ ex ore dicētis cre-
deres ut formarentur verba ab āgelo · dum pluſqȝ
homo loqueretur trāſlatus in mentis exceſſu · cuȝ
abraſ maculis ſinceritate dogmatis pectora ple-
bis cogeret diuinis effragrare pigmentis · Qui e-
quitans in itinere ſemꝑ de deo aliquid · aut vēbo
cōtulit · aut cātauit · curſū nudo capitate ducens
eciam ſi nix aut imber urgeret · Cū vero veniſſet ad
menſā · cōſeſtim affuit recitans miniſter diuīa col-
loquia · ut inter cibi fercula animi paſtu alimēto
plus ſaturaretur cōuiua · Nullū tempus interpo-
lās · qu o non aut alij ꝓdeſſet aut ipe nō ꝓficeret
Diem aūt obitus ſui hoc modo p̄dixit · āte aliquot
dies vocans ad ſe notariū ſuum · impat in cubicu-
lo ſup lectum ſuū ſcribere hoc tācūmodo · v · kl' ·
iunij · Sed ne ſcientibus omnibꝰ quid hoc eſſȝ · po-
ſtea ſāctus eius diſceſſus de ſeculo manifeſtauit ·
nam neqȝ hoc idem familiari ſuo dominꝰ abſcon-
dere ꝑtulit · Deniqȝ eadem die poſt pactum ꝑliū
fere octogenarius migrauit ad chriſtū ·

¶ LXVI ¶ De ſāctis epiſcopis ſabino · caſſio ·
fulgentio & cerbonio · ¶ Ex geſtis eius ·

Orro · iiij · ſāctoꝝ quos in ytalia tūc tēpis
florere iam diximus · Horū p̄ ſenio ſabīꝰ
cecus erat · & ſpūm ꝓphetie habebat · qui
totiliam regem in illis ꝑtibus venientē ad prādiū
rogauit · Qui diſcūbere noluit · ſed ad dexterā ei-
us ſedit Et cum puer ex more vini poculū epiſco-
po porrigeret · rex ei poculū abſtulit & epō porre-
xit · Qui accipiens dixit Viuat ipa manꝰ De quo
verbo rex letus erubuit · Hūc ſabinū archidyaco-
nus eius veneno extinguere molitus eſt · Et cum
vnum ex pueris corrupiſſet · ille poculū veneni e-
denti obtulit · Cui ſāctus · Bibe tu quod michi bi-
bendum p̄bes · Qui tremefactus cū vellet bibere
ꝓhibuit ſāctus dicens · Non bibas · Da michi ego
bibā Sed vade dic ei qui illud tibi dedit · ecce ego
venenū bibo · ſed tu epūs non eris · Facto igitur
ſigno crucis · epūs bibit venenum ſecurꝰ · & eadē
hora archidyaconus in loco vbi erat mortuꝰ eſt ·
ac ſi ꝑ os epiſcopi ad eiꝰ viſcera venenū ꝑueniſſȝ
Caſſius aūt naruienſis epūs cōſꝑſam habebat fa-
ciem qd̄ rex totilia d̄ nimia potatōne putās ieſſe
deſpexit eum · Sed in naruienſi cāpo malignꝰ ſpi-
ritus vnum de eius ſpatarijs vexare cepit · quem
epiſcopus oratōne facta corā rege ſanauit · pꝰ qd̄
idem rex eū in magno honore habuit · Fulgentius
autem vtricolenſis epiſcopꝰ eūdem regē totilam
valde infenſū habebat · Qui cum ad eaſdem ꝑtes
ꝓpinquaſſet · epiſcopꝰ illi ꝑ clericos ſuos munera
miſit · ut eum mitigaret Quod ut ille vidit ꝓtinꝰ
ſpreuit · & iratus iuſſit epm̄ teneri · & ſub omnī
aſpertate conſtringi · eumqȝ examini eius reſēua-
ri · Tunc gothi circūdantes epm̄ vno in loco ſtare
preceperūt · eiqȝ in terra circulū deſignauerunt ul-
tra quem pedē tendere non audēt · Cunqȝ vir dei
ſole nimio eſtuaret · ab eiſdem gothis circūdatus
& circuli deſignatōne incluſus · repente coruſcꝰ
& tonitruus & tāta vis pluuie erupit · ut hi qui
eum cuſtodiebāt īmenſitatem pluuie ferre nō poſ-
ſent · Intra vero eūdem circulum nec vna pluuie
deſcendit gutta Quod dum regi crudeliſſimo nū-
ciatum eſſet · illa mens effera ad magnā epiſcopi r-
uerentiā uerſa eſt · Cerbonius hoſpitalitatis ſtu-
dio valde intentus · quoſdā milites trāſeūtes hoſ-
pitio ſuſcepit · quos gothis ſupuenientibꝰ abſcō-
dit · Quod cum totilia audiſſet · iuſſit eum a dduci
ad ſe · & urſis ꝓijci ad deuorādum populo inſpe-
ctāte · Dimiſſꝰ urſꝰ īmāiſſiꝰ ex cauea ꝓcitꝰ petijt
epm̄ · Ad quem cum ꝓueniſſet · ſtatim ſue ferita-
tis oblitꝰ · deflexa ceruice & ſūmiſſo capite · cepit
lābere pedes eius Tunc populus cū ipo rege ī illi-
us admiratōnē & reuerētiā cōuerſus eſt De his ·
iiij · epiſcopis narrat beatus grego · in li · dyalogo-
rū · iiij · ¶ LXVII · ¶ De obitu ſācti benedicti
& legatōne ſācti mauri in galliam ·

Nno iuſtiniani · ix · elōpado ꝑempto erari-
us oſtrogothis regnat anno j Que rurſꝰ
ꝑempto · totilia qui etiam balduilla regt
annis · xj · Qui mox ytaliam inuaſit · & a ſancto be-
nedicto ventura ſibi audit Hoc anno quidam di-
cunt ſāctum benedictū obiſſe · ¶ Helinandus ·
Eodem anno quo mortuus eſt ſanctꝰ benedictꝰ ·
miſit ipſe beatū maurum in gallias ad edificāduȝ
monaſteriū accepta legatōe a beato bertricanno
cenomānenſi epiſcopo cum · iiij · monachis · fauſto
ſimplicio anthonio · cōſtantiniano · dicens ad eos ·
preſentior uobis ero carnis onere depoſito · ue-
ſtriqȝ ꝑ dei gratiam coopator aſſiduꝰ exiſtam Et
hec dicens ait · fauſtus dans oſculum nobis ꝓſecu-
tus eſt nos cum omni cōgregatōne uſqȝ ad por-
tam monaſterij · Et rurſus oſculans nos · & bene-
dictōe ſup nos tradita · dedit ſancto mauro libꝝ
regule quam ipſe ſanctꝰ manu ſua ſcripſerat · &
pondus libre panis · & ereū vaſculum eminā vini
capiens · Cum autem iuga alpiū trāſierēmꝰ · famu-
lus noſter ſergius de equo cui inſederat ſup ima-
ne ſaxum ſiniſtrorſū cadens pedem ſibi attriuit ·
Quem beatus maurus ſiniſtra manu pedem eius
tenens · & dextera ſignū crucis faciens & orās ili-
co ſanauit · Exinde cum eccleſiā ſanctorū martirū
mauricij ſociorūqȝ eius ingreſſi eſſemus · cecꝰ qui-
dam ad portam eccleſie ſedēs & mēdicās adiurās
ſanctum maurum ꝑ ſanctos martires ſanatus ē ·

Hic cecus linus nomine xj. annis eccleſiā illam fre quentauerat ⁊ ut ab ipo cōpimus tam pſalteri= um ꝙ omnia officia nocturna ⁊ diurna audien= do didicerat. Cui ſanato ꝓcepit ſanctus maurus vt ibi iugiter deſeruiret. Quod ⁊ fecit. clericat⁹ officio in ea functus poſtea. Cum aūt nocte q̄daꝫ iuxta eccleſiam ſancte dei genitricis marie in locis hoſpitaremur viribus mulieris cuiuſdā uidue cemeie nomine filius adoleſcens ex defuncto nup viro ſuſceptus morti ꝓximus a ſancto mauro ſa natus eſt. Qui ſanatus dicebat mauro. Vere tu ille es. qui me tuis lacrimis ⁊ meritis a tribunali de quo iam triſtem accepam ſententiam. quia iam incendioſis deputatus eram locis. ſup his reuoca ſti. Die cene domice antiſiodoꝝ veim⁹ Die paſce ue hora. vj. veni⁹ ad mōaſteriū ſancti romani mo nachi. qui p reuelatōnem gallias petēs cenobium cōſtruxerat in pago atiſiodorenſi in loco qui fōs rogi dicitur. officio ſolenniter eo die adimpleto di xit maurus ad romanū. Craſtina die beatus bn̄= dictus migrabit ad dominū. Craſtina igitur die tranſacta iam hora tercia beatus maurus in oratio ne raptus in ſpū uidit illam uiā pallijs ſtrataꝫ ⁊ horuſcam lampadib⁹ p quā beatus benedictus celum aſcendebat. quā uiderūt cum eo duo egre gatōnis noſtre fratres ex quibus vnus in noſtro morabatur cenobio. alter longius poſitus vidit. Secūda feria paſche a romano diſceſſimus.

¶ LXVIII ¶ De inſtitutōne ſanctoꝝ fauſti ⁊ mauri ſub beato benedicto. ¶ Actor.

Huic ſancto uiro benedicto pfatus maur⁹ oblatus eſt ut legitur duodēnis. māſitq3 cum eo. xx. ānis et cōmoratus ē in mona= ſterio qd ipe edificauit. xl. annis ⁊ dieb⁹ xxxvij. Qui ſimul ſūt āni. lxxij. dies. xxxvij. Huius vitaꝫ ſcripſit pmo fauſtus monachus beato benedicto a pentibus ſeptēnis traditus. in cenobio qd idem ſanctus edificauit in caſſino. Cuius fauſti ꝓpoſitū beatus benedictus ſepe expiebat in iūgendo ei ī= poſſibilia ⁊ impoꝛtabilia. Hic fauſtus poſt moꝛ= tē ſancti mauri reuerſ⁹ ad ſuū mōaſteriū cōpulſ⁹ eſt ab omnibus fratribus caſſinenſis cenobij. ⁊ p̄ pcipue ab abbate ſancto theodoro. qui tercius poſt ſanctum valentinianū ꝓlixiori tempe lateranēſi re xit cenobium. ut vitā beati mauri ſcriberet. Quā poſtq̄ ſcripſerat bonefacō pape oſtendit Qui eā aꝓbauit. ⁊ auctoꝛitate ſua cōfirmauit. Hic ita= q3 maurus generis ſenatorij patre enicio matre iulia natus eſt. Frequenter eum vidimus in. xl. ait fauſtus. nec cuculla nec tunica ſed tm̄modo ſacco vti cilicino. ⁊ duabus tātum uicibus in ebdoma= da puſſimū cibum ſumere. qui mos in omni vita ſancto benedicto fuit. Reliquo totius anni tēpoē ſub monachali tunica ſemp aſprimo a ſcapulis uſ q3 ad renes induebat troglo. eiuſdem ſubtegmi nis in ſtratu ſup aggeſtum calcis ⁊ ſabuli recum bens tātūmodo excepto quadrageſimali tempoē uſus ſemp cilicio. Tūc enim quātū poterat ſolici te ſatagebat. non iacendo ſed potius ſtādo vel cū nimiū laſſus erat ſedendo doꝛmire. Nemo unq̄ uidit illum de lectulo cum ceteris fratrib⁹ ſurge re ſed ſemp vigilias puenire ꝓcurabat. plerumq3 quinq̄genos ſepe centenos pſalmos nōnūq̄ totuꝫ pſalterū ante nocturnos cōſūmas. exceptis dum taxat horarū ſpacijs quibus cū lacrimis ⁊ gemi tu orabat. Silentio vero ac lectōni aſſidue uaca bat ut ꝓ hoc etiam ipi ſancto benedicto admirabi lis haberetur. Plerūq3 ſanctus benedictus in con uentu fratrū ſuppſſo eius nomine taꝫ q̄ de alio uir tutes eius narrabat. Hic beatus benedict⁹ nigrū puerulum qui monachū foras trahebat p veſtim ti fimbriam uirga eūdem monachū pcutiendo ab eodem eiecit. quē beatus maur⁹ vidit. cū pompe ianus abbas eius uidere non poſſet. Hic ipe mau rus ſup aquā cucurrit poſt puerū placidū tertul lij patricij filium. Abeūte quadā uice beato bene dicto ad quēdam nobilem ut uxorem eius ⁊ fili um nup ſuſceptū a demonio pter vexatos libera ret. maurus remāſit uicem gerens ꝓpoſiti. Qui re diens ad horā refectōnis. vj. cū fratribus de fru gibus colligēdis. inuenit ad poꝛtā mōaſterij clau dum ⁊ mutū puerulū. quē ſanauit matre impetrā te ponens ſup caput infirmi ſtolā qu am illo āno iuxta moꝛem gratia ſanctitatis indeſinenter fēbat ⁊ ſignū crucis faciens dixit. In nomine ſancte tri nitatis. adiut⁹ meritis ſanctiſſimi magiſtri nr̄i. ſta ſanus ⁊ incolumis ſup pedes tuos rectuſ ⁊ loq re. ⁊ deinceps beatus benedict⁹ cepit eum uene ratōne habere

¶ LXIX ¶ De theophilo vicedo mino ⁊ cirographo quod dedit dyabolo

¶ Sigibertus ex mariali

Eo tempore factum eſt miraculum ī theoꝛ philo Hic theophilus fuit quidam ī vna ciuitate ciliciorum ſancte eccleſie vicedo minus moribus ⁊ cōuerſatōne pcipuus. quiete ⁊ moderate ad eccleſiā ptinentia optime regens. Qui affectualiter a populo ⁊ clero dilect⁹. mor tuo eiuſdem ciuitatis epo in epm eſt electus Sed cū plurimū reniteretur. cōteſtās ſe indignū tāti honoꝛis officio. vi ad metropolitanū epm perdu ctus. ab eo cum gaudio eſt ſuſceptus. ⁊ ut volū tati plebis aſſenſū pberet cōmonitus. Vidēs aūt eius nimiā in renitendo cōſtātiā dimiſit eū. ⁊ ali um in loco eius ad epatus ꝓmouit officiū. Porro oꝛdinato epo cum ad ꝓpriā remeaſſet ciuitatē. qui dam de clero inſtigauerūt epm ut amoto illo ali um eccleſie oꝛdinaret vicedominū Quo facto cal lidus hoſtis ⁊ inuid⁹ immittens ei vicedn̄at⁹ zelū. ⁊ abitōnis emulatōnem. intantum eū ſeduxit vt etiā maleficoꝝ poſtularet auxiliū Itaq3 cū ingenti deſiderio abitōnis ureretur ad quendā acceſſit in ciuitate iudeū dyabolice artis opatoꝛem nequiſſi mū. qui iam ī infidelitatis ⁊ pditōnis foueā mul tos imerſerat ac genibus eius ꝓuolut⁹ ait. Que ſo te adiuua me. quoniā epus me⁹ me ad oꝓbriū adduxit. ⁊ hec ⁊ hec in me fecit. Reſpondit ille. Proxima nocte ueni ad me. ⁊ ducaꝫ te ad patro nū meū. qui ſubueniet tibi quomō uolueris Quo facto. duxit eum ad circū ciuitatis. ⁊ ait. Quod cūq3 uideris. vel quecūq3 ſonum audieris ne ter rearis. Signū quoq3 crucis nullo modo tibi impo nas. Illo hoc ita ſpondente. ſubito oſtendit ei al bos clamidatos. cum multitudine cādelabroꝛum clamātes. ⁊ in medio pꝛincipem ſedentem. Erat enim dyabolus ⁊ miniſtri eius. Tenens aūt iude us manum theophili. duxit eū ad illud flagicōſū cōſilium. Et ait ei dyabolus. Vt quid nobis hūc hominē adduxiſti. reſpōdit ab epo ſuo piudicatū ⁊ veſtrum auxiliū poſtulātē. Cui dyabol⁹ Qua le adiutoꝛium dabo homini ſeruienti deo ſuo. ta men ſi ſeruus me⁹ eſſe cupit. ego illi ſubuenio ita ut pl⁹ facere poſſit q̄ pus ⁊ impare omnib⁹ etiā epiſcopo. Audiens theophilus. ſpopondit oīa ſe facturū que diceret. cepitq3 oſculari pedes ei⁹

& rogare eum · Qui ait ad iudeum · Abneget fili
um marie · & ipſam · quia odio michi ſūt & firmet
ſcripto ſe ꝑ omnia utrūqꝫ abnegare · & poſt hec
quecūqꝫ uoluerit a me impetrabit · Tunc reſpon
dit theophilus · Abnego xp̄m & matrem eius · fa
ciensqꝫ cyrographum · impoſita cera ſignauit anu
lo ꝓprio Et abſceſſerūt cum nimio ꝑditionis gau
dio · In craſtino aūt ep̄us diuina ut reor ꝓuiden
tia motus · remoto vicedomino quē turpiter pro
mouerat · hūc cum omni honore reuocauit · & du
plo ꝙ āte fuerat dn̄uo ſublimauit · ita ut peccaſſe
ſe clamaret ꝙ tam ydoneā ꝑſonam alioꝝ delatōni
bus eieciſſet · & illū inutilem ꝓmouiſſet · Reſtitu
tus itaqꝫ theophilus cepit ſup omnes eleuare ſe
omnibus ſibi obedientibus cū metu & tremore ·

LXX De penitentia eiuſdē & cyrographi reſtitutōne ꝑ beatā virginem ·

QVmqꝫ ꝑuum tempꝰ in huiuſmodi iactan
tia moraret̄ · creator omniuꝫ & redēptor
qui non vult mortem peccatoris · recorda
tus qualiter p̄us ille fideliter eccleſie ſue miſtra
uerat · & ꝙ pius in miniſtrādo egenis extiterat · n̄
deſpexit creaturā ſuam · ſed dedit ei penitentiam
Nam in ſe reuerſus ſobrietate recepta · cepit affli
gi in his que geſſerat · & ſeip̄m acriter arguē · Ve
inquit michi miſero · quo ibo · quem rogabo · cuiꝰ
auxiliū implorabo · qui diuino meip̄m fraudaui ad
miniculo · xp̄m & matrem eius negaui · & feci me
ſeruū dyaboli ꝑ cyrographū nephāde cautōnis ·
Quis putas poterit illā abſtrahere de manu vaſta
toris · Cūqꝫ hec & alia ſermocinaret̄ · tandem īſpi
ratus diuinitus cū fletibus ait · Licet ſciam xp̄m
dei filium quem infelix infideliter negaui de ūgīe
maria natū · ibo tn̄ ad ipſaꝫ et toto corde ipſaꝫ ſolā
ītēpellabo · donec miſericordiā dn̄i ꝑ eiꝰ interceſſio
nem obtineā · Tūc aīatus fortiter cū omni hūili
tatis deuotōne · ꝓcidit coram templo beate virgi
nis · xl · diebꝰ & noctibus ꝑſiſtens in oratōibus et
ieiunijs · eam īceſſāter dep̄cādo · ut a maligno dra
cone. & ab illa quā geſſerat abnegatōne ꝑ ipſaꝫ eri
peret̄ Quibus expletis · apparuit glorioſa ūgo me
dia nocte dicens ei · Cōfitere homo xp̄m quē ego
pepi & tu abnegaſti · miſericors enim eſt · & ſuſci
piat lacrimas penitētie tue · Ideo enim ex me car
nem ſumere dignatus eſt · ut peccatores ſaluaret
Tunc ille cū reuerentia ſūmiſſo vultu · cū magno
ullulatu · ꝓſtratus eſt dicens · Credo in deuꝫ pa
trē · & adoro filiū dei ex patre ante ſecula · & ī no
uiſſimis diebus ex te ſācta maria virgine natum
ꝓ nobis peccatoribꝰ pati dignatū · hoc cōfiteor ·
hunc colo & amplector Cū ego hac p̄catoria cau
tōne offer me ſācta virgo filio tuo · Quod ſpon
dens beata uirgo · cū dies illuxiſſet abſceſſit · Illo
vero enixius triduo dominū poſtulāte cū lac̄mis
rurſū illa nebula clarifica ap̄puit ei hilari vultu
& letis oculis dicens · Homo dei ecce ad petitōeꝫ
meā ſuſcepit deus lacrimas tuas · & p̄cibus ānuit
ſi tamen uſqꝫ ad mortē ꝑſeueraueris in his q̄ filio
meo me teſte ꝓmiſiſti · Qui reſpondit · Etiā domi
na obſeruabo & non p̄teribo ſermones meos · Sꝫ
ego peccator & impiꝰ rogo ꝑhēnem fōtem beni
gnitatis tue · qui in ꝓfūdum ceni dimerſus ſum ·
ut recipe valeā illā execrabilem abnegatōnis mee
cartulā ab illo qui me cepit dyabolo ſignatā · nam
hoc eſt quod ſup̄ modū titillat animā meā · Cum
in hac triduo poſtulatōne ꝑſeueraſſet · iterū eadeꝫ
virgo maria in uiſione ei apparuit et eādem cautō
nis cartulā habens in manu de cera ſigillatam ex
hibuit · atqꝫ eius pectori dormienti ſuperpoſuit ·
Quā ille a ſōno ſurgens inuenit · Et letus effectꝰ
in craſtinū cū eſſet dies dominica · ꝑgens ad eccle
ſiam in qua cū populo ep̄us aderat · poſt lectōnē
euāgelij ꝓſtrauit ſe pedibus ep̄i eiqꝫ omnē impie
tatis ſue hiſtoriā retexuit · poſt hoc etiā qualit̄ ad
fontem miſericordie beatā virginē cōfugiens · eiꝰ
meritis & p̄cibus ꝑ penitētiam et lacrimas a deo
veniā meruit · necnon qualiter cyrographū ſigna
tū peſſime ſcriptōnis receperit adiunxit · & obſe
crās vt coram omnibꝰ legeret̄ ep̄o porrexit · Om
nes itaqꝫ clerici et mulieres tāta dei miſeratōne ꝑ
moti · diutiſſime gratias deo retulerūt · epꝰ quoqꝫ
gaudio r̄pletꝰ clamabat ad populū · multis exhor
tatōnibus eos ꝓuocās ad gratiaꝝ actōnē · et xp̄i
ac ſācte matris ſue virginis glorificatōnem · Inte
rim aūt thophilus ſolo iacebat ꝓſtratus · Quem
poſt oratōnis laudem ep̄us ſurgere iuſſit · & ei cā
tulā illam nefādiſſimā in cōſpectu omniū cōbure
re pretepit · Quo facto · ingreſſus epiſcopꝰ miſſa
rum ſolennia ꝑegit · Cūqꝫ ꝑcepiſſet theophilus
ſacre cōmunionis miſteriū · ſtatim refulſit facies
eius ſicut ſol · Videntes aūt omnes ſubitaneam
viri trāſfiguratōnem · magis glorificabāt deum q̄
facit mirabilia ſolus · et beate marie diutiſſime lau
des referebāt · Beatus autē theophilꝰ in locū illū
in quo beatā viderat uiſionem declinās tanq̄ fixꝰ
ꝑſtitit in illo per triduū · poſt triduū uero om̄ibꝰ
fratribus valedicendo oſculū tribuens · aīmāqꝫ ſu
am ſācte trinitati et beate marie liberatrici ſue cō
mendās · vitam hāc in eodem loco feliciter finiuit
vbi et corpus eius ſepultū fuit ·

LXXI De aduentu ſācti mauri in andegauiā et monaſterio quod edificauit · Sigibertus ·

EO tempe claruit in gallia ſāctus maurus
de quo pauloante dictū eſt monachꝰ ſan
cti benedicti diſcipulus · Fauſtus · Pꝰ
ꝙ aūt beatus maurus vidit in ſpū beati bn̄dicti
animā in celū cū gloria aſcendere · tunc ſecūda fe
ria paſche a roma diſceſſimus ex eo loco aure
lianis venientes audiuimus beatū bertricānū mi
graſſe ad dominū · Locus aūt qui ab eo nobis ꝓ
uiſus fuerat rupiacus dicebatur · ipſo nomine de
formis et ſcabioſus · Cui bertricāno ſucceſſit dō
nulus ep̄us. Decimo die poſtq̄ aurelianis fuimꝰ
ingreſſi · iter arripientes tendimus andegauū · ve
nimuſqꝫ · v · die ad locum qui reſtis nūcupat̄ · vbi
iam hardiardus cum cōiuge ſua citilia biduo nos
expectauerat · Hic habebat cōſobrinū nomine flo
rum · familiarem et cariſſimū theodberto regi frā
corum Hic florꝰ vidēs beatū mauꝝ hūillimo mo
nachali habitu indutum · de equo cui īſidebat ſta
tim deſilijt · ac tercio āteq̄ ei appꝛiquaret toto cor
pore in terram ſe ꝓſternens · cum ab eo humilitē
et modeſte eleuatus eſſet · omnes nos eſt oſculatꝰ
Ad quem maurus · Obſeruatō ordinis noſtri · ſū
mam depoſcit quietem et ſecuritatem · Ibi p̄muꝫ
edificauit maurus domū oratōnis non admoduꝫ
magnā · in nomine ſancti martini · ī qua et ſe ſepe
liri precepit ſicut et ſanctus benedictꝰ ī oratoio
eiuſdem ſancti martini · quod cōſtructa ara appol
linis ipſe cōſtruxerat ſepultus eſt · Quidam cleri
cus longiſo nomine qui cementarie arti preerat ·
de altiſſimis gradibus corruens ſup deportatum
illic aceruum lapidum · toto corpore cōtritus eſt
et ſanatus a mauro · Ex illo die florus ita maurū

habuit in maxima veneratōne· ut nūꝗ̄ poſtea ꝓ=
pius ad eum accedere auderet· Quidaȝ poſtea ex
oparijs mauro detrahere ceperūt· dicentes eum
cupidū inanis glorie & magum· Ex quibus ōtra
ctoribus tres ſubito malignus ſpūs īuaſit ita ut
vni ex illis nomine flodegiſo aīmam extorqueret·
reliqui ſe inuicem dentibus lacerabāt· Quibus di
gitos vtriuſqȝ manus ſāctus maurus in os miſit
& ſpūs malignos ꝑ ventrem eiecit· feda relinquē
tes veſtigia· Terciū vero reſuſcitauit a mortuis·
cui precepit ut ſi uellet viuere· in locū ipm̄ nunꝗ̄
amplius intraret Quod ideo iuſſit· vt plauſuȝ &
fauorem popl'i vitaret Theodebertus rex· venit
illuc ad orationē· Poſt oratōneȝ in ouentū fratꝝ
ꝑgens· regali indutus purpura· hūiliter ſe ꝓſtra=
uit· & ut ꝓ illo ꝑcarentur cū lacrimis poſtulauit
& dedit eis fiſcū regiū qui boſcus vocat̄ cū om
nibus villis & redditibus ad eum ꝑtinentibꝰ · Al
tera die viſitās fiſcū regiū ſibi donatū beatꝰ mau
rus paliticū a· vij · ānis ſanauit· LXXII

De multiplicatōne fratrū & diminutōne·

Secundo āno aduentus noſtri nobiles ad=
uenire ceperūt· & noſtrā habitatōneȝ ex=
petere· & filios ſuos offerre· xxvj· anno
fūdatōnis ipſius cenobij factꝰ eſt numerꝰ fratrū
c·xl· Quem neqȝ minui neqȝ augeri· ꝑcepit mau=
rus· Lotharius rex andegauis ueniens· mandauit
viro dei mauro ſe velle ire ad mōaſteriū · Qui ue
niens· dedit ei fiſcū regiū qui blazon appellatur·
& villam que dicitur longus cāpus Ex eo tempo
re· beatus maurus non facile de monaſterio iam
egredi volebat· Seceſſitqȝ in domū que illi fabri=
cata erat iuxta eccleſiā beati martini cum duobus
monachis qui ei ſeruirent ꝑmo & aniano· ſubſti=
tuens ꝑus bertulfum abbatem ſibi ſucceſſuꝝ· Et
cum ibi duos & dimidiū ānos feciſſet in oratōne
vidit dyabolum ſibi minātem ſtragem ſe facturū
maximā de monachis ſuis· Quem poſtea cōforta
uit āgelus domini· Maurus poſtea cōfortauit fra
tres· ꝑdicens eis de morte ſua & illoꝝ īminēte Fa
ctūqȝ eſt ut infra· v· menſes· cxvj· monachi more
rentur· nec de tāto grege remanerēt niſi· xxiiij· In
ter quos mortui ſūt āthonius & cōſtantinianꝰ q̄
nobiſcum venerāt· Nec multum poſt mortuꝰ eſt
ſanctus maurus dolore lateris· xlj· anno aduētuſ
ſui ad illū locū· xviij· kl'· februarij ante altare bea
ti martini ſuꝑ ciliciū ſtratus ſui recubās

LXXIII De miraculo benedicti iunioris
& ceteris quibuſdā incidentibꝰ illius temporis·

Sigibertus·

Eo tempe ī cāpania ytalie benedictū iuni
orem ſāctitate clarum rex totilia ꝓ xp̄o
ꝑſequens· cū eum cum cella ſua cōburere
voluiſſet nec valuiſſet· in clibanū ardentem euȝ ꝓ
iecit· Qui inde die altero illeſus cum illeſis veſti
bus etiā exiuit· Hildebertꝰ rex frācoꝝ cū patru
ele theodeberto in fratrem lotharium inſurgit· ſȝ
matre eorum ſatis agente lotilde apud deū· ne in
ter fratres fieret ciuile bellum horrēda intempe=
ſtate coerciti· cum ſuꝑ lothariū ne ſignū quidem
apparuerit horroris huiuſmōi reddūt ſe fraterne
paci· Anno iuſtiniani· xiiij· in diuerſis galliaꝝ lo=
cis diuerſa ſigna viſa ſūt· Cometes appꝑuit die ſā
cto paſche· celum ardere viſū eſt· verus ſanguis
ex nube defluxit in veſtimentis hominū· domꝰ cu
iuſdam abintus ſāguine reſpſa apparuit· & ſecu=
te varie clades & male valitudines cum puſtulis
& veſicis populos afflixerūt· Anno ſequenti cō
ſtantinopoli morte magna inſurgente· ſtatuta eſt
ſolennitas purificatōnis beate marie· que grece
ypapāti· i· obuiatō dicitur· eo ꝙ die illo obuiaue
rit ſymeon oblato in templū domino· & ita mor=
talitas illa ceſſauit· Lotharius & hildebertus fra
tres obſeſſa in hiſpanijs ceſaraugusta· ciuibꝰ deū
adorantibꝰ· & circūlata vincentij martiris tunica
accepta ab eis ꝓ munere ipſius martiris ſtola· re
deunt acquiſita hiſpanie parte maxima·

LXXIIII De arthuro rege britannie·

Usqȝ ad hoc tempus· hiſtoria britonū per
ducit narratōnem ſuam de rege arthuro·
Refert enim eum poſt celeberrimā illā cu
riam in vrbe legionum habitā· in q̄ omnes reges
inſularum occidentaliū & duces galliaꝝ fuerunt·
maximū duxiſſe exercitum in fines burgūdie· adū
ſus luciū principem hiſpaniaꝝ ſub leone impatoē
reipublice ꝓcuratorem· & in eūdo quēdam īmen
ſū gigantē ſingulari pugna deuiciſſe· Deide vtra
rumqȝ ꝑciū legiones in pago lingonēſi· ad ꝑliādū
cōueniſſe· & poſt īnumeram cedē vtriuſqȝ exerci
tus tandem britonibus victoriā ꝓueniſſe Poſtea
narrat ꝙ arthurꝰ iuga alpium trāſcendē· & romā
inuadē voluerit· Sed interim audiēs medredorum
nepotē ſuum in diadema britānie ꝑ tyrānidem arri
puiſſe· britāniam remeauerit· atqȝ in ultimo ꝑlio
quod cum eo habuit· poſt neces fere omniū ducū
ipe letaliter vulneratus fuerit· & in inſulā quādā
ad ſanandū deportatus· relicto regni ſucceſſore
ꝯgnato ſuo cōſtātino· Ipe vero arthurꝰ iuxta mē
lini vaticiniū dubium habet exitum· quia vtꝝ vi
uat an mortuus fuerit nemini cētū extimat̄ eſſe·

LXXV De vigilio papa & eius afflictōe
ꝓ ātenio patriarcha· Hilmandus·

Eo tempe uigilius papa quia ſcḋm ꝓmiſſio
nem ſuam noluit ātheniū hereticū reuoca
re· cōſtātinopolim ignominioſe mittitur
Theodora nanqȝ iuſtiniani uxor mādauit ei ut ſe
cūdum ꝓmiſſionē ſuam reuocaret ātheniū· qui no
luit· Quo audito illa miſit romā antheniū ſcribaȝ
ut adducēt eum ꝑ vi· Qui cum in naui eſſet īpo
ſitus· & nauis mota eſſet· populꝰ romanꝰ iactat
poſt eum lapides· fuſtes & cacabos dicēs· Male
feciſti romanis· male inuenies vbi vadis· fames
tecum· mortalitas tecum· Ingreſſus eſt cōſtātino
polim vigilia domini noſtri hieſu xp̄i· Per bienni
um fuerunt intētōnes de anthenio patriarcha· cui
vigilius nullatenus cōſenſit dicēs· ut uideo non
me fecerunt· uenire ad ſe iuſtinianus & theodora
ſȝ diocleciānus & litoria· facite quod vultis digꝰ
factis recipio· Tunc quidam dedit ei alapā dicēs
Neſcis quibus loqueris homicida· qui ſiluerium
papā occidiſti· & filiū mulieris uidue ad calces et
fuſtibus· Tunc fugit uigilius in baſilicam ſancte
eufemie· & tenuit colūnam altaris A qua abſtra
ctus eiectus eſt foras eccleſiam· & miſſus eſt fu
nis ī collo eius· & tractus eſt ꝑ totam ciuitatē uſ
qȝ ad ueſperam· Tunc miſſus eſt in cuſtodia· ubi
dabatur ei modice panis & aqua· Clerus autē ro
manus qui cum eo erat miſſus eſt in exilium ad di
uerſa metalla incidenda· Tunc gothi fecerūt ſibi
regem uadua· qui totilia nūcupatus eſt· Qui de
ſcendēs obſedit romam· & facta ē tāta fames in
ciuitate· ut et natos ſuos vellēt comedē Intrauit
totilia romam a porta ſācti pauli in die· xiij· et to
ta nocte fecit buccina clangi· ut totus populus

fugeret·uel ꝑ eccleſias ſe celaret·ne interficeretꝰ·
Habitauit cum romanis aliq̄diu pater cum filijs
mãſuefactus ut creditur ſãcti benedicti meritis·
¶ LXXVI ¶ De paſſione ſãcti herculani paru
ſini epiſcopi· ¶ Sigibertus·

ANno iuſtiniani·xvij·herculanus puſinus
ep̄us·a totilia rege ſecto capite martiri-
zatur ¶ Gregorius in dyalogo·iij·libro
Nuper floridus venerabilis vite ep̄ꝰ narrauit me
morabile valde miraculū dicēs·Vir ſanctiſſimus
herculanus nutritor meus puſine ciuitatis ep̄us
fuit ex cōuerſione mōaſterij ad ſacerdotalis ordi
nis gratiā deductus·Totilie aūt pfidi regis tem
poribus·eādem vrbem ānis·vij·cōtinuis gotho
rum exercitus obſedit·ex qua multi ciuiū fugerāt
qui famis piculū ferre non poterāt·Anno vero
vij·necdū finito·obſeſſam vrbem gothoꝝ exerci-
tus intrauit·Tunc comes qui eidem exercitui p̄e
rat·ad regē totiliam nūcios miſit·exquirēs quid
de ep̄o vel populo fieri iuberet·Cui ille p̄cepit di
cens·Ep̄o p̄us a vertice uſq; ad calcaneū corrigi
am tolle & tunc caput eius amputa·Omnē uero
populū qui illic īuentus eſt·gladio extingue Tūc
idem comes venerabilem viꝝ herculanum epiſco
pum ſup̲ vrbis murū deductū capite truncauit
eiuſq; cutem iam mortui a vētice uſq; ad calcane
um incidit·ut eius corpi corrigia ſublata uidere-
tur·Moxq; corpus eius extra murū ꝓiecit·Tūc
quidā hūanitatis pietate cōpulſi·abſciſum caput
ceruici apponentes·cum vno puulo infante qui il
lic extinctus inuentus eſt·iuxta mauꝝ corpꝰ eiꝰ
ſepulture tradiderūt Cūq; poſt eandem cedē die
xl·rex totilia iuſſiſſet·ut ciues vrbis illiꝰ qui quo
libet diſpſi eſſent·ad eandem ſine aliqua trepida-
tōne remearent·hi qui p̄us famem fugerāt·uiuē-
di licentia accepta ſunt reuerſi·Sed cuius uite eo
ruꝫ ep̄us fuerat memores·vbi ſepultū eſſet corpꝰ
eius queſierūt·vt hoc iuxta honorem debitū in ec
cleſia beati petri apl̄i humarēt·Cūq; itū eſſet ad
ſepulcrū·effoſſa terra inuenerūt corpus pueri·pi
ter humati·utpote iam diei·xl·tabe corruptum·
& vermibus plenū·corpꝰ uero ep̄i ac ſi die eodeꝫ
eſſet ſepultum·Et quod eſt adhuc magna admiā
tōne venerādum·quia ita caput vnitū cū corpoē
fuerat·ac ſi nequaq̄ eſſet abſciſū·ſic uidelicꝫ ut nl̄
la ueſtigia ſectōnis apperēt·Cūq; hᵒ & in terga
exquirētes ſi qd̄ ſignū uel de alia monſtrari inciſi-
one potuiſſent·ita ſanū atq; intemeratū om̄e cor
pus eſt inuentū·ac ſi nulla hoc inciſio ferri tetigiſ
ſet ¶ LXXVII ¶ De quibuſdā euentibꝰ illiꝰ
temporis ¶ Sigibertus·

ANno iuſtiniani·xviij·obijt ſãctus remi-
gius remorū ep̄us·Anno eiuſdem xx·cō-
ferto p̄lio inter chunimūdum regem gepi
daꝝ·& albuinū regem longobardoꝝ corruerūt·
utrinq; ·lx·milia eoꝝ·Vbi albuinus chunimūdū
pemit & ex teſta capitis eius poculū ſibi ad bibē
dum fecit·filiāq; eius captiuā uxorem ſibi acce-
pit·Hunis vero terras gepidaꝝ inuadentibꝰ·de
ſtructum eſt regnū gepidarū penitus Anno eiuſ
dem·xxij·agericus uirdunenſis ep̄us claruit·An
no ſequenti arboris que dicitur ſambucus flores
grana & fructus·in flores grana & fructꝰ uitis
trāſformātur Anno eiuſdem·xxv·pelagius roma
ne eccleſie·lviij·p̄ſidet·Hic inſil̄atus de morte ui
gilij·pape·tenens ſãcta euāgelia & crucem iure
iurādo publice ſatiſfecit·Anno iuſtiniani·xxvij·
lotil dis regina moritur·hiems niue & glacie ita
exaſpatur·ut volucres & fere indomite manu ca-
pi poſſent·Anno ſequenti obijt ſãctus medardus
nouiomēſiū & tornacēſiū epꝰ·In cuius tranſitu
celum aptū eſt & diuina ante eū micuerūt lumīa
ria·ſpacio duarū horaꝝ·Cuius corpus rex lotha-
rius trāſferri fecit ad vrbem ſueſſionēſem·ꝓmit
tens q̄ ſup̲ eum decentiſſimā baſilicam edificaret
atq; inibi religioſoꝝ uirorū conuentū ſtatueret·
Quod opus ipſe quidē cepit·ſed filius eiꝰ ſigiber
tus adimpleuit ¶ LXXVIII· ¶ De miraculo
pueri iudei qui cum xp̄ianis eucariſtiam pcepat·

EO tempe in oriente puer quidā iudeoruꝫ
filius cuꝫ a coeuis ſuis xp̄ianoꝝ filiis ad
hoc adductus fuiſſet·ut in eccleſia ſãcte
matris domini noſtri hieſu xp̄i corpus & ſāguinē
xp̄i pcipet·ꝓpter hoc a patre ſuo ꝓiectus in for-
nacem ardentem·illeſus inde a xp̄ianis extractꝰ
eſt· ¶ Ex mariali·Nam mater pueri cum audiſſet
q̄ filium cōmunē pater deliberaſſet exuere·cucur
rit ad liberādum eū·Sed cum uidiſſet incendia ab
ore fornacis patulo huc illucq; reſpgi·ornatuꝫ ca
pitis ad terrā ꝓiecit·diffuſaq; ceſarie ſe miſeram
damitans·ciuitatem vocibꝰ impleuit·Xp̄iani au
tem cōcurrentes ad ſpectaculū·retractis ignibꝰ
ab ore fornacis·inuenerūt puerū q̄ſi ſup̲ plumas
molliſſimas diſcūbentē·Cūq; benedixiſſent domi
nū·ꝓiectum huius ſceleris actorē iudeum in for
nacem·ita totū ignis abſorbuit·ut vix de oſſibus
eius puum quodāmodo relinquētur indicium In
terrogātes autem infantulū xp̄iani·quale ei inter
ignes fuiſſet umbraculū·āit·Mulier que in baſili
ca illa ubi panem de mēſa accepi ī cathedra ſedēſ
puerulū in ſinu geſtat·hec me pallio ſuo ne ignis
q̄ me uoraret opuit Vnd̄ indubitādum eſt·beatā
ei mariā auxilium appendo p̄buiſſe·Agnita vero
infans fide catholica·in patrem & filiū & ſpūmſā
ctum credidit·ac ſalutaribus aquis renatus vna
cum genitrice ſua denuo in fide uixit·Multi quo
q; iudeorum·hoc exemplo in urbe illa ſaluati ſūt
¶ Sigibertus·Anno iuſtiniani·xxx·radegūdis
regina·uxor quōdam lotharij regis·mutata ueſte
claruit ſãctitatis nobilitate ¶ LXXIX ¶ De
ſancta radegunde regina· ¶ Ex geſtis eius·

HEc natōne barbara fuit de regione tori
ga·patre rege berechario qua regiōe frā
corum uictoria deuaſtata·exiuit de pa
tria Tunc inter ipſos quoꝝ erat in p̄da regalis pu
ella·fit cōtentō de captiua·Et niſi reddita fuiſſet
tranſacto certamine in ſe reges arma mouiſſent·
Que ueniēs in ſortem lotharii regis in ueromādē
ſem ducta·atheias uillam regiam nutriendi cauſa
cuſtodibus eſt deputata·Quaꝫ cū p̄paratis expē
ſis uictuariaci uoluiſſet rex p̄dictꝰ accipē·nocte
cum paucis elapſa eſt·Deinde ſueſſionis cum di
rexiſſet ut reginam erigeret·illa euitabat pompā
regalem ne ſeculo creſcēt Sed cui dabatur etiaꝫ
humana gloria non mutatur·Nupſit ēgo terreno
principi·non tamē ſepatur a celeſti·Ac dum ſibi
acceſſiſſet ſecularis dignitas·plus ſe īclinauit·uo
luntas q̄ pmittēt dignitas Timēſq; ne a deo deḡ
daſſet cum mūdi gradu ꝓficēt·ſe cum ſua faculta
te elemoſine dicauit·Nam cum ſibi aliquid de tri
butis accidēt·ex omnibꝰ que veniſſēt ad eaꝫ añ ō
dit decimas q̄ recepit·Deīde quod ſuperat·mōa
ſterijs diſpenſabat·& quo ire pede non poterat
miſſo munere circūibat·Item nocturno tempore

cum reclinaret cum pꝛincipe·rogans ſe ꝓ hūana
neceſſitate velle cōſurgere·& leuans egreſſa cubi
culo·tandiu āte ſecretū oꝛatōni incūbebat iacta
to cilicio·vt ſolo calens ſpū iaceret gelu penetra
ta·tota carne ꝑmoꝛtua De qua regi dicebat̄·habe
re ſe magis iugalem monachā ꝙ reginam·vnd̄ &
ipe irꝛitat̄· qꝛ ꝓ bonis erat aſperrimꝰ·Sꝫ illa tol
lerabat modeſte rixas illatas a ꝯiuge·Diebus ve=
ro q̄oꝛageſime ſatis ē ſcire·qualiter rexerit ſe int̄
veſtes regias ſingulariter penitens·Igitur a xp̄m
quāte ieiunij tempe ad religioſā monachā nomine
piam mittebat cui ſācto ꝓpoſito illa dirigebat ve
nerāter in lintheo ſigillatū cilicium·Quod ſācta i
duens·ad corpus ꝑ totam quadrageſimā ſubt̄ ve
ſtem regiam dulci portabat in ſarcina·Sin autē
rex deeſſet·quis credat qualiter oꝛatōni ſe diffun
deret·qualiter ſe tanꝙ ꝑſentis xp̄i pedibus alliga
ret & quaſi repleta deliciis ſic longo ieiunio ſatia
ret̄ in lacrimis·Cui deſpecto ventris edulio xp̄s
erat tota refectō & tota fames erat ei ī xp̄o·Illud
quꝫ pietate ꝑagebat ſolicita ut que ꝑ oꝛatoꝛia vel
loca venerabilia tota nocte ꝑlucerent·candelas
ſuis manibus factas iugiter miniſtraret·

LXXX Qualiter incarceratos ꝑcibꝰ et mi
raculo liberauit ueſtemqꝫ ſecularem mutauit·

QVali vero ſi quis ꝓ culpa criminali·ut aſ
ſolet a rege interfici deputabat̄ ſanctiſſia
regina moꝛiebat̄ cruciatu ne deſignatꝰ re
us moꝛeret̄ gladio·Qualiter cōcurſabat ꝑ dome
ſticos fideles ſeruientes & ꝓceres·quoꝝ blandi
mentis mulcebat aīm pꝛincipis·donec ex ipa ira r̄
gis unde ꝓceſſerat ſoꝛs mortis īde curreret uox
ſalutis·His igitur beatis actibus occupatā·intan
tum ꝓuexit diuina clementia·ut etiā in palatō ad
huc laica domino largiente declararētur ꝑ eā mi=
racula·Deniqꝫ in ꝑnmia uilla poſt pꝛādiū dū per
ambulauit ꝑ ortū ſāctiſſima·rei truſi ꝓ crimīe ſuc
curri ſibi clamabāt vociferātes de carcere·Ipa au
tem quid eſſet interrogat·Mentiuntur miniſtri ꝙ
mēdicoꝝ turba querēt elimoſinā·Credens hec il=
la·trāſmittebat quo indigebat inopia·Interea a
iudice cōpellūtur tacere·ꝗ tenebant̄ in cōpedibꝰ
Cum vero nox ſupueniſſet & ſolitū curſū faceret
fractis vinculis ſoluti ſācte occurrūt de carcere·
Quo cognito·reos ſe viderūt qui beate mentiti
ſunt·dum qui rei fuerant de cathenis ſoluti ſunt
Et quoniam frequenter aliqua occaſione diuini=
tate ꝓſperante·caſus cedit ad ſalutem·ut hec reli
gioſius viueret·frater interficitur innocēter·De
ſerta igitur a rege·ueniens ad beatum medardū
nouiomi ſupplicat inſtanter·ut ipam mutata ve=
ſte dn̄o cōſecraret·moxqꝫ indumētuꝫ nobile quo
celeberrima die ſolebat pompa comitāte regia ꝓ
cedē·exuta ponit in altari·ablatis gēmis & oꝛna=
mentis·menſam diuine gloꝛie onerat uenerabilis
cingulum auro ponderatuꝫ·fractum dat inopijs
paupum

LXXXI De ſācto bꝛendano ſco
to & bonis initijs ſācti gregorij· Actoꝛ

PEr idem tempus floꝛuit in ſcocia ſanctꝰ
bꝛendanus·Qui ſcilicet magne abſtinen=
tie vir & in virtutibus clarus·triuꝫ fere
miliū monachoꝝ pater fuit Huius aūt ꝑegrinatō
nis hiſtoriā·ꝓpter apocrifa quedā deliramenta ꝗ
in ea uidentur cōtineri penitus ab opē iſto reſeca
ui· Sigibertus·Eo quoqꝫ tempē gregoꝛiꝰ fili
us goꝛdiani ſenatoꝛis rome adoleuit·qui·vj·mo
naſterijs in ſicilia fundatis &·vij·rome in domo
ſua·ex ꝑtoꝛe vrbano factus monachꝰ·ſapientia
& doctrina & ſāctitate claruit· Ex geſtis eius
Hic enim literarū ſtudijs optime eruditus·etiaꝫ
in adoleſcentia ſua cogitabat quomō poſſet deo
fideliter in religione ſuire Sed dum cōuerſionem
differret putās eſſe melius ut deo in ſeculari habi
tu ſuiret·cepit ei cura rerum ſeculariū ſuccreſce
re·adeo ut iam in mundo non tantum ſpecie ſed
etiam teneret̄ & mente·Vnde defūctis pentibus
libere ſuas erogās facultates·cūcta diſtribuens
religioneꝫ īttrauit·&·vij·abbatias de ꝓꝓꝛio edifi
cauit·Et qui ante veſtiri ſerico ſolebat & gēmis·
poſt in vili habitu miniſtrabat paupꝫ ipe pauperi
bus·In monaſterio aūt ꝓꝓꝛio ad tātam ꝑfectōnē
excreuit ꝙ in ipſo ſue cōuerſionis initio iam poſ
ſet in ꝑfectoꝝ numero deputari·Tanta etiam di
ſtrictōne coꝛpus ſuū afflixit·ut infirmato ſtoma
cho & tuſſi grauiſſima·mori quotidie ſe putaret·
Cuius virtutum famam papa pelagius audiens
abſtractū de monaſterio dyaconū oꝛdinauit·
Sigibertus·Eo tempoꝛe terremotus terribilꝭ
nimis·ꝑ·x·dies factꝰ eſt·Hildeberto rege mor
tuo·monarchia regni frācorum cedit fratri eiꝰ lo
thario·

LXXXII De ſācto leonardo coꝛbi
gniacenſi· Ex geſtis eius·

TEmpoꝛibus regis lotharij·ſāctus leonardꝰ
in pago cenomānico heremiticā vitaꝫ du
cēs·ſibi & ſequacibus ſuis monaſterium
cōſtruens·tāte humilitatis inter ipſos extitit·vt
etiam ꝑoꝛis nomen refugēt·& cum eſſet pꝛelatꝰ
omnibꝰ·cūctis ſe viliorē & inferiorem habitu &
meritis demonſtraēt·Cuius fama cum ſe vndiqꝫ
diffundēt·tantus ad eum populus cōcurrebat·ut
cūctis ad ſupabūdantiam neceſſaria deferētibus·
locus ille in triennio ad coquēdos panes clibanū
non habēt·Sed laudi eius inuidētes maligni·ſug
geſſerūt lothario regi frācie·ꝙ niſi ſibi & ſue gēti
ꝯſulēt·ꝑ leonardū illum heremitā qui multos ſibi
obtentu religionis colligebat·regnū frācie detri=
mentum non modicum ſuſtinēt·Quibus rex lo=
tharius nimis credēs·miſſis militibus expelli eū
cum iniuria iuſſit·ut omnes audiētes hoc timerēt
& nequaꝙ tale quid ulterius attēptarent·Cū er
go milites ad eum ueniſſēt·& contra eum querē
tes calūniam diutius allegarēt·tandē verbis eius
compūcti·mirantes vitam eius tempoꝛe oportu
no ſe futuros eius diſcipulos ſpoponderūt & ſic
ad regē regreſſi·cūcta que uiderāt & audierant
retulerunt Vnde rex quoqꝫ cōpunctus ō his·qui
iniuriā viri dei cōceperat·deo gratias retulit·qui tā
cōſtantes ſibi famulos eligebat·Et intantum ſan
ctum leonardū dilexit ꝙ ei cūcta liberaliter poꝛri
gens·& detractatoꝛes eius rebus & honoꝛibus
ſuis ꝑuans·vix tandē ꝑcibus ſancti viri eos ſue
reſtituit·dignitati·Erat enim ēga miſeros tāte
compaſſionis affectus·ꝙ & hoc a deo ꝑcibus im
petrauit·ut quicūqꝫ in carcē vel cōpedibus tenē
tur·mox inuocato eius nomine ſolueretur·Qua
dam die dum diu in oꝛatōne incūberet·ſerpēs ma
ximus a ꝑte pedum ſurſum tēdens & ſinum eius
ꝑluſtrans·non ſolum ei nocere non potuit·ſꝫ nec
mentē eius ab oꝛatōne turbare·Et facta oꝛatōe
dixit ei·Scio quidē ꝙ ab initio tue creatōis homi
nes quātum ꝑuales inquietas·& nunc in ſpe miſe
ricoꝛdie dei fac in me quidquid merui·ſi tibi deē
poteſtas·Quo dicto·ſerpēs ꝑ capicium tunice
eius exiēs·ad pedes eiꝰ exanimis coꝛruit & extūc

ibi nullus ſerpẽs apparuit. Perdurãs itaqꝫ uſqꝫ
ad tempa ſãcti germani piſienſis epi. & ſãcti dõ
noli. qui innocenti epo cenomãnenſi ſucceſſit. cũ
eos forte ab inuicem diſcordantes ſedaſſet. in cra
ſtinũ ſe faciendum & p̃dicti domnoli aduentũ p̃
dixit. Qui & ipe domnolus diuina reuelatõne p̃
monitus ẽ. vt iret ad ſãctũ leonardũ. & eiꝰ ani-
mam cõmendaret Quo facto. idus octobris cir-
ca annũ domini. d. lix. obijt & ſub hilperico rege
frãcorum ſepultus. duos cecos illuminauit. et eti
am nunc quãti apud deum ſit meriti. frequẽtia mi
raculoꝝ oſtendit. Huius leonardi vita apud cor
biginacũ legitur. quia corpus eius ibi requieſcit
Vnde & locus ipe ꝓpter miraculoꝝ multitudinẽ
quoti die a populis frequentatur. LXXXIII

De lannomaro carnotenſi & latronibus eius
ſtupefactis. Ex geſtis eius.

TEmpe quoqꝫ p̃fati lotharij ſcilicet filij lo
donei ſenioris. qui p̃mus in regibus eiuſ
dem gentis a beato remigio remoꝝ epi
ſcopo baptizatus eſt. intra galliam lugdunenſem
lãnomarus carnotenſiũ ꝑtiũ ciuis. ꝑentibꝰ xpiaĩs
natus eſt. Qui cum in domo patris puerulꝰ nu-
triretur. gregem patris ſui paſcens bone ſpei a-
gebat principia. quia que victui neceſſaria ſibi ſo
licitudo patenter miniſtrabat. hec egenis & ꝑeg-
nis occurſãtibus impꝛtiebat. aut coeuis ſibi opili-
onibus diuidebat. Euãgeliũ nondũ nouerat. ſed
crucis mortificatõnem ferre gaudebat. uſqꝫ ad ſo
lis occaſum frequenter ieiuniũ extendẽs. Deniqꝫ
ꝑentes pueri cõuerſionẽ admirãtes Liteãlibꝰ ſtu
dijs eum tradiderũt. & cuidã uenerabilis uite ſa
cerdoti in opido carnotenſi. domino militãti com
miſerũt. Qui ſuſceptum puulũ tenere fouebat. et
pedetentim ad literaꝝ cognitõnem & ſanctitatiſ
normã cohortabatur. Ad tempus ergo celãs aĩmi
ꝓpoſitum. dum adhuc in eadẽ vrbe moraretᷣ. ſacẽ
dotalem inſulam eſt adeptus. Tandem in tempe
ſta nocte omnibus alto ſopore dep̃ſſis. baculum
in manibus ſũpſit. & cõcupitã ad heremũ ꝓuola
uit. Dum aũt quadã nocte inter cetera ſilẽtia hi-
nos deuote meditatõnis deo redderet infeſtam la
tronum rabiem p̃ſenſit. Qui ut ad eius mortẽ ꝑ
uenirent. longos uie errores illi paſſi ſunt. puta
bant enim eum aliquã pecuniã in deſerto ſeruare
diluculo aũt facto. repẽte ſe in cõſpectu eius vi-
dent. quem tantoꝑe queſierãt. Et ad viſionem ei
us diuino timore correpti. ad pedes eius corrue-
runt clamãtes. Parce nobis vir dei parce. reatum
noſtrum cognoſcimus. & ideo veniam petimus.
Quibus ille ait. Et ego dolos veſtros non ignoã
bam filij. Miſereatur veſtri dominus. Redite in
pace. & iam a rapinis manũ cõtrahite. nam michi
nulla pecunia eſt ĩ terris pecuĩa noſtra vero chri
ſtus eſt. Quibus verbis eius edificati. ad ꝓpria
vix pꝰ triduum ſunt reuerſi. Et pluribꝰ quod eis
acciderat narrauerunt LXXXIIII De cete
ris eius miraculis & trãſitu eiuſdem.

HOmo quidam e vicino filiũ ſuũ claudum
ei cũ lacrimis curandũ obtulit Qui intra
ſacra miſſaꝝ libamĩa ꝓ ſanitate pueri ob
ſecratus ſolenni p̃ce ꝑacta fragmento panis bene
dicti & patrem refecit. & filium a debilitate cuã
uit. Caſu accidit. ut ianitor clauem oratorij ꝑdẽt
Cunqꝫ dei famulus a fratribus ſecedens orandi
gratia oratorium peteret & clauem nõ inueniſſet
ãte foras humi ꝓſtratꝰ aliquãtiſꝑ orauit. Moxqꝫ
ultro ianua eſt patefacta. Cum aũt monachi de ſi
minibus facta machina ſuppoſuiſſent quod meſ
ſuerãt. ignis accenſus paulatim vires capiens cũ
omnes alia curarent. ſubito & fruges & domum
inuaſit incendium Quod vbi uir dei comperit. ſi
gnum crucis faciens. ignis impetum oratõnibus
ſuꝑauit. Inſecuta deinde nocte. inter ſacras vigi
lias inuidia dyaboli eum inquietare tẽptauit. &
qui a celeſti luce cecidit. lãpadis lumen ter extin-
xit. ſed militem xp̃i ſibi preualere ſenſit. qui ꝑ ve-
rum lumen xp̃m lucerne radios reꝑauit. Quadaꝫ
etiã die ãnoſam quercũ ad oratoriũ cõſtruendũ
non apto loco poſitam vbi a fratribus dolari poſ
ſet. vir dei in virtute crucis quo uoluit tranſpor
tauit. Vir nobilis ermoaldus in anguſtia cõſtitu
tus miſit ei xl. ſol. obnixe petens & ĩterceſſionis
eius meritis. ſpes ei ſalutis a deo p̃ſtaretᷣ. Qui ac
cipere recuſãs. tãdem tamen latore purgẽte ſuſce
pit. Ingreſſuſqꝫ oratoriũ oratõnem fudit. ut obla
tõ viri acceptabilis fieret in cõſpectu dei. & ſup
altare pecuniã depoſuit. grãdiqꝫ ſtudio vnũquẽ
qꝫ nũmum appendẽs manu reuoluebat. et genu ſe
pius flectens orabat. Tandem vnum ſolidũ quẽ
in ſpiritu mundum & non ex rapina acquiſitum
ꝯgnouit. uſibꝰ ſuis retinuit. Reliquos aũt ꝑeru
lo tradidit. & ait. O hõ pecuĩa iſta ĩiq̃ ẽ et diuinã
ñ pt̃ mutare ſñaꝫ. ſꝫ nec peccatoꝝ remiſſionẽ ĩpe
trare. nã victime impioꝝ abominabiles ſunt do
mino. Sic ille reuerſus ad dominũ ſuũ adhuc euꝫ
uiuentem reꝑit. Sed morbo inualeſcente ab hac
luce eſt abſtractus. Epus autem carnotenſis. ma
lardus compꝑta fama viri dei. cupiebat eius collo
cutõnis dulcedine recreari. Pro qua re accerſitꝰ
ab eo cũ & finem vite ſue appinquare ſciẽt. iam
ſenior ad vrbẽ ꝓpeꝛauit. Vbi ꝑ aliquot dies mora
tus egrotare cepit. & p̃fato epo deſolatorẽ religi
onis & que ꝑ barbaros poſt obituꝫ vtriuſqꝫ futu
ra eſſent p̃dixit. & ſic ĩ pace requieuit. xiiij. kl'. fe
bruarij LXXXV De monaſterio pictauis a
ſãcta radegunde cõſtructo & eius ꝑſecutõne

Ex geſtis eius

POrro ſãcte radegũdis ſuꝑdicte virginis
mens intenta ad xp̃m. pictauis inſpirãte
& cooꝑante gratia dei monaſteriũ ſibi ꝑ
ordinatõnẽ p̃celſi regis lotharij cõſtruxit. In quo
gaudens ingreſſa eſt. vbi perfectõnis ornamẽta
ꝯquirẽt. & magnã ꝯgregatõnẽ puellaꝝ xp̃o nũq̃
moꝛituro ſponſo ꝯgregaret Quo electa abbatiſ
ſa et iam cõſtituta. tã ſe q̃ ſua omnia eiꝰ tradidit
poteſtati ex ꝓprio iure nichil ſibi reſeruãs. ut cur
reret expedita poſt xp̃i veſtigia. et tãtum ſibi plꝰ
augeret in celo quãtum ſubſtraxiſſet de ſeclo. Sꝫ
inuidus bonoꝝ humani generis inimicus. cuiꝰ vo
luntatem etiam dum eſſet in ſeculo facere abhorru
it eam perſequi non ceſſauit. Sicut enim iã per in
ternũcios cognouerat quod timebat. p̃celſus rex
lotarius cum filio ſuo p̃cellentiſſimo ſigiberto tu
ronis aduenit. quaſi deuotõnis cauſa. quo faciliꝰ
pictauis accederet. vt ſuã reginã acciperet. Quo
cognito. beata radegũdis ſacramẽtales literas fe
cit ſub cõteſtatõne diuina. viro apoſtolico domi
no germano pariſiẽſis ciuitatis epo. qui tũc cum
rege erat. quas per ꝓculum ſuum agentẽ ſecreti
us direxit. cum exenio vel eulogijs. At vbi eas re
legit vir deo plenus. lacrimãs ꝓſternit ſe pedibꝰ
regis. ante ſepulcrum ſancti martini depreca ns
cuꝫ teſtatõe diuina. ſicut ei literis fuerat ĩtimatũ

ve pictauis non accederet· Hinc rex amaritudine
plenus intelligens hanc petitõnem eſſe beate re
gine penitentia ductus malis cõſiliarijs iſtud im
putans ſeqꝫ indignum iudicãs· ꝙ talem habere re
ginam diutius non meruiſſet· proſternit ſe & ille
ante limina ſãcti martini pedibus apl'ici viri ·ro:
gans ut ſic ꝓ ipõ veniam peteret a beata radegũ
de· ut ei indulgeret quod in ea ꝑ malos cõſiliari:
os peccauerat Vnde ultõ diuina de p̄ſenti eos uĩ
dicauit· Sicut enim arrius qui contra fideꝫ catho
licam certans omnia inteſtina ſua in ſeceſſuꝫ dpo:
ſuit· ita & iſtis euenit qui contra beatã reginam
egerunt· Tunc rex timens dei iudiciũ· quia regia
dei volũtatem magis fecerat ꝙ ſuam· dum cõmo
rata cum eo fuerat· rogat beatũ virũ illic celeritẽ
ire Sic uir apl'icas dominꝰ germanꝰ pictauis ue
niens· ingreſſus monaſteriũ in oratorium ſancte
marie dicatum· ꝓſternit ſe ad ſãcte regine pedes
ꝓ rege veniam poſcens· Illa vero gaudens ſe de
faucibus ſeculi ereptam· benigne indulget· & ſe
dei aptat ſeruitõ· expedita iam ſequi xp̄m quocũ
qꝫ iret· ¶ LXXXVI ¶ De mira eius abſtinen
tia & humilitate·

QValem ſe geſſerit ꝑ ſingula quis enumẽt
infinita· q̃ etiã in menſa ſub fladone ſiligi:
neum panem abſconſũ vel ordeaceũ mã
ducabat occulte· ſic ut nemo ꝑcipet· Nam ex illo
tempꝫ quo beato medardo cõſecrante velata eſt·
uſqꝫ ad infirmitatem nichil preter legumen & ole
ra· non pomũ piſcem vel ouum vel aliud· eſui ha
buit· Potũ vero p̄ter aquã mulſam atqꝫ piratuꝫ
non bibit· Tum uero more ſãcti germani iubet ſi
bi molã ſecretiſſimã deferri· in qua tota quadra
geſima tãtum laborauit· quãtũ quatriduana refe:
ctõ poſtulauit· p̄ter quotidianã mẽſã qua refoue
bat matriculam duobus ſempꝫ diebꝰ quinta ſciliꝫ
feria & ſabbato ·balneo ꝑato ipa ſuccincta ſaba:
no· capita lauabat egenoꝝ· defricãs quidqd erat
cruſte· ſcabiei· tinee· nec prurulenta faſtidiẽs· inẽ
dum & vermes extrahẽs purgãs cutis putredies
ſingillatim capita pectebat ipaqꝫ lauerat Vlcera
vero cicatricũ q̃ cutis laxa detexerat· aut ungue ſ
exaſꝑauerãt· euãgelico more oleo ſupfuſo mulce
bat morbi cõtagiũ Egredientibus exinde ſi cui in
ueterata eſſe indumenta cõſpiceret· tollẽs raſa no
ua reddebat· ante pãnoſos faciebat uenire cultoſ
ad prãdium· Quibꝰ cõgregatis· miniſterio ꝑato
ipa aquã ſiue mappã ſingulis porrigebat· & inuali
dis ipa ꝑiter & os & manus tergebat· hinc tribꝰ
ferculis illatis· factis delicijs· ſtans ãte pranden
tes ieiuna p̄ſens cõuiuis· ipa incidebat panẽ· carnẽ
vl' quidqd apponeret· lãguidis aũt & cecis nõ ceſ
ſabat ipa cibos cum cocleari porrigere· Mulieres
varijs lepre ꝑfuſas maculis cõprehẽdens· in ãple:
xu oſculabatur· in deo eas toto diligens aĩo· De:
inde poſita menſa ferens aquã calidã· facies laua
bat· manus ungens· & vlcera· & rurſus admini
ſtrabat· Ipa paſcens ſingulis recedẽtibus p̄bebat
auri vel veſtimenti ſolatiũ vix vna teſte munifi
ca· Que etiã preſtãte domĩo diuerſo fulſit mĩacu
lo· Deniqꝫ ſi quis puſtule deſꝑaret de vulnere·
offerebat miniſtra ſãcte folium pampini· mẽtiẽs
opꝰ hoc ſibi eſſe· Sicqꝫ obtento uix ſignacl'o· por
tabat ad deſꝑatũ vulneriqꝫ ſuppoſitũ mox occur
rebat remedium· ¶ LXXXVII ¶ Iteꝝ d eodẽ

PRẽt dñicũ diẽ fuit ſacratiſſime om̃ibꝰ die
bus ieiuniũ lenticule vel oleris· ꝓpe ieiu
na refectõ· non piſcem· nec pomũ vel ouũ habenſ
edulio· panis vero deliciaꝝ ſiligineus fuit· aut or
deaceꝰ· quem abſconſũ ſub fladone ſumebat· ne
quis ꝑcipet· Hec etiam fuit eius potõ aqua mulſa
piratũ· ſed modice libata ac ſitibũda potatõ Pri
ma quadrageſima qua ſe recluſit in cellula donec
fuiſſet tranſacta· panis non ſũpſit cibaria niſi die
dominico· ſed tãtum herbas aut olera de maluis
ſine olei gutta· ſine ſale cõpoſita· verũ· aque toto
ieiunio nec duo ſextaria ſumens· tãta ſiti labora:
bat ut faucibus deſiccatis vix pſalmũ diceret ari
da· Ciliciũ autẽ habens ad corpꝰ ꝓ lintheo· ac iu
giter curſũ decãtãs ꝑagebat vigilias· añ ſe habẽs
cinerem ſtratũ ſuꝑiecto cilicio· hoc vtebatur pro
lectulo· non illũ aliquãdo mollis pluma fulciuit·
neqꝫ lintheaminis nitor iſtruxit Manicã q̃ brachi
um induerct ñ habebat· niſi de caliga ſua ſibi duas
faceret maĩcas· ſed ita ſe tractabat· ut hec nec ab
batiſſa ſentiret· Adhuc monachabꝰ omnibꝰ ſopo
rãtibus calciamenta tergens & ungens retranſ:
mittebat ꝑ ſingulas· Alijs quadrageſimis aliquid
relaxãs· quinta feria ſumebat· deinde dominica· nã
& reliquo tempore p̄ter dies paſchales ac ſũme
feſtiuitatis· donec infirmitas ꝑmiſit· in cinere et ci
licõ ſemper vitã duxit auſterã· pꝰ ſe leuãs ut pſal
leret ꝙ cõgregatõ ſurrexiſſet· nã de officijs mõa
ſterialibus nichil ſibi placuit· niſi p̄ma ſeruiret·
& ipa ſe caſtigabat ſi bonum feciſſet poſt alterã·
Ergo ſuis vicibus ſcopans monaſterij plateas vl'
ãgulos· quidquid erat fedũ purgãs· ſarcinas q̃s
alij horrebãt videre non abhorrebat euehẽ· Secre
tum etiã opus purgare non tardãs· ſed ſcopãs fe
rebat ſtercoris fetores· Credebat ſe minorem ſibi
ſi ſe non nobilitaret ſuitij vilitate· Ligna ſuppor
tãs brachijs· focuꝫ flatibꝰ & forcipibꝰ admouẽs
Cadens nec leſa ſe retrahebat extra ſuã hebdoma
dam infirmãtibꝰ ſuiẽs· ipa cibos decoquẽs· egro
tis facies abluens· Ipa calidum porrigens viſita
bat quos fouebat· ieiuna rediens ad cellam
¶ LXXXVIII ¶ De laboribus eius & afflicti
one carnis

ILlud quoqꝫ quis explicet· quãto feruorẽ
excita ad coquinã curſitabat· ſuam faciẽs
ſeptimanã· Deniqꝫ nulla monachaꝝ niſi
ipa de poſticio quantũ ligni opus erat ſola fere
bat in ſarcina· aquã de puteo trahebat· & diſpen
ſabat ꝑ vaſcula· olus purgans legumen lauãs· fo
cum flatu viuificans· & ut decoqueret eſcas ſata
gebat eſtuans· vaſa de foco ipa lauans· diſcos la
uans & inferẽs· Hinc cõſũmatis cõuiuijs· ipa uaſ
cula diluens· purgans nitide coquinam· quidquid
erat lutulentum ferebat foras ad locũ deſignatũ·
Inde ꝑ egrotantes ferens neceſſaria ibat non tepi
da· & p̄uſꝙ exciperet arelatenſem regulã· hebdo
mada tranſacta ſufficienter faciebat· ad om̃es hu
manitate ſanctiſſima· pedes lauans & oſculans·
& adhuc omnibꝰ ꝓſtrata deprecabatᷣ veniaꝫ pro
cõmiſſa negligẽtia· Itaqꝫ poſt tot labores quas ſi
bi penas intulerit· ipa vox que refert ꝑhorreſcit·
Quadam uice ſibi trãſlatos circulos ferreos die
bus quadrageſime collo vel brachijs innexuit· &
tres cathenas inſerens circa ſuum corpus dñ alli
gaſſet cõſtricte· incluſit durum ferrum caro tene
ra ſuccreſſens· & tranſacto ieiunio cum uoluiſſet
ſub cute clauſas cathenas extrahere· nec valeret·
caro per dorſum atqꝫ pectus ſuper ferrum cathe
natum eſt inciſa per circulum· ut & ſãguis fuſus

ad extremuꝫ exinaniret corpuſculum· Inde iuſſit
vice altera fieri laminam de auricalco in ſigno
xp̄i· Quam accenſam in cellula locis duobus cor
poris altius ſibi impreſſit·tota carne ꝺcocta·Sic
ſpiritu flamāte·mēbra faciebat ādere·Aliquid ad
huc grauius in ſeipa tortrix excogitans·vna qua
drageſimaꝫ ſup auſterū ieiuniū & ſitis torridū
cruciatum·adhuc lena cilicij tenera mēbra ſetis
aſpis diſſipante·iubet portari manile plenū ardē
tibus carbonibus· Hinc diſcedentibꝰ reliqs· tre
pidantibus mēbris animus armatur ad penā·tra-
ctans quia non eſſent pſecutōnis tempa·ut fieret
martir ·Inter hec ut refrigeraret tā feruentē ani
mum·incēdere deliberabat corpus· Apponit era
candentia·ſtridunt cremantia mēbra·cōſumiſ cu
tis intima· Quo attigit ardor fit foſſa·tacens teti
git foramina·ſed cōputreſcens ſāguis manifeſta-
bat quod vox non ꝓdebat in pena· Sic femina ꝓ
xp̄i dulcedine·tot amara libēter excepit· Hinc ac
ctum eſt· vt quod ipa abdiderit·hoc miracula nō
tacerent· ¶ LXXXIX ¶ De moribus eiuſdeꝫ
laude dignis

INtātum de corde vel ore illius laus dei
non diſcedebat·vt cum quadā vice uidiſ
ſet poſticiariā monaſterij trāſeunteꝫ no
mine eodegūdem·vbi eā uoluit appellare ꝓ eius
nomine alleluia clamabat·hec millies fecit· Nūꝙ
mendaciū·nūꝙ maledictū·contra qualēcūqꝫ pſo
nam ab eius ore ꝓceſſit·& non ſolum non detra
xit cuiꝙ ſed neqꝫ detrahentem audiuit patienter
Pro pſequētibus ſe ſemper orauit & orare docu-
it· Nunꝙ impoſuit alicui·quod ipſa pus non fe-
cit· Vndecūqꝫ ſeruus dei ueniſſet ſolicite pquire-
bat qualiter domio ſeruiret·ſiquid vero noui ab
eo agnouiſſet quod ipa non faceret cōtinuo cum
omni alacritate ſibi pus impoſuit & poſt congre
gatōnem tam verbo docuit ꝙ exemplo oſtendit·
Cum uero āte eam pſalmus ceſſaret·lectō nunꝙ
diſceſſit· Dum nocte quaſi vel vnius hore ſpacio
uideretur ſomnū capere·ſemp tamen lectō lege-
batur· & que legebat in ſe ſomni marcorem ſenti
ens·putabat eam iam paululum requieſcē· Vbi
vero a lectōne ceſſaſſet mens intenta ad xp̄m·tā
ꝙ ſi diceret·ego dormio & cor meum uigilat aie-
bat· Quare taces lege ne ceſſes· ¶ XC ¶ De mi
raculis eius in uita ſua oſtenſis·

MVlier quedā dum inimici inuaſione graui
ter laboraret·& vix ad ſāctam potuiſſēt
rebellem hoſtem adducere impat aduerſa
rio ut ſe ſuo cum timore pauimento ꝓſterneret·
Mox ad beate ſermonem in terrā ſe deijciens· qui
timebatur extimuit· Cui ſācta plena fide cum cal
caſſet in ceruice·fluxu ventris egreſſus eſt· Et in
rebꝰ minimis magͤ ē gloria creatoris· ergo caſu dū
globus quē ſācta filauerat penderet ꝺ cameā·ue
niens ſorex ut tāgeret anteꝙ filum incideret mor
tuus pependit in morſu· Rogauit beatiſſima ꝺ lo
co ſuo euelli arborem ualidā lauri·& ad ſuam cel
lulā ꝓ iocūditate trāſferri· Quo facto tranſplan
tata nō adherente radice fit tota folijs arida Cui
abbatiſſa iocularite imputat ꝙ niſi exoraret ut ā
bor terre adhereret et ſe a cibo ſuſpenderet· Qꝺ
non inanitē dictū eſt· Nā ſācta intercedente foli
is ramis & radice laurus ſiccata reuiruit· Cuꝫ au
tem beatiſſima femina recluſa eſſet in cellula·audi
uit fletū ꝺ monacha & ſigni tactu uenietē qſ eſſꝫ
interrogat· Que mortuaꝫ ſororē nūciauit īfantu
lam·& frigidā aquā q̄ lauaretur patā iā eſſe calidā
Condolens ſācta tunc impat·ut cadauer ipiꝰ ſu
am deferret ad cellulā Quo ſibi deportato excipi
ens manu ꝓpria·& clauſa poſt ſe ianua·iubet lon
ge omnes diſcedē ne quis ſētiret quid agēt· Sed
quod occulte geſſit·celari diu non potuit· Interea
dum defuncte exequie parentur·fere ꝑ horas vij
mortue tractat corpuſculū·ſed xp̄o uidente fidē
cui negare non potuit·reddita ꝓſus ſalute·ſur-
git hec ab oratōne illa reſurgit de funere· Ad pe
titōnem eiuſdem·trāſmiſit ei impator legatarios
cum euāgelijs auro & gēmis ornatis· & lignum
ſācte crucis· At vbi lignum in quo ſalus mūdi pe
pēderat pictauis aduēit·illa ad honorē loci & ſa
lutem populi in monaſterio ſuo dimiſit·ubi vir-
tute dei coopante potētia·cecoꝝ oculi lumen reci
piunt aures ſurde pateſiūt·muti loquūē· claudi
ābulant ·demones effugantur· Cunqꝫ miſiſſet be
ata legatos ad impatorem cum ſimplici veſtimen
to gratias agere·cepit mare fluctibus agi·& na-
uis eorū·xl diebus & noctibꝰ piculo ſubiacuit ī
medio mari· Iamqꝫ de uita deſpantes· clamabant
dicentes· Domina radegūdis ſubueni ſeruis tuis
dum tibi obedimus· ſubmerſi ne peamus· Ad haſ
voces ī medio mari aduenit colūba·que ter nauē
circūiens fluctuātem ī nomine ſācte trinitatis ſe
cus eos ꝓpius cum volaret·ſeruꝰ beate regine no
mine bamſaius extendit manum· & de cauda eiꝰ
tres tulit pēnas·quas mari intingens tempeſtatē
cōpeſcuit· Et ad inuocatōnem nominis beate·co
lumba que appuit·eius famulos de mortis ianua
vite reddit·& facta eſt trāquillitas magna in me
dio mari· ¶ XCI ¶ De miraculis eius pꝰ obitū

COmmemoreſ & illud nobile factū· Per
ſōnium tribunꝰ fiſci cognomento ꝺmole
mus·die quo ſāctiſſima migrauit de ſecu
lo·dum ſuffocatōnis languore totus deficēt· vi
debatur ei ꝙ ſācta ī vicum eiꝰ dignabiliter acceſ
ſiſſet·pcurrit ſalutat interrogat quid beata reqre
ret· Tunc ipa dixit·ꝙ ad eum illic uidendum pue
nerit· Et quia votum plebis erat· ut beati marti
ni oratorium cōderent·apprehendit tribuni manꝰ
beatiſſima dicēs· Hoc loco ſint cōfeſſoris venerā
de reliquie· Hic edificate templum quod ſibi du
cāt digniſſimū· O quale miſteriū dei fundamētuꝫ
& pauimentū reptum eſt ·quo baſilica facta eſt·
Adhuc in ipo ſopore manū trahens ꝑ fauces eiꝰ
& gulā diu deliniens·inſup & hec dicens·veni vt
tibi melior a deo ſanitas cōferatur·videbatur ſic
rogare· Per meaꝫ uitā volo· ut relaxes illos quos
habes in carcere· Euigilās tribunus·refert quod
viderat cōiugi dicens Vere credo·ꝙ hac hora ex
ijt ſancta de ſeculo· Dirigit ad ciuitatē· ut ꝑ hec
vera cognoſcēt· Tranſmittit ad carcerē quo· vij
reos ibi retentos admonitus relaxaret· Redeunte
miſſo·refert ea hora iuſtam migraſſe ꝺ ſeculo· Et
triplici miſterio·carcē vacuato· tribuno ſanitati
reddito·edificato templo·ſācte ꝓbatur oraculū
Vinoberga vna eiꝰ fuit famula·que auſu temera
rio in cathedra beate regine poſt eius diſceſſuꝫ ſe
dē pſumpſit· Quo facto·iudicio dei pcuſſa ita ar
debat·vt uiderēt omnes fumum ꝺ ea in altum ꝓ
cedē· Et illa coram omni populo confitens ſe ꝓ
clamare peccaſſe·& ꝓpterea ardēt ·quia in beate
ſede conſederat· Tribus ēgo diebus & noctibus
incēdium paſſa· vociferās clamabat· Domina ra
degūdis peccaui·male egi indulge michi·rfrigera

michi mēbꝛa duro cruciatu exuſta·ī tāta pena ip=
ſam omnis populꝰ videns·ꝓ ea p̄cabat̄. Sic bea=
tiſſima ad p̄ces omniū benigne indulget·ignē fer
uentē cōpeſcuit·illa ſoſpes domū rediȷt·Huiꝰ ſā
cte regine trāſitus·colit̄ idibꝰ auguſti ¶ XCII.

¶ De miraculo imaginis a iudeo trāſfixe & de
quibuſdam alijs· ¶ Sigibertus·

HOc tempe iudeus quidam imagine m ſal=
uatoris de eccleſia furtim deponens eam
telo trāſfixit·& eam clam ad domū ſuā d̄
ferens·cum eā vellet flamis exurere·ſe ſangume
imaginis cruciatū uidens·p̄ ſtupoꝛe eā abſcondit
Quā xp̄iani requirentes·& p veſtigia ſanguinis
inuenientes·eā ſanguinolentā receperūt·Iudeum
vero lapidauerūt·Miſerabilis in ytalia peſtilētia
moꝛtalitatis fuit·In gallia mons ſup rodanū flu=
uiū multis diebꝰ dans mugitū·tādem & ab alio
monte ſibi vicino diſciſſus·cū eccleſijs & domibꝰ
& hominibus & beſtijs in rodanū p̄cipitatꝰ ē·Lo=
tharius rex chrānū filiū ſuū diu contra ſe rebellan
tem·& multa mala in regno ſuo facientem·in bri
tānia pſecutus·ei eiuſqꝫ auxiliario duci britonū
chonobro bello occurrit·& chonobꝛū quidem pe
mit·chranū vo captū·igni cū uxoꝛe & filiabꝰ ɔſu
mi fecit ¶ Gregoꝛiꝰ thuronēſis in geſtis frācoꝝ
Poſt hec dum lothariꝰ in cotilia ſilua venatōnē
exerceret·a febꝛe valida coꝛripit̄·& exinde cōpen
diū uillā que eſt palatiū regale adiȷt·vbi dū gra
uiter vexaret̄·dicebat·Vach vach Quid putatiſ
qualis eſt iſte rex celeſtis·qui tam magnos reges
ſic interfeciſſe dinoſcitur·Et in hoc tedio·ſpiritū
exalauit·Obiȷt aūt anno·lȷ·regni ſui·quē·iiȷ·filij
ſui cū magno honoꝛe ſueſſionis deferentes·in ba
ſilica ſancti medardi ſepelierūt· ¶ XCIII·

¶ De ſancto madouio & eius infantia·
¶ Sigibertus·

HO quoqꝫ tempe in ſcocia brēdanus claru
it Qui foꝛtunatas inſulas ſeptēnali naui
gatōne pquirens·multa miraculo digna
vidit·a quo machutes qui & madouius regulari
ter educatus·& ipius nauigatōnis ſocius·in bri=
tānia ſanctitate & miraculis claruit·Qui a britā
nis exacerbatus·eis maledictis trāſiuit ad galli=
as·& ſub leūcio ſāctonū ep̄o multo tempe virtu
tibus claruit·Britānos ꝓpter ſuā maledictōnem
varijs cladibus addictos·data rurſū benedictō=
ne abſoluit & ſanauit· ¶ Ex geſtis eius· ¶ Hic
pentibus generoſ in britānia quadrāgula oꝛtꝰ ē·
matꝛe ut fertur iam decrepita·i·lxvȷ·ānorū que
ſoꝛor erat haymonis patris ſācti ſāſonis·& vm=
bꝛafel patris ſācti magloꝛij·Hec ad monaſteriū
in valle que caruāna dicitur ſitū cui ſāctꝰ abbas
p̄ēdanus p̄erat·in vigilia ſācti paſche ad vigilā
dum & oꝛādum venit·vbiqꝫ ipa nocte eundē fili
um ſuū edidit·Quem brendanꝰ baptizās ſpūalē
filiū ſpūaliter educādū deiceps accepit & in lite
ris erudiuit·Qui licet etate tener·animo tamē foꝛ
tis erat·& ſtabili ḡuitate fūdatꝰ·igneū quoqꝫ vi
goꝛem coꝛpuſculi in ſe validū fēuere teſtabat̄·ita
ut dum eius ɔdiſcipuli p̄ nimio frigoꝛe ſtriderēt
dentibus·ille iam ſpū ferueus·omnibꝰ hoꝛis ca=
lebat in coꝛpe·ita ut ſimplo veſtimento cōtentꝰ·
cōtinue guttas ſudoꝛis emitteret· ¶ XCIIII·

¶ De inſula ꝓpter eius cōſeruatōnem miraculo
ſe factam·

ITaqꝫ moꝛe pueroꝝ ipē & ɔdiſcipuli ad litꝰ maris prexerūt·ut labo
rem diſcipline iocandi licentia releuarēt·
Sed cum ceteri ante inundatōnem maris cōtinue
eſtuantis fugerent & ludum relinquentes ad ſco
las redirent·puer ſāctus doꝛmiens ſup faſcē al
ge remāſit in litoꝛe·Cūqꝫ appinquaret mare mi=
nime eum tangens circūdedit nutuqꝫ diuino quā
tum circa eum creſcebat·tantū locus litoꝛis ſup
quē ille iacebat exaltabat̄·Tandē puer p̄ hoꝛro
re ſonitus fluctuū maris euigilās·dū circūſpiciēſ
neminem videret·cōdiſcipulos nominatim incla=
mare cepit·Cui cum nemo reſponderet·ait ſecū
Deus omnipotens·vbi nūc poſitus ſū ego·ne d̄
relinquas me ſed adiuua & ſalua Interea magi=
ſter ſolicite querebat a diſcipulis·vbi eſſet alūnꝰ
eius cariſſimus·Quibus reſpondentibꝰ eum vna
cum illis ad litus iſſe·ſeqꝫ illū doꝛmientem in lito
re vidiſſe·ſed vtrū poſt ibi remāſerit neſcire·ige
muit·& iam iminente veſpe cū ſcolaſticulis ſuis
ad litus maris prexit·Et ecce inſula nūq̄ ante vi
ſa·in ipo mari appuit·Quā cum iter ſe mirati fu
iſſent ceperūt circūquaqꝫ p litus & p vndas ma
ris intueri·ſi foꝛte cadauer pueri cōtingeret vide
ri·Quo facto·nocte iam inſtāte ad monaſteriū
redierūt·& intrātes eccleſiam exequias pueri q̄ſi
iā moꝛtui celebꝛarūt·Nec multo poſt pentes pu
eri ad brendanū miſerunt·ut filium eoꝛū ſibi ſa
num & incolumem redderet·qualem ſibi cū cōmi
ſerūt Tunc ſācto brendano inſtanter ea nocte ui
gilijs & oꝛatōnibus inſiſtenti·aſtitit angelꝰ domi
ni·& ait·Noli timere ſerue dei·quia puerꝝ de cu
ius interitu angebaris·deus omnipotens inter un
das illeſū cōſeruauit·Ecce enim ꝓ eiꝰ cōſeruatio
ne facta eſt ibi ppetua inſula vbi quieſcēdo ꝑmā
ſerat·Et ut hoc p̄mum diuine virtutis in eo d̄cla
ratū miraculū ppetuo teſtimonio cōmendet̄·ma
re quod quotidianis p̄us illic acceſſibꝰ adeſſe vel
receſſibus abeſſe ſolitū erat·nunc iuſſu dei tā ſta
bili ꝓfunditate eam inſulā circūcinget·ut nūq̄ in
de recedat·nec quiſq̄ abſqꝫ nauigio illuc pueni re q̄
at· ¶ XCV ¶ De pſalterio eius qd̄ in mare miſ
ſum ad ipm natauit·

TVnc ſāctus gratias agēs·mane cum fra
tribus ad litus abiȷt·Ibiqꝫ puerū in ſupi
oꝛi loco inſule odās dn̄o cōcinente pro
ſpexit·gaudenſqꝫ eum ſalutauit·Qui omnes ad
bn̄dicendū dominū inuitās·addidit Nunc ſaltem
vna die pmittit me pmanē·vbi dei pietas ſaluati
onis miraculo me dignata eſt illuſtrare·Sꝫ pſalte
riū meū ut mecū habeam efficite·& ſi non eſt effi
cacia quo ad me pferat̄·in mari illud ponite·Tūc
magiſtro illud in manu tenēte·& in mare mitten
te·faſcis alge ſup quē ille doꝛmiebat accurrit·&
ſup ſe pſalterium excepit·& ad ripam ſup quam
puer ſtabat aquis minime infectū ſuſtulit·In cra
ſtino aūt nauiculā ꝓ puero miſerūt·& eū ad mo
naſteriū adduxerūt·Tunc eius pentibus ait brē
danus·Nunc filiū veſtrum miſericoꝛdia dei ſanū
& incolumem ſicut ſtomochati mādaſtis recipite
Quod audiēs puer·lacrimabilit̄ ait·Magiſter ſā
cte et michi uenerād p̄ pentibꝰ·nōne cū euāgeliū
legētur·audiui te dicentem·Nolite vobis vocare
patrem ſup terram·Parentes itaqꝫ penitētes de
legatōne dure directa·& veniā flagitantes eum
cum magiſtro dimittūt & ad ſua redeunt·

¶ XCVI ¶ De igne quem in gremio tulit & eiꝰ
nauigatōne & electione ī epiſcopum

ERat aūt mos·ut unꝰ pueroꝝ ī hebdoma
da ſua ferret lucēnā āte magiſtꝝ adeūtē

noctu baſilicam·matutinalis officij cauſa· Aduе-
niente ergo ſeptimana felicis pueri·alij cōpes ſui
inſtigante inuidia reſtinxerūt focū quo accēſa lu-
cerna ire debebat·cupiētes eū ob hoc a magiſtro
verba ꝑpeti· Tūc puer quid ageret ābigēs abijt
ad officinam vbi ſicera fiebat·petens a cōfectore
ſibi ignē ꝑbei· Illo aūt nolēte imo pigritāte lum̄ ac
cendere·tandem ab anxiante puero· impoſiti ſūt
carbones in gremio illius·a quibus nil leſū eſt ve-
ſtimentum eius·reuerſuſqꝫ ad magiſtrū· reꝑperit
candelā iam ab angelo diuinitus illuminatā· Itaqꝫ
omni vita ſua virgo in ſeculū ꝑmanens· monaſti-
cum habitū induit· & celibem vitam duxit· Tan-
dem remotiorem locū ſibi querere deſiderās·quā-
dam ſiluam occeani nomine imā cū magiſtro ſuo
& ſocijs nauigio adire diſpoſuit·que ꝑadiſi deli
ciaꝝ ſimilitudinem habere dicebatᷣ· Parata itaqꝫ
naui cum omnibꝰ neceſſarijs·xcv.circiter fratreſ
hac & illac nauigando vagātes cū iſulā iuenire ne
quirent ·ad patriam redierūt· & multis ānis ela-
pſis·ſāctum machutē ꝑſepe miraculis coruſcantē
reges & nobiles illius ꝓuincie ad epatus apicem
vnanimiter elegerūt· ¶ XCVII ¶ De ſecūda ei
us nauigatōne & gigāte quem reſuſcitauit & ba
ptizauit·

QVi ſolenniter ordinatus ſacrū officiū ali
quādiu feliciter admiſtrās·naualibus ite
rum apparatibus inſtructis ad ꝑfatam iſu
lam in qua etiam celi ciues angelos habitare fe-
rebatᷣ·cum ſacro quondā magiſtro ſuo brēdano·
alijſqꝫ viris ſāctis aggreſſus eſt nauigare· In qua
nauigatōne pluribus ānis ꝑmeantes in āno· vij·
ſepulcrū mire magnitudīs in quadā inſula reppe
runt·mirātibus omnibꝰ ſi hūana ſtatura tantum
ſpaciū videretᷣ occupatum· Tunc beatū machu-
tem cui nichil apud deū impoſſibile fore credēbāt
ſāctus brēdanus cū omnibus fratribus depoſce-
bat·ut corpꝰ illud quodcūqꝫ tumulatū oratōne
ſua ſuſcitaretᷣ· Quod ipe ꝑmum expauit·indignū
ſe iudicās ad hoc impetrādum· Sed multis ꝑcibꝰ
magiſtri coactus ne inobediens ei videretᷣ·lacri-
mabiliter ſe in oratōne ꝓſtrauit· Quā cum audiē
tibus omībꝰ ꝯcluſiſſꝫ·ecce toto tremefacto tumu
lo ꝓcere & icōꝑabilis ſtature homo ꝓdijt · Inter
rogatus quis & cuius cōditōnis fuerit·gigantem
ſe nomine milduinū & ydolatrā fuiſſe reſpondit·
tormenta etiā que cū alijs ꝑditis in inferno ſuſti-
nuerat narrauit & quia meritis beati machutis i-
de ereptus ſit· Confitebatᷣ quoqꝫ xp̄m verū deum
& filium dei eſſe ·iudeoſqꝫ eius crucifixores cēti
es eterno incendio plus alijs incredulis cruciari
ſe vidiſſe · Tūc quoqꝫ deitatis ope ſe ſuſcitatū in
telligens ·vitam querebat eternā·aqua ſcilicet &
ſpū renaſci cernue efflagitās Sanctꝰ aūt epus eū
in fide plenius inſtruxit· & ſic eū baptizauit· His
pactis ſciſcitati ſunt ab eo·utrū inſulam quā que
rebant nomine imā·ipe maris incola noſcet· Qui
bus ille reſpondit·ſe imā inſulam olim cū ꝑ mare
āmbularet uidiſſe·omnibus inſulis nitore & delici
is ꝑſtantem· Introitus aūt inquit in ea nullꝰ mi-
chi apparuit· Credo inquit equidem me indignum
utpote gentilem·talia intrare nō meruiſſe menia
quoꝝ decorem mirabātur celi palatia· Tūc ſācto
epo petente ab eo·vt preuius ductor nauim eoꝝ
in eam ꝑtem dirigeret·ille rudentem qua nauis
anchora retinebatᷣ manu cepit·& quaſi cedria ꝓ
ceritate ſublimis ꝓfundū pelagi pedetentim gra
diendo ſulcās poſt ſe nauim trahebat·ſi forte eoſ
ad locū illum ducere poſſet· Sed rꝑetēte fretis fe
uentibus·inſanientibuſqꝫ vētis·oborta tempeſta
te cōtraria·cū non ualerent illuc ꝓgredi reuerſi
ſunt ad inſulam vbi gigantē ipm beatꝰ machuteſ
ſuſcitauerat· Vbi cū deo deuote ſeruiēdo mora
rentur cōtigit denuo ibi gigantem ex vita migra
re· Cuius inopinū obitū epus & ſocij eius admi
rantes ·animā eius deo fideliter cōmendauerunt
& corpus terre cōmiſerūt ¶ XCVIII ¶ De miſ
ſa quā ſuꝑ cetum in mari celebrauit·

DIffiſi vero a ſpe inueniendi iſulā quam q̄
rebant in patriam redire diiudicāt· Deni
qꝫ carinam a ſtatōne ſūmouentes illuceſ
cente ſacratiſſima die paſche circūſpiciētes·quaſi
modicam inſulā uiderūt·ad quā & applicuerunt·
Illic ſāctus machutes ſuggerentibus fratribus ·
miſſaꝝ ſolēnia belebrare cepit· Cūbꝫ fratres pſal
lendo miſſā canerent·ꝑuentū eſt miſſali ordīe uſ
qꝫ ad oratōnem dominicā tū ſubito tota illa que
videbatᷣ quaſi inſula cōmota eſt· Erat autē belua
ex his que cete dicūtur abiſſi incola·tante enor
mitatis & magnitudinis·vt crederetᷣ pauloante
ab epo & ſocijs eius inſula eſſe vel terre ſpacium
aliquod· Aduerterūt igitᷣ ſuꝑſtantes viuum aīal
eſſe· & exterritis omnibꝰ·ſeqꝫ iam mergendos·&
deglutiendos clamātibꝰ·vir dei fidens in domio
interritus ꝑſtitit·donec impleta miſſa fratrū catᷣ
uam cōfortare cepit·ꝓponens eis ionā ꝓphetam tri
duo in ventre ceti incolumē ſeruatū· diuinaqꝫ ad
eſſe ſuffragia·vbi ꝓrſus deſunt hūana· Tūc diffu
gientibus cūctis ad nauim·ſāctus vir in oratōne
ſe ibidem ꝓſtrauit inuocans deū·ut cetū illū cui
ſuꝑſtabat imobilem faceret·donec illa cōgregatō
fratrū illeſa tranſeūdo euaderet· Qua oratōne cō
pleta·belua virtute diuina quaſi rupes vel mons
facta eſt imobilis·donec ſanctꝰ machutes libero
poſt omnes de naui greſſu deſcēderet· Sicqꝫ lau
dantes deum·ꝓſpero curſu ad patriam redierūt
incolumes· ¶ XCIX ¶ De qbuſdā eiꝰ miraclis

CVm aūt ſanctus machutes in vigilia pa
ſche miſſam celebraret·tranſibant ante fo
res eccleſie uiri cadauer mortui portātes
quos ille uſqꝫ ad cōſūmatōnem miſſe ſubſiſtē mā
dauit· eaqꝫ expleta oratōnem omnibus circūſtan
tibus indixit·ꝓ ſuſcitatōne mortui· Cūqꝫ illo ſil
orāte mortuꝰ ſurrexiſſet·fatebatᷣ ſe ſitim feruidā
tolerare·hauſtūqꝫ vini ſibi ꝓximari cepit obſecra
re Sed quia vinū nuſqꝫ ꝓpe habebatᷣ·ꝯſpiciēs epi
ſcopꝰ vaſculū marmoreū·iuſſit ſibi afferri· Suꝑ
quod epali benedictōne edita· mutauit illud in
vas vitreum·aquā vero introfuſā vertit in vinū
Sicqꝫ vno die tria tam mirifica patrauit miracl'a
Mortuū reddidit viuū·marmor fecit vitrū·lim
pham falernū· Cum autē trāſiret ꝑ britāniam euā
getij ſemina ſerens·inuenit quendā ſubulcū merē
tem non modice·ꝓ quadam porca quā iactu lapi
dis iteremerat·eo ꝙ meſſes iportūa vorratrix ſe-
piſſie irrūpebat· Cui icūbebāt·vij·ſuilli fetꝰ nec
lac nec quicqꝫ a māmillis ſolito hauſtu elicere ge
ſtientes· Cunqꝫ ſāret ꝑſul angorem ſubulci iram
doīi ſui ꝓ interfecta ſue formidātis uiſcerali pi
etate cōpaſſus·poſuit cuſpidem baculi ſui in au
re ſcrofe· & ſtatī rediuiua effecta·ꝑbuit vber fo
mentum lactis fetibus ſuis· Que res apud domi
nū ſubulci adeo conualuit ꝙ ꝑ ſeipm pontificem
adiēs·ſeqꝫ illi hūilians & opē ſue gratie efflagitāſ

eandem villā ei iure dominij poſſidendā donauit
Die aūt quadā idem ſāctus epūs· cū aliquot mo
nachis ſuis in agrum cauſa putādi vineam iuit·
& ut poſſet leuius ac ꝓmptius opari· capam in
quodam loco vinee depoſuit· pactoqꝫ labore cuꝫ
vellet capam reinduere· inuentū eſt in ea cuiuſdā
auicule ouū Quo cōpto vir dei cōdeſcenſionis il
lius non expers· ſine cuius ꝓuidentia nec vnꝰ paſ
ſer pit ſup terram· ꝓhibuit indumētū de loco am
moueri· donec ſuos auicula fetos pullos exclude
ret· Interim tamen nulla aeris ītēpies vel pluuia
ipm ſacri pſulis veſtimentū inficere vel attamina
re vi diuina inhibita pſūpſit uel temerauit

C· Adhuc de eodem

POſt mortem haliloch ducis britānie q̄ be
atuꝫ maclouiū q̄diu uixit honorauit· ſur
rexit impia generatō hominū illiꝰ ꝓuin
cie contra ſāctum dei inuidia & malignitate fer
uens· Accidit aūt ut eius paſtorem male fuſtibus
& flagellis cōtuſū ſup litus maris ſternerent· ar
cuatiſqꝫ viminibus ne ſe illinc tollere poſſet vn
diqꝫ artarent· ut ab acceſſu etiā maris ſtati eneca
retur & piret· Hoc audito· epūs oratōnibꝰ obti
nuit· ut mare exiens & inundans more ſolito· cca
virum illū ſpaciū circūquaqꝫ miliarij relinqueret
inacceſſū· ne eſtus ſui feruore famulū eiꝰ abſume
ret vel necaret· Deinde ut citius potuit locū vbi
ille artatus & irretitus iacebat adijt· eumqꝫ ſan
ctitatis ſue pſentia effectū incolumē ſecum vege
tū & ſanum reduxit· Deniqꝫ emulos ſuos exēplo
domini declinās· ſāctonice vrbis pagū ꝓuincie ac
quitanie cuꝫ cenobitis expetijt· Cui aliq̄diu illic
manenti· cōtulerūt ſibi pagenſes de rebꝰ ſuis mul
ta donaria· Inter quos quidam ruſticus cōtulit
ei aſellū· ligna de ſilua vſibus neceſſarijs allaturū
Hunc aſellū pſul mācipio cōmēdauit· qui cū vna
dierū ligna aſello imponenda decideret· lupꝰ ra
paci auiditate eum inuadens occidit & abſūpſit·
Quod egre ferens famulus· lignoꝝ ptem hume
ris impoſuit· & pſuli deportauit· narrās que de
aſino acciderāt· Qui dixit ei· Dirigito me puius
in ſiluam· Quā ingreſſꝰ epūs· pcibꝰ facillime ob
tinuit pſto ſibi adeſſe lupū· quem iuſſit ſterni mo
re iumenti ſtruēqꝫ lignoꝝ ei ſupponi· & onuſtaꝫ
domū minari· Qui lupus poſtea extitit quaſi ca
nis domeſticus· pgens ſemp cum famulis· & reꝝ
cuſtodibꝰ· cuſtodiā puigilem & inſtantem ſaga
ciſſimo rependens aſtu· Obijt aūt· xvij· kl'· decēb

CI De morte iuſtiniani & impio iuſtini iu
nioris Hugo quinto libro·

INterea iuſtinianꝰ auguſtus dū a diuis
mādatis aurem cordis auertit· iuſto dei
iudicio amētiam incurrit· Vnde accerſito
iuſtino viro xpianiſſimo· curopalatē eū cōſtituit
& ei totius curam impij delegauit· Quod cuꝫ fe
ciſſet deceſſit impij ſui āno· xxxviij· & menſe· vij
Iuſtinꝰ itaqꝫ iunior genere trax· ex curopalate fa
ctus impator· habuit uxorem noīe ſophiā· quam
& coronauit auguſtam· Huiꝰ tempibꝰ narſes ro
manoꝝ patricius cuius ſup meminiꝰ· cū ab incur
ſu diuerſorū hoſtiū totam quietā reddidiſſet yta
liam· ꝓ magnis beneficijs magnā inuidiā ptulit a
romanis· ita ut in vrbe regia iuſtino mādarēt di
centes· quia melius erat romanis gothis feruere
q̄ grecis· vbi narſes eunuchꝰ impat· & ꝓ ſua li
bidine dominat̄· Quibus ſmonibus cōmotꝰ īpa
tor· longinū pfectum ſeruū narſetis loco ſubſti
tuit· Sed & auguſta ſophia hāc narſeti mandauit
cōtumeliā· vt cōſtantinopolim remearet· & cum
puellis ſuis in geneteo feminaꝝ lanaꝝ penſa diui
deret· Ad que verba narſes dicit̄ reſpōdiſſe· talē
ſe ei telam orditurū· q̄diu viueret nūq̄ deponeret
Et neapolim ſecedens lōgobardis mandauit· vt
pauprima pānonie rura que incolebāt dſererent
& ad ytalie fertile ſolum poſſidendum cōfluerēt·
Quod audiens alboin rex lōgobardoꝝ hunis pā
nonia tradita· in ytaliam cōmeauit cū multitudi
ne magna lōgobardoꝝ· anno ab incarnatōne domi
ni quingētesimo· lxviij· Deinde mediolanū īgreſ
ſus eſt· & intra breue ſpaciū tempis pene ſibi to
tam pter romam & rauennā ſubiecit ytaliaꝫ· An
teq̄ tamen alboin ytaliam inuaderet· ignee acieſ
appuerūt ī celo· hūano ſāguine qui poſtea effuſꝰ
eſt choruſcātes· Sigibertus· Sūpſit aūt iuſtiꝰ
impium āno domini· d· lxvj· mūdi ſcilicet quarti
milleſimo· d· xxix· & impauit ānis· xij· Huiꝰ āno· j
ſāctus colūbanus pſbiter veniens de ſcotia· cla
rus habetur in britānia· CII· De ſācto co
lūbano abbate· Ex geſtis eius

HIc colūbanus ex hibernia inſula inter pri
mordia fidei gentis illius natꝰ eſt· Cuius
etiā mater cū iam cōceptu grauida tenēt̄
ſubito p noctem ſopore depſſa· vidit ex ſinu ſuo
rutilantē ſolē ꝓcedere· & mūdo lumē iā magnum
pbere· Cum aūt iā viceſimū annū ageret· cuꝫ· xij·
comitibus nauē ingreſſus· xpo duce britāniaꝫ p
uenit· & inde ad galliam tendit· Agebat autē vt
quecūqꝫ ad loca pgrederet̄· uerbū euāgelicum ꝓ
nūciaret· Peruenit aūt fama eius ad aures ſigibē
ti regis· qui duobus ſcilicet auſtraſioꝝ burgūdio
nūqꝫ perat regnis· Data itaqꝫ optōne regis ſuaſi
onibus obtempās· heremū vaſtā nomine voſagū
petijt· ibiqꝫ cū ſuis reſedit· lx· iam āni trāſierant·
quo non alias carpſerat dapes· q̄ herbas ſaltꝰ· &
arborū cortices· Cū abbas mōaſterij cui ē ſalicis
nomen p viſum a deo cōmonitꝰ ē· ut famulo ſuo
colūbano in heremo deferret neceſſaria· Qui exp
factus cellerariū ſuū marculfū iuſſit omia q̄ poſ
ſet pare· & beato colūbano deferre· Oneratis igi
tur vehiculis· marculfus iter arripuit· Sed cū vi
am ignoraret· cōſiliū fuit· vt ſi in hoc eſſet dei im
piū· pmiſſis equis impantis potentia viā apiret·
Mira virtus ātecedentes equi ignotū ungula cal
lem terūt· rectoqꝫ itinere ante fores beati colum
bani pueniunt· Ille grates cōditori rependit· qui
ſic famulis ſuis in deſerto menſā pauit· Quadam
die dū ſeceſſit ex cella· vaſta heremi penetrās· rep
perit ſaxū īmane cuiꝰ abdita pſcrutās reppit urſi
habitaculū ipmqꝫ intus reſidentē· qui eius impe
rio abijt· nec vltra redire auſꝰ eſt· Ibi ergo vir ſā
ctus in rupe cōcaua in diebus feſtiuis ab alioruꝫ
ſocietate ſe ſegregās tutabat· ut abſqꝫ curarū inq̄
etudine ſolus oratōni uacaret· nec aliud penitus
uictui erat· q̄ agreſtium herbaꝝ exigua menſura
ul' pomoꝝ heremi paruuloꝝ que bullugas uocāt
potus uero aqua· Eratqꝫ ī eius miniſterio pueru
lus nomine domoalis· qui cum ſub ſilenti uoce q̄
reret̄ q̄ in ꝓmptu aquā non haberet· ſed hanc cuꝫ
magno labore per montis ardua deferret· colūba
nus pcepit ei pauliſp ſaxi terga ſciſcitari· At ille
patri obediens· rupem cedere eſt aggreſſus· Tūc
uir ſanctus genibus ꝓclutꝰ deum pcabatur· ut
neceſſitati ſue oportuna tribueret Moxqꝫ latex ꝓ
ducta manare cepit fons phēnis· qui uſqꝫ hodie

manat· Cunqʒ iam multoꝝ monachoꝝ ſocietate
denſaretur querens in eadem heremo potiorē lo-
cum quo monaſteriū cōſtrueret· inuenit caſtrum
olim fuiſſe munitiſſimū· nomīe luxouiū· vbi aque
calide eximio cultu cōſtructe habebanť· & ima
ginum lapideaꝝ denſitas quas pagani coluerant·
ſed ſolum tūc ibi feraꝝ multitudo frequentabat
Ibi ergo reſidens· monaſteriū ꝯſtruere cepit· Ad
cuius famam plebs vndiqʒ cōcurrit· ita ut multi
tudo monachoꝝ adunata· vix vnius cenobii col
legio valeret cōſiſtere· ¶ CIII· ¶ De miraculis

DVm aliqn̄do fratri nomine ¶ eiuſdem
gallo p̄cepiſſet ut ad bruſcā iret· piſceſqʒ
capet· ille abijt· ratūqʒ duxit· ut ad ligo-
nem amnē p̄geret· Quo cū p̄ueniſſet & rete in al
ueum iactaſſet aſpexit piſciū multitudinem ueni
re nec ꝓrſus reti teneri· ſed quaſi in pictem impi-
gerent retrocedere· itaqʒ p̄ totū diem laborauit·
nec vnū cape quiuit· Reuerſuſqʒ· de fruſtrato la-
bore patri nūciauit· Ille inobedientē increpās ait
Vade cito ad denūciatū locū· Qui p̄gēs ut vndis
rete apoſuit· tali copia impletū eſt· vt vix p̄ mlˀ-
titudine trahi poſſet· Quadā aūt vice dum mora
retur in p̄fato ſcopuli ſinu· a quo urſū expulerat
cognouit p̄ reuelatōnem fratres qui apud luxoui
um erāt diuerſis morbis vexari· nec amplius q̄ q̄
egrotis miniſtrabāt remāſiſſe· Egreſſus ergo de
ſpecu· illuc p̄uenit· Cūqʒ omnes afflictos cerne-
ret· impauit ut omnes ſurgerent ac meſſes ī area
virga cederent· Quod cū obedienter ac fideliter
facerent· mirabātur de ſoſpitate nullo doloris ue
ſtigio remanente· Tempe aūt meſſis cū urgēt ne
ceſſitas ne mature ſegetes germine miſſo p̄irent·
irruebāt venti cum imbriū vehemētia· Inter hec
anxius vir dei fide ornatus· fratres accerſiuit om
nes· & ſegetem p̄cidi iuſſit· quattuor angulis meſ
ſis quattuor fratres p̄ponens· & ipe cū reliqs me
dius meſſem p̄cidit· Mira virtus· fugiebat iber a
ſegete· & diffundebať vndiqʒ· medios tamē meſ
ſores ſolis ardor torrebat· eſtuſqʒ vehemens quo
aduſqʒ meſſem cōderent afflauit. Quadā die quo
qʒ dum ad p̄ſcindendā meſſē cum fratribꝰ ueniſſʒ
ꝯtigit ut vnus eoꝝ theodegeſilꝰ digitū ſibi falce
p̄cideret· nec ꝓrſus haberet p̄ter p̄ue pellis retē-
taculū· Itaqʒ vir dei ſtātem eū cernēs· impat vt
cum fratribꝰ opus p̄ficiat· qui cū rei geſte cauſaʒ
ꝓmpſiſſet· ille celer ad eū ꝓperauit digitūqʒ ſali-
ua illitū p̄ſtine ſtatim ſanitati reddidit· Deinde ī
perat ut celer ad ceptū opus vires augeat· Alia
vice cū ad capiēdū cibū veniret· cirothecas quaſ
ad laborē opis habere ſolebat· ſuper lapidē ante
fores refectorij depoſuit· Mox q̄ete reddita· cor
uus aduolauit· vnāqʒ ex eis roſtro ferens abſtulit
Peracta refectōnis hora· vir dei egrediens ciro
thecas requiſiuit Cūqʒ omnes inter ſe quis abſtu
liſſet cōquirerent· uir ſāctus ait· q̄ nullus aliꝰ at
tingere p̄ſūpſiſſʒ· niſi ales qui ad arcā a noe dimiſ
ſus non redijſſet· addiditqʒ ſe nullo modo pulloſ
ſuos alituꝝ ſi rapax furtū celeri volatu nō r̄feret
Expectātibus illis· in medio omniū coruꝰ aduo-
lat· & furtum roſtro reportat· nec ſe fuga conať
eripere ſed ferocitatis oblitus· vltōneʒ expectat
Quem uir ſāctus abire impat· ¶ CIIII· ¶ Ad
huc de eodem·

QVadam die dū hora refectōnis a p̄pinqua
ret· & miniſter refectorij cereuiſiā admi-
niſtrare conareť· vas quod ciprū vocant
ad cellariū aſportauit· & āte vas quo cereuiſia ꝯ
dita erat apoſuit· tractoqʒ ſeraculo meatū in ci
prū currere ſinit· Quem beati colūbani impio ali
us ex fratribus vocauit· At ille obediētia feruēs
oblitus meatū reſerare· cucurrit ad patrē ſeracu-
lum q̄ḋ duciculū vocāt manu deferēs Pꝰq̄ ſibi
vir dei quod voluerat deꝓmpſit· oblitꝰ negligen
tie celer ad cellariū redijt cōijciens nichil ī vaſe ḋ
quo decurrebat cereuiſia remāſiſſe· Intuitꝰ eſt au
tem ſup̄ ciprū cereuiſiam creuiſſe· nec minimaʒ q̄
dem ſtillā foris cecidiſſe· ut credēs in longitudi
ne ciprū geminatū eſſe· ut qualis & quāta rotūdi
tas infra cipri coronā inerat· talis in altū creuiſſet
vrna· Sic apparuit & impantis meritū· & obediē
tia obſequentis Eo tempore uir dei ſolitudinis a
mator ābulās· reꝑperit cadauer cerui a lupis p̄re
pti urſum uelle deuorare· cuius iam ſāguinē lābēs
exiguam carnis partem uorauerat· huic impauit
ne coriū q̄ḋ ad calciamētoꝝ uſus neceſſaiū erat le
deret· Tūc beſtia cōtra naturā mitis effecta blan
diens· ac colla ſūmittens· cadauer reliquit· Quod
uir dei ad fratres rediēs indicauit· p̄cipiēs ut irēt
& e cerui cadauere coriū auellerēt· Abeūtes itaqʒ
reꝑpeūt undiqʒ rapaciū alitū multitudineʒ adeſſe
nec ad cadauer ſup̄ uiri dei interdictū audere ac
cedere· Erat aūt in ipo cenobio luxouio quidā fra
ter· & ipe colūbanus nomīe· ex genere beati colū
bani· unoqʒ comitatu ex hibernia ꝓceſſerāt· Cui
etiam beſtie & uolucres ſicut beato uiro p̄ebant·
Nam ad imperiū eius fere & aues ueniebant ſeqʒ
manu blandientis attrectari ſinebāt· eiqʒ gaudē
tes ac ludentes ſicut catuli ſolēt dominis exulta
bāt Hic febre correptus· cū iam ultimo halitu ca
rere uellet· ſidus de celeſti munē quod & lōgo fa
mulatu queſierat· uidit ad ſe uiruʒ fulua luce ami
ctum accedē· ſibiqʒ dicere· Non te modo a corp̄e
educē poſſum· quia oratōnibꝰ & lacrimis patriſ
tui p̄pedior· Quod cum audiſſet merēs ſāctum
colūbanum ad ſe per nūciuʒ accerſiuit· & ait Cur
me in hac erūnoſa uita tuis oratōnibus detines·
nā aſſunt qui me ducē uolūt· ſi tuis p̄cibus non p̄
pediātur· Recedētibꝰ ergo ſolue obſtacula· ut mi
chi iam pateāt regna celeſtia Tunc ille corpꝰ xpi
ab hac uita abeūti uiaticum p̄buit· ac pꝰ extrema
oſcula fūctōnis cātus impleuit· ¶ CV ¶ De ſā
cto ſāſone dolenſi & eius origine & magiſtro eiꝰ
eleuto· ¶ Sigibertus·

ANno quoqʒ p̄notato· ſāſon dolenſis archi
ep̄us· cōſāguineus beati maclouij & ſuc
ceſſor ſāſonis maglorius· qui de trāſma
rina britānia ad ciſmarinam trāſierāt britāniā· cla
ret ſāctitate & doctrina ¶ Ex geſtis eius· Hic ſā
ſon de meciana ꝓuincia nobilibus p̄entibus ortꝰ
fuit· Huius mater anna cum ſterilis putaretur· ḋ
ſpato iam fetu cum marito ſuo āmone ieiunijs &
elimoſinis frequentibus incūbebat· Cui nocte q̄
eſcēti p̄ uiſum dominus ait· O mulier firma in fi
de ſtabilis in dei dilectōne· ac p̄ſeuerās in p̄ce ne
timeas neqʒ diffi das quia ꝓlē habebis· & p̄mariū
filium ſāſonem uocabis· hic erit coram deo ſāctꝰ
ḋoqʒ iubente ſacēdotali officio cōdignꝰ Itaqʒ mu
lier cum gaudio cōcepit & pepit· & infanti bapti
zato nomē ſanſonis impoſuit· Qui cum eſſet āno
rum circiter· v· xpi ſcolam adire voluit· ſed pater
eius ne fieret clericus contradixit· Tandem vero
celeſti increpatōe p̄ ſomniū admonitus· eūdem
ad ſcolam duci cōpulit egregij ſcilicet britānorū

magiſtri nomine eltuti qui ex diſcipulis erat ſan
cti germani. Erat aūt omniū ſcpturaꝝ veteris ſci
licet & noui teſtamenti. & omniū artiū phie. om
nium britānoꝝ cōptiſſimus. & futuroꝝ p̄ſcius.
Qui poſt geſta mirifica cum egritudīe mortis te
neretur. duos alios abbates ſcilicꝫ yſanū & attro
cliū ad ſe venire fecit. eiſqꝫ dixit. Gaudeo fratres
de aduentu veſtro. quia tempus adeſt mee ī xp̄o
dormitōnis & vos debitū obſequiū michi p̄bebi
tis. Sed cōfortamini. quoniā & vos cito poſt me
trāſibitis. vno quidem trāſitu. ſed diuerſo euētu
Ego quidem hac nocte p̄ſentibus vobis āgeloꝝ
manibus ꝑcipiar. ita ꝙ in ſimilitudineꝫ aquile du
as pennas aureas habentis. aīam meā yſan⁹ vid=
bit. & animā attroclij ꝑciter. in aquile quidē tipū
ſed duas pennas plūbeas habentis grauiter voli
tare & poſt. xl. dies frater yſanus & ip̄e equalitē
cum eo exitu feliciter ꝑueniet ad xp̄m. Tu quidē
frater attrocli cōcupiſti ea que mūdi ſūt. ſed mū
dus es ꝓpter ātiquā ſāctitateꝫ tuā. ab infātia huc
uſqꝫ reſeruatam. Grauidus aūt in pennis tuis. ꝓ
pter plūbeum auaricie pond⁹. quas pennas omi=
potens deus a te dignetᷣ euellē. Hec & huiuſmo
di dicens. media fere nocte de carne cum himnis
& choris feliciter exijt. aīmāqꝫ ſuam ꝑ imaginari
am ſpēm ſicut ip̄e dicebat beatus yſan⁹ vidit. &
alterius fratris aīam ſimiliter ut ille dixerat ēnit.
vixqꝫ ꝑ eius ſuggeſtionem. & ſāctoꝝ oratōnes.
& miſſas multas cātatas redempta fuit. ita qđ &
ip̄e ſolus eam vidit in melius reparatam. ac de peſ
ſimis peccatoꝝ ſuoꝝ vinculis ſolutam. & ille ni=
chilomin⁹ die cōdicto. & ſimili exitu ſm ꝓmiſſio
nem ſenis feliciter ꝑuenit ad xp̄m. ¶ CVI ¶ De
bona indole eiuſdem ſanſonis.

HIc itaqꝫ ſāctus eltutus electū dei pueruꝫ
ſāſonem de manu ſue matris excipiēs cuꝫ
eum amanter deoſculaſſet. reſpiciens ī ce
lum. & benedicens eum ait. Gratias agimus deo
qui hoc luminare nobis indignis de gente noſtra
dignatus eſt accendere. En omniū noſtrū caput
auguſtū. En oīm britānorū ſacerdos egregi⁹ mlꝰ
tiſqꝫ citra & ultra mare ꝓfuturus. Itaqꝫ litteris a
pud eum puer eruditus. cū eſſet ānoꝝ circiter xv
ieiunijs ac vigilijs plus omnib⁹ fratribus ſe exē
cebat. ita ꝙ ſepe biduana ieiunia facere cōtende=
bat. Quadā eciā die ip̄e & magiſter eius inciderūt
in quadā alta queſtōne cui⁹ explanatōnem nulla=
tenus potuerūt reꝑire. Tunc deſtinauit ſanſō in=
tra ſe ieiunijs ac vigilijs incūbere donec eam de⁹
illi dignaretᷣ oſtendere. Dum aūt tercia nocte ora
ret. aſſiſtere ſibi uidit lucem celit⁹ emiſſam. ac uo
cem audiuit de luce ſuauiter ſibi dicentem Ne fa
tigeris amplius electe dei. ecce etenī non ſolū hāc
queſtōnē ꝓ qua laboras cōſequeris. ſed etiā que
cūqꝫ petieris a deo ꝑ oratōnem & ieiuniū exigen
tibus tuis bonis meritis impetrabis. Quadā die
in eſtiuo tempe dū irent fratres ad purgāda ma=
la gramina de meſſe. hilider quidam de rubo exili
ens quēdam fratrem momordit in inguine & ad
terrā cadens ſemiuiu⁹ remāſit. fratres aūt ċca eū
flētes orabāt. nec aliud ꝗ̄ moriturū ſꝑabāt. Quo
audito ſanſon qui cum magiſtro erat cucurrit eti
am inueniēs fratrē extremū pene halitū iaꝫ trahē
tem ſerpentino morſui ſignū crucis impoſuit. & ꝑ
iij. horas oratōneꝫ ꝓtelans. aquāqꝫ oleo mixtā be
nedicens. fratrem pene mortuū. deo oꝑante red
didit incolumem & ſanū ¶ CVII. ¶ De ordina
tōne ipſius in dyaconem cum miraculo.

VEniens aūt papa dubraci⁹ ad domū eltu
ti. ſanſonem dyaconū ordiauit. In quo fa
cto grāde miraculū interfuit. Tres fra=
tres ibidē ordinati ſūt duo in p̄ſbiterij. & ille ter=
cius in dyconatus officio. Sed cum ad genua fle
ctenda iuxta morem fratres inuitarentᷣ. vidit pa
pa ſāctus vna cū magiſtro eltuto. colūbam celit⁹
emiſſam ꝑ feneſtrā ſurſū aptam deſcendē. ac ſuꝑ
ſāctum ſāſonem non vt eſt moris aufugitare vel
volitare. ſed ſēꝑ ſine vllo pennicule motu īmobi
liter ſtare. quin etiā ep̄o manū ad cōfirmādum eū
dyaconem ſuꝑ eum leuante. illa quod eſt mirabili
us in ſcapula eius dextre deſcendit ibiqꝫ cōſtanē
manſit tādiu donec officiū ab ep̄o ꝯſūmaretᷣ totū
Nec longe poſt ab eodem ep̄o ordinē p̄ſbiterij di
gnus accepit. & quale ſignū celitus viſū eſt quā
do dyaconus factus eſt. tale etiaꝫ viſū eſt quādo
p̄ſbiteratus ordinē ſuſcepit. Quāto aūt in maiori
gradu in heſerat. tāto & ī artioris abſtinentie tra
mite ſe inſerebat. Qui etiam libidinoſa incentiua
adoleſcentie ſue flore vincēs. volūtariam carnis
mūdiciā ꝓ natura habebat. Nec vnꝗ̄ aliquid ali
cuius aīalis in ſua tota vita guſtabat. ¶ CVIII.
¶ De veneno ſibi ꝓpinato.

ET duo fratres dyabolicis repleti veneniſ
& maxime quidā malus p̄ſbiter ei inuide
bāt. ſꝫ nullam in eo cauſā reatus inuenie
bant. vnde quaſi ebrij & amētes huc & illuc ver
tebantur. Frater aūt eiuſdem p̄ſbiteri piſtor effe
ctus eſt monaſterij. qui accepto mali fratris cōſi
lio. venenū ſācti ſāſonis miſcuit poculo. Tillum
qōdā fricans ei ꝓpinauit. & vt fieret ꝓbabile mor
tiferū parum de eo p̄⁹ aīali dedit. quod ſalicꝫ ani
mal vt bibit. ſaltū p̄cipitem dedit. & ſtatim mor
tuū eſt. Sancto vero ſanſoni orāti. ſp̄us domini
monſtrauit ſibi malū nuꝑ p̄patum. At ille de dei
ꝓmiſſione cōfidēs. vbi ait. & ſi mortiferū quid bi
berint nō eos nocebit letus refectoriū eſt igreſſ⁹
eo ꝙ ip̄e monaſterij eſſet yconom⁹. pocula fratri
bus bn̄dicens. & ſācte crucis ſignaculū imponēs
abſqꝫ heſitatōne totum bibit. nec vllū ꝑuiſſimuꝫ
dolorem cordis vnꝗ̄ ſenſit ex eo. Tunc piſtor ma
li cōmiſſi penituit. & fratrem de liuoris malicia ī
crepauit. ſꝫ in obſtinatōne ꝑdurans. nullū aſſēſū
bono cōſilio p̄buit. ſꝫ vindicta dei velox affuit Nā
dominica die ꝓxima de manu ſanſonis ſācti ꝯmu
nicans. cū buccella in os eius intraſſet. eadem ho
ra a demonio eſt arreptus. ita vt pallens. tremēs
ac diſcerpens. ſeqꝫ impudenter denudans. labra
ſua dentibus mordēt. & alios fratres abſqꝫ vere
cundia degarriret. Sꝫ ſancto ſanſone ei cōdolen
te. & ꝓ eo cum lacrimis orante. ſanitateꝫ recepit
maliqꝫ cōmiſſi penitudinem agens coraꝫ omnib⁹
fratribus agnouit. Itaqꝫ vir ſanctus totam diem
oꝑibus manuū & oratōnib⁹. totā vero nocteꝫ le
ctōne ſcripturaruꝫ & meditatōne ducebat. Et ſi
quando vt homo quieſcē opus haberet. ſeip̄m ꝑi
eti aut alicuius rei dure firmamento inclinans. nū
ꝗ̄ in lecto dormitabat. ¶ CIX ¶ De itinere ip
ſius ad patrem ſuum infirmū & dyacono ꝓpē the
omatam ſtupefacto.

QVadaꝫ hieme pater eius egrotās ad mor
tem. affirmabat ſe nunꝗ̄ vl' mortē guſta
turum. vl' ſanitatem recepturū. vl' ſacrifi
cium orationis ꝑcepturum. niſi ſāſonē p̄mogeitū
ſuum videret. ꝑ quem pariter corporis & anime

ſanitatem ſe ꝑcepturum dicebat Quod beatꝰ ſan
ſon ut a nuncijs a ſe directis audiuit · apud ſe in-
gemuit & ait · Iam niſi fallor egiptum reliqui · nō
eſt opus me in ipſam redire · potens eſt autē deꝰ
egrotātem ſanare · Sanctus vero piro miſericor-
dia motus dixit ei · Quare ſic dicis electe dei Cu
ram te oportet habere de aīarū ꝓfectu · tuaqȝ mē
tes grādis erit cum deo · dum vbi carnalia creue-
rint ſpūalia ſemmētur · Qui reſpondit · Vtinā vo
lūtas dei fiat · Nam ꝓpter deū & ꝓpter aīarū luc̄ ·
omnibus patus ſum · Itaqȝ faciēs nūcios ꝓgredi
ſubſecutus eſt ipe cum quodā iuuene dyacono ſi
bi ab abbate aſſociato · Et dū irēt orātes ꝑ vaſtiſ
ſiſſimā ſiluam · diriſſimam audierūt vocē · a quadā
ꝑſona horribili valde · ad dexterā ꝑtez iuxta illos
terribiliter ſtrepitātem · In cuius auditu dyaconꝰ
expaueſcens & pallens · equū quem manu tenue
rat cito dimittens · & palliū ſuū iactās · in velocē
fugam ſe dedit · Clamāte poſt tergū beato ſanſōe
cōfide frater cōfide · ne timeas · ſed eo nō intēdē
te · ac ſemꝑ fugitāte · eminꝰ lacrimabilibꝰ oculis ī
ſpiciens · ſcutum fidei firmiter tenēs · ſeqȝ ſemper
crucis ſignaculo circumuallans vidit theomatam
hirſutam · canutāqȝ iam vetulā criſulatā venalem
in manu ſua tenentem ſiluaſqȝ vaſtas veloci cur-
ſū volucritātem · & fugientē recta linea inſequen
tē · At ſāctus in fide ſtabilis māſit · & intrepidꝰ
palliūqȝ fugientis in equū imponens ac fugiētem
& ꝑſequentē fiducialiter ſecutus · fratrem ſemine
cem repit · ipſmqȝ paululū intuens · theomatā anū
currentē alonge uidit · & cernens eam in vallē iā
deſcendentē exclamauit · Quid fugis mulier · Et
ego homo ſum · ut ille quem ꝓſtraſti · Si ī poteſta
te tua datus ſū · ecce aſſum · At illa non attendēte
ſed ſemꝑ fugere nitente · iterū clamauit · Impo ti-
bi in nomine hieſu xpi · ab eo loco in quo mō ſtas
vltra donec veniā ad te pedem non moueas ·

CCX De reſponſo eiuſdē vetule dyabolice
& ſanatōne dyaconi & ꝑentum ſāſonis cōuerſiōe

TVnc illa ſtāte & tremente & venalē ī ter
ra laxāte · vir ſāctus aduenit & ait · Que
es mala forma · vl' q̄lis Que cū ingēti tre-
more reſpōdit Theomata ſū · cuiꝰ gētes uſqȝ huc
vobis p̄uaricatrices extiterūt · & nūc nulla d̄ meo
genere remāſit in hac ſilua niſi ego ſola . habeo em̄
viij · ſorores & matrem · que non hic ſūt · ſed in vl
teriori ſilua degūt · Ego aūt marito ī hac heremo
tradita ſū · eoqȝ iam mortuo ſecedē de hac ſilua n̄
poſſū · Cui ſāctus ait · Nunquid potes fratrē quē
ꝑcuſſiſti redìuiuū reddere · vl' certe ſolicitari d̄ ꝓ
fectu aīme tue · Illa reſpondit · Nolo · Nec in meli
us reparí poſſū · nullū enim bonū facere poſſū · ſed
ſemꝑ ab infantia mea hucuſqȝ ad mala exercitata
ſū · Tūc ſcꝰ ait · Deū oīpotentē īploro · ne āplius
īiuriā facias Sȝ cū ſis irremediabil' · hac hora mo-
riaris · Tūc illa ſaltū ꝑcipitē in latus ſiniſtrū dās
ad terram corruit · & mortua eſt · Tunc vir ſāctꝰ
ad fratrem iacentē venit · & diligenter ꝑſcrutans
in pectore tātum vitalem flatū manere repperit ·
& more heliſei os ori mēbraqȝ cetera ſingulis cō-
ponens · flens & orans eum ſanitati reſtituit · Iter
igitur ceptū ꝑiter ꝑegerūt · & amonē patrem ſā-
cti ſanſonis egrotantem in lecto inuenerūt · Qui
in aduentu eoꝝ gauiſus · capitale crimen ad mor-
tem quod in ſecelauerat in mediū publicauit · do
qȝ ſe ſeruituꝝ uſqȝ ad finē ſuū deuouit · & caput
ſuū eadem hora tondei fecit · uxore ſua maxime ei

ſuggerente · atqȝ dicente · Non ſolū ego & tu vt
decet & cōuenit ſuiamus deo ſed & totā ꝓlē no
ſtram in dei ſuitute iūgamus · & omnia noſtra di
tota fiāt · Quo aſcendente p̄ſentatis · v · fratribus
ſuis ſācto ſanſone vna cum ſorore valde ꝑuula ·
paululū ſilens reſpondit · Fratres quidem mei bo
ni ſunt · & deo donati · ſed hec puſilla ad mūdanaſ
voluptates data eſt · tamen nutrite eā quia homo
eſt · CCXI De reditu eius ad monaſteriū &
electōne ipſius in abbatem ·

COnfirmatis itaqȝ ſuis in bonis operibus
& ad monaſteria fundāda ſuggeſtis · ſan-
ctus ſāſon vna cū patre ſuo & auūc'o &
dyacono in pace ꝑrexit · Et dū iter agerent · prece
dens illos amō vidit ſemitam · & quaſi igne exu-
ſta rura circa eaȝ ac veſtigiū quoddā quaſi trabes
ꝑ exuſtas herbas traheretur · Et p̄mo quidem in-
tremuit · fratriqȝ ſuo ſequenti ſe mōſtrauit dicēs
En quē audiuimꝰ eſſe in hac ſilua ſpens antece-
dit nos & niſi fallor non lōge a nobis eſt · Qd̄ au
diens ſāctus ſāſon cōſolans eos ne timerent · ſed
in deo cōfiderēt addidit · Stabiles eſtote · expectā
tes me donec reuertar ad vos · orātes & ſilentes
Sedentibus autem illis · ipe ꝓgrediens vidit alō-
ge ſpentem flameo capite ſpirantem · pſallenſqȝ
& dicens · dominꝰ illuminatō mea ⁊c̄ · ad eū cucur
rit · At ſpens morſu glebā ex terra apprehedens ·
in aduenientis facē iactauit · ac ſibilū dire vocis q̄
ſi gladio cedētur emiſit · poſtea tremēs · & caudā
rabidis dentibus rodens · in ſperā ſe velociter col
legit · ſāctus aūt circulū faciens · & ſignuȝ crucis
īponens · ait · Vade nūc quouſqȝ ꝑmitteris · Et ait
comitibus ſuis · Venite & vidte opa dn̄i · Qui ue
nientes viderūt ſpentez e circulo ſuo pigre ſe ſol
uentem ſuꝑ terrā repi · et uſqȝ ad locū fixi baculi
ſācti in giro rotitare Qui nullatenus vltra termi
nū caput poterat erigere Tunc ſāctus multis vē
bis eos cōfortās · et ut creatorem credētes creatu
rā non timerent exhortās · tādem impauit ſerpen
ti in nomine hieſu xpi · ut eis p̄ſentibus moreretē ·
Qui mox ad caudam ſtās · et caput ſurſum leuās
arcūqȝ de ſe inepte faciens omne venenū euomu-
it et mortuꝰ eſt · Tūc illi deo gratias agentes ꝓ
fecti ſunt · et ad monaſteriū cū ꝓſperitate ꝑuene
runt · In quo ſāctus ſanſon abbas ab omnibꝰ ele-
ctus · fratres ſuos ſm̄ regulā ſuauiter inſtituit ·
nec ibi plus āno dimidio p̄matū tenens · in dapes
et pocula ieiunus ſemꝑ et ſitiens eſſe ſtuduit Tan
dēqȝ vaſtiſſimā heremū adire deſtinauit · vbi exꝑ
to ſpecu ſecretiſſimo · celeſtem uitam agens habi
tauit · Sȝ cum ei aqua omnino deficēt · vij · die duȝ
ieiunus et ſitiens ꝓſtratus oraret · ſudantem gle
bam ſenſit · et haſta baculi ſui infixa fons aque dul
cis emanauit · CCXII · De ordinatōne eiuſdē
in epiſcopum ·

ERat aūt mos epīs in cathedra ſācti petri
ad ordinādos epos cōuenire · Illo igitur
feſto ꝓpinquante · beatus ſanſon vidit in
viſu quadam nocte tres epos egregios diadema
tibus aureis coronatos · et oloſericis veſtibus in
dutos ſibi aſſiſtere · et cauſa oratōnis ſecum parit
eccleſiam intrare Tunc eorum nomina ſedule ꝑcū
ctatus · ab eis reſponſum accepit · petrum et iaco
bum fratrem domini · iohannem euangeliſtam eſſe
eoſqȝ ad eum ſacerdotem domini cōfirmandū ad
ueniſſe · Perfūcto itaqȝ ab eis ſcōm morē integre
epī officio · benedictōnem eorum accepit · et illis

abeūtibus epm iam ſe factū ꝑ ſpūm intellexit· Ve
nientibus igitur epis ad diez cōdictū· & duos ſe
cum ad ordinandū deferentibus· terciū vero ordi
nare volentibꝰ· ſed adhuc quis eſſet ignorātibus
nocte ſequenti affuit ſācto dubricō āgelus domi
ni in ſomnio· ſāctum ſanſonem ſacerdotem fore
firmans· deiqz placitum eſſe dicēs Tunc ſāctꝰ du
bricius omnes cōſiliarios p̄ gaudio expgiſci· & in
vnū couenirí fecit· eiſqz quod viderat & audie-
rat enarrauit· Qui & omnes ſine vllo diſtictu eū
epm fieri accepte firmauerūt· & epalem cathedrā
inſedere ſtatuerūt· Quo facto omēs ibi aſtantes
viderūt colūbam celitus emiſſā· cōſuetā vicē red
dere· & tādiu ſup eum quo uſqz pfecte e pus eſſz
ordinatus imobiliter ſtare· Eodem etiā die miſſā
illo cantāte· p̄ſentibus omnibus viſū eſt dubricō
& duobus egregijs monachis· quaſi ignem d ore
& naribus eius irrūpere· Quod aūt his maiꝰ ē·
ab eo die quo p̄ſbiter fuit· uſqz ad finem ſuū· quā
do miſſam cātabat· āgeli dei ſemp altaris & ſacri
ficij miniſtri fiebāt· oblatōnemqz cū ſuis manibꝰ
illo ſolo vidente frequenter frāgebant ¶ CXIII

¶ De trāſitu eius in britāniam minorem & mōa
ſterio dolenſi·

Quadam nocte paſche cū miſſā cantaſſet·
& ad altare ſtans ſolus oraret· in exceſſū
mentis exijt· & aſſiſtere ſibi virū valdē ful
gentem vidit· Qui ei dixit· Confortare dei ſācte
non enim debes in hac patria diutius imorari· pe
grinus enim es deſtinatus· & vltra mare maximꝰ
in eccleſia futurus· Poſt hec & alia verba angelꝰ
ab eo receſſit· & ille viſionē memorās iter arripu
it· & in via matrem ſuā viſitauit· ſororē ſuam iaz
a matre diſceſſam adulterio pollutā repperit· & i
hoc malo ꝑdurātem excōmunicauit· Multūqz in
locis illis doctrina & miraculis proficiens· naui
gio tādem in britāniam puenit· Deſcendens autez
de naui· vidit ꝓpe portū tuguriolū· & ad hoſtiuz
eius ꝑuatum plorātem· ac ſemp ad mare inſpiciē
tem· Qui pcūctatus ab eo quid hoc eſſet· reſpon
dit· Vxorem habeo in hac māſione leꝓſam· & fili
am demoniacā· & ꝓmiſſionem habui illaꝝ in hoc
portu ſanandaꝝ a quodā quem michi deꝰ ꝓmiſit
venire trāſmarinū· Tūc ſāctus incūctāter māſiū-
culam introiens· & ſup vtraſqz egrotātes orātē ez
fundens· corā omnibus eas incolumes dimiſit· In
de exiens· aptiſſimū ibi repperit locū· & honorifi
cum· Ibi fūdauit monaſteriū· uſqz hodie dolū nū
cupatū· Vt aūt ferebāt de eo q̄ i vita ſua ſatis cō
pti erant· ſupponens frequētiſſimas· necnō & bi
duanas· interdū aūt & totas hebdomadas id eſt
vij dies totos pagens ſeptimo demū die reficie-
bat· Noctes vero longiſſimas ſepiſſime trāſire ſo
lebat· ſtando de luce vſqz ad lucis recipꝓcum· nec
ſtans omnino laſſabatꝰ· Non diebꝰ· nō noctibus
ab oratōnibus & diuinis colloquijſ ceſſabat· tem
pus uero quadrageſime ſic eum pegiſſe audiuimꝰ
vt i initio i quodā remotiori loco ab hominibꝰ ſe
gregatus oblatōnes ſecū tres portans· inde tan-
tum uſqz ad paſcha deo illū cōfortāte vtebatur·
zelo dei & eccleſiarū eius in pectore ardebat· ſer-
monem ſuū ſale diuino cōditū· prudenter ſm qua
litates peccātium tempabat omnibꝰ utputa deo
plenus affabilis & carus erat· multiſqz miraculiſ
clarus· requieuit in domino· Huiꝰ natale celebra-
tur· v· kl· auguſti ¶ CXIIII· ¶ De ſācto eth-
bino eiꝰ diſcipulo & qualiter dominū ꝑ latera te
nuit· ¶ Ex geſtis eius

Porro ſāctus eth binus in britānie ptibus
fuit natus· & in domo patris ſui nobiliſ-
ſimus· vſqz ad· xv· ānum leberalibus arti
bus eruditus· Quo ſcilicet eiꝰ patre mortuo· ma
ter eius ad ſācte ſanſonis p̄ſidiū cōfugit· Qui eaz
ſacro velamine cōſecrans deo dicauit· & filiū ſuū
ethbinū coma capitis radens clericauit Qui ānis
aliquot cum eo manēs eiqz iugiter ſeruiēs· eo qua
dam die celebrante· audiuit verba domini in euan
gelio dicentis· Qui nō renūciauerit omnibꝰ que
poſſidet· nō poteſt meus eſſe diſcipalꝰ· Hac vo-
ce ꝯpulſꝰ· cūcta reliquit· & ad ſāctū ſinmilianū
abbatem puenit· habitūqz monachalē de eius ma
nu ſuſcepit· & in cauraco monaſterio ſub iugo do
mini ceruicē ſuam inclinauit· In quo ſcilicet mona
ſterio habitabat ſāctus wingualocus ſacerdoſ &
monachus· cui iuſſu abbatis eccleſiā vno miliario
diſtatem a monaſterio viſitare· ibiqz hoſtias offer
re cōſuetudo fuit· & ad hec ſecū ethbinuz dyaco
nem ſociauit· Quadam igitꝰ die dū irēt· iuenerūt
leꝓſum in meſſe iacentē· totū vulneribus plenum
flebili voce ab eis auxiliū poſtulantē· Qui requi
ſitus de infirmitate ſuſpirās ait· Graues dolores
graſſantur in corpe meo· Sed inſup ineſt vnꝰ do
lor tam nociuꝰ· vt ſi hūc diē ſine eius auxilio tran
ſiero· mortē ꝓximam eſſe puto Nares enī mee ple
ne ſtercoris· cōcremantur ab ardore infirmitatis·
Tūc ethbinus eū ꝑ latera arripiēs· a terra ſurſum
erexit· & wingualocus ad nares eius manū porre
xit· Sed & paup flebili voce clamare cepit· Noli
ſenior manibꝰ nares cape· quia dolor nō pmittit
ſed ſi dolorem meū leuiare volueris· neceſſe ē vt
i ore tuo nares meas miſeris· et ita traxeris· Tūc
ille meritis exaltatus humiliauit ſe· et quādo pu
tauit dolorē alleuiarē paupi ore ſuo cānē excepit fi
lij dei Mox ergo ut ad ſe traxit· pecia mirabilis in
eius ore cecidit· Beatus aūt ethbinus ꝑ latera do
minū tenens ſurſū aſpexit· celū aptum vidit· & in
capite domini quē tenebat ſācta crux apparuit an
geloſqz in obuiam domini venire vidit Tūc ſacer
doti ait· Pater ſancte ipm quem teneo manibus
et tu ore· dominū hieſū xp̄m qui ꝓ nobis ſeipſuz
dedit eſſe crede· Cūqz dominū vellent tenere ma
nibus· eleuauit ſe nubibus dicens Non me erubu
iſtis ſerui mei in anguſtijs meis· nec ego vos eru
beſcam in regno patris mei Hereditas veſtra me
cū eſt· et his qui memores veſtri fuerint in oratio
nibꝰ ſuiſ ſalꝰ i regno meo His dictis euanuit ab
oculis eorū· et cum magna voce receptus eſt i ce
lum· vocē quidem audiebant· ſed neminē videbāt
Cunqz ſtupefacti laudaſſent· dn̄m wingualocus
ethbino ait Hoc tuis meritis nobis accidit frater
qui tāte humilitatis es et obediētie· ut quicquid
humana lingua pcipe poteſt· tu in corde deuotiſſi
mo impleas· At contra ethbinus ait Nō eſt ita pa
ter· ſed tu qui quotidie carnem et ſanguinē domi
ni imolas· ipm meruiſti videre in corpe ſuo· quē aſ
ſidue tenes in animo· ¶ CXV ¶ De vita et
miraculis eiuſdem·

Deniqz cum franci vaſtaſſent britanniam
ſanctus ethbinus hibernie ptes petēs· in
ſilua que nectenſis dicitur· ut paup pegri
nus tuguriū fecit et eccleſiam fabricauit· i qua aſ
ſidue domino militauit· et quadam die claudū ab
eo petentē elimoſinaz in noīe xp̄i ſanauit Quedaz
etiam mulier pro ſanitate filij ſui paralitici ab eo

poſtulauit· Cui ille reſpondit· Nos peccatores
ſumus·hoc miraculū in uſu non habemus·ſed ſi
uis ſanari filiū tuū·ꝑduc eum ad ſācte brigiđ ſe-
pulcrū·At illa·Ibi inquit o pater eum iā portaui
ſed quadā nocte expletis vigilijs vocez michi di
centem audiui·In nectenſi ſilua morat̃ ſeruus dei
ethbinus·ad quem ſi filiū tuū duxeris ſanitatem
ſuis meritis obtinebit·Viuit ergo dominꝰ ꝙ a te
non recedam·donec filiū meū incolumē ante me
reducam·Tunc ſāctus oratoriū intrans in oratō
ne ante altare iacuit·quouſqz adoleſcens de domo
matris veniens dixit ei Gratias ago tibi pat̃·qui
me ī lecto egritudinis iacentē viſitaſti & tuiſ ma
nibus erexiſti·tanteqz infirmitate ſanitatem dona
ſti·Tunc erigēs ſe vir ſāctꝰ deum benedixit· &
adoleſcenti ut nemini diceret·eo ꝙ non ſuis meri
tis ſed gratia dei ſanatus eſſet·p̄cepit· Vixit aūt
in eodem loco·xx·ānis·opus dei opans·& ſanita
tem infirmātibus donans·Tāteqz ibi abſtinentie
fuit vt in hebdomada cibus in eo non intraret·ni-
ſi tantum in·v·feria panis & aqua·Vinū autē nō
bibebat·niſi tātūmodo quādo cōmunicabat Cun
qz iam eſſet·lxxx·triū ferme ānoꝝ·acri dolore fati
gatus fratribus qui in eadem ſilua morabātur cō
uocatis·obitū ſuū p̄dixit·eiſqz deo cōmendatis·
ante altare ſpūm reddidit·xiiij·kl'·nouembris·

CXVI· De ſācto baſolo remenſi anachori
ta & eius miraculis· Sigibertus·

ANno iuſtini·ij·baſolus abbas & ſindul-
fus p̄ſbiter & recluſus in frātia clarent
Ex geſtis eius· Sāctus baſolus in ter
ritorio lemonicino ortus cū tempꝰa adoleſcētie ſa
cri tirocinij incremento cōtigiſſet·ad diuine ſui-
tutis opus totum ſe cōuertit· Cunqz extra regni
ſui fines pedem ꝑegrinaturꝰ extēderet·apparuit
ei angelus domini ſocius itineris·quo duce ad re-
menſem vrbem ꝑuenit vbi pontificatū tenebat·ſā
ctus vir egidiꝰ poſt beatū remigiū·iiij·Hūc rex
frācorum chilꝑicus & regni ꝓceres valde dilige-
bant·In ea quoqz altercatōe que inter hilꝑicū &
hildebertū de principatu regni fuerat oborta idez
p̄ſul chilꝑici regis auxilio non defuit Vnde & ml'
ta poſtea aduerſa ſuſtinuit· Ab hoc vir dei baſo-
lus honorifice ſuſceptus·petijt ab eo ſecretiꝰ cō-
cedi habitaculū ſibi·eo ꝙ habēt ꝓpter turbas vi-
tare populum Et p̄mo quidem eiuſdem p̄ſulis au
ctoritate & gratia·in quodā cenobio ad radices
montis remoꝝ monaſticā vitam duxit·Deinđ cuz
de virtute in virtutem ſubli miter excreuiſſet·vo
lens aggredi vitā ſolitariā·in nemoroſi mōtis ca-
cumīe cellam ſibi cū oratorio cōſtruxit·vbi ꝑ·xl·
ānos habitans·ſingulariter contra ātiquā ſerpen
tem deo fideliter & fortiter militauit Ibi cū aque
penuria vir ſāctus laboraret·quadā die dū ad fo
diendam terrā in celſitudine mōtis accedēs·aquā
ſibi deeſſe anxius ferret·deuote ad deū cōuerſus
orauit· Mox dicto citius·fons in eodem loco flu
ere abūdātiſſimus cepit· Qui etiam uſqz hodie đ
ſuꝑioribus ad ima dilabitur·hauſtu dulcis·& in-
firmis ad potādum ſalubris· Attila quidā diues
& p̄potens cum venandi gratia ſiluā ſuam cellu-
le viri dei cōtiguam intraſſet·mire magnitudinis
aprū fugientem inſequebat̃ anhelātibꝰ eqs·At il
la immanis beſtia mōtem in quo vir dei reſedrat
aſcendit·& ad cellā eiꝰ r̄cto greſſu ꝑuenit Depo
ſitaqz feritate āte pedes eius ꝓuoluta eſt hiſpida
belua·quaſi vite ſue p̄ſidium imploratura·At il-
le miſertus·tāta inſecutores virtute vno in loco
fixit·ut & beſtiā ſibi ꝓximam oculis vidrent· &
tamen omnino cōtingere non poſſent·Tūc attila
cognita dei virtute·p̄ſumptōnis ſue veniam fla-
gitans·quidquid circa locū ſui iuris fuerat·nōnl'
la etiam poſſeſſionis ꝓprie p̄dia·p̄dicto ſācto vi-
ro cōtulit locūqz eius traditis facultatibus p̄mꝰ
ip̄e ditauit·Homo quidā ꝓ crimine cōmiſſo diiu-
dicatus·& patibulo ſuſpenſus·cū iaz in extremiſ
ageret inter laqueos· Huius ſācti cōfeſſoris ſibi
ſubito memoria incidit·Voce itaqz qua poterat·
aſtrictus vt erat faucibus·omni conamine ſpūm
colligens·totis p̄cordijs ſanctū baſolum inuocat
& ut ſibi ſuccurrat lacrimabiliter poſtulat· Mox
laqueus rūpitur·& ille ab alto labitur· Sup om-
nes ſtupor & admiratō fuit·ille liber a morte re-
cedit·

CXVII De diuiſione regni frācoruz
inter filios lotharij & vxoribus eorum· Grego
rius thuronenſis·

HIlpicus vero poſt patris ſui mortem the
ſauros qui in villa brainacho cōgregati
erāt accepit & ad frācos vlteriores petijt
ipoſqz muneribus multis donatos ſibi ſubdidit·
& mox pariſius ingredit̃·ſedemqz hildeberti regis
occupauit·ſed non diu licuit ei poſſidere nā con
iuncti fratres eius eum inde expulerūt·Et ſic inē
ſe hi quattuor haribertꝰ·gūtrānus·hilꝑicus·atz
ſigibertus·diuiſionem legitimā riteqz ſe fecerunt
Accepit nāqz haribertus regnū hildeberti·ſedez
qz cōſtituit pariſius·Guntrānus regnuz lodomiris
accepit·& aurelianis inſtituit ſedem·Hilꝑicus ue
ro regnum lotharij patris ſui accipiens·ſueſſiōis
ciuitatis ſedē ſtatuit·Sigibertus aūt regnū theo
dorici ſortitus·ſedem ſtatuit ſe habere remis ciui
tatem· Haribertus rex ingobergā duxit vxorē·
habebat ip̄a regina puellas duas cuiuſdā pauꝑis
filias·nimis ſpecōſiſſimas nomen ſenioris maco
uena·& nomen iunioris merofledis In quaꝝ amo
rem rex nimis exarſit· Ob hoc ingoberga quoqz
affligebat eas nimio odio·nā & patrem eaꝝ com
poſitorē lanificij iuſſerat fieri·Pro qua cauſa rex
nimis iratus ingobergā reliquit·& merofledē vx
orem ſibi accepit·Poſt hoc etiā macouenā ſororē
eius ad cōiugium ſibi copulauit· Et ob hāc cauſā
a ſācto germano pariſienſi ep̄o excōmunicatꝰ ē·Sz
cū rex eam relinquē nollet·ꝑcuſſa iudicō dei mor
tua eſt·Et nō poſt multū tempꝰ haribertꝰ ec rex
mortuꝰ eſt·& in blauia caſtello in baſilica ſancti
romani eſt ſepultus.porro ſigibertus rex cū vide
ret ꝙ fratres eius indignas ſibi vxores accipent·
& ancillas ad cōiugiū ſibi copularēt legatōnez in
hiſpaniam miſit·& multis muneribus datis atha
nagildi regis filiam petijt·Erat enī puella elegās
& pulcra·atqz ingenioſa noīe brunichildis Quā
in vxorē acceptā·quia arriane legi fuit ſubiecta·
p̄cepit baptizari·Quod videns hilꝑicus rex·cum
iam plures haberet vxores·ſororem ipſius bruni
childis nomine galſiūdam petijt·ꝓmittens ꝑ lega
tos alias vxores ſe dimiſſuꝝ· Qua ab eo in cōiu
gium aſſūpta & baptizata·magne ſanctitatis effe
cta eſt femina· CXVIII· De inſidijs frede
gundis cōtra galſiundam reginam·

PEr odium aūt fredegūdis peſſime concu
bine ſue·ortum eſt inter eos magnū ſcan
dalum·Itaqz dicebat galſiūda· ſe nullate
nꝰ poſſe tantas iniurias fredegūdis ſuſtinere Pe
tijtqz a rege·ut relictis theſauris quos ſecum de

hiſpania detulerat· liberam dimitteret redire ad
patrem ſuum· Sed ipe eam verbis mollibꝰ blan=
diebatur· Per cōſilium itaqꝫ peſſimū fredegundiſ
eam ꝑ noctem in ſtratu ſuo ſtrāgulauit· Pꝰ cuiꝰ
obitum· deus ꝓ ea virtutes oſtendit· Quo facto
fratres hilpici hoc indignantes· euꝫ de regno eij
cecere voluerūt· Habebat tunc hilpicus tres fili=
os de audouera regina ſua· ſcilicet theodobertuꝫ
meroneū· & lodoneū· Ipa quoqꝫ verſuta fredegū
dis· dominā ſuam audouerā decepit· Nam & ipa
fredegūdis ex familia infima fuit· de villa ſancti
vedaſti que vocatur babancurt Cum igitur hilpi
cus rex in hoſtem ꝑgeret· cuꝫ ſigiberto fratre ſuo
contra ſaxones· audouera regia domi grauida re
manſit· & filiam pepit· Cui fredegūdis cōſiliū de
dit· vt eam cito faceret baptizari· quatenꝰ rex de
ꝓlio rediens· filiā baptizatam gratanter reſpicet·
Vocato itaqꝫ epo ut eam baptizaret· cum non eſ=
ſet matrona que puellā ſuſcipet· ipa mater a frede
gunde monita· eā de ſacro fonte ſuſcepit· Veniē
ti aūt regi victori exijt· fredegūdis obūiaꝫ· dicēs
Deo gratiās· quia dominꝰ noſter rex· victoriam
recepit de inimicis ſuis· Nataqꝫ eſt tibi filia· Cuꝫ
qua dominꝰ meus dormiet hac nocte quia domi
na mea regina eſt cōmat tua de filia tua hildeſin
de· Et ille ait· Si cum illa dormire nequeo dormiā
tecū· Cunqꝫ introiſſet rex in aulā ſuam· occurrit
ei audouera regina cum ipa puella· Et ait rex· Ne
fandam rem feciſti ꝑ ſimplicitatē tuā· iaꝫ enim cō
iunx mea āplius eſſe non poteris· Rogauitqꝫ eaꝫ
ſacrum velamen induere cū ipa filia ſua· & dedit
ei ꝑdia multa & villas· Epm vero qui eam bapti=
zauit exilio cōdemnauit· & fredegūdem ad regi=
nam ſibi copulauit· ¶ Sigibertus· Anno iuſtini
v· ſāctus vedaſtus obijt ¶ CXIX ¶ De ortu ſan
cti amandi traiectenſis epi & eius vita.

Anno iuſtini· vj· ſāctus amādus naſcitur
Ex geſtis eius· Hic ex nobilibꝰ ꝑenti
bus ortus ab infantia ſacris literis erudi
tus· ꝑentes ſuos reliquit· & in quodam monaſte
rio religionis habitum aſſūpſit Qui dū quadā die
circa monaſteriū ambularet· repente quēdā max
imū ſerpentem inuenit· quē ſtatim virtute crucis
& oratōnis ad foueā ſuam nūqͣ inde exituꝝ redi
re coegit· Poſt hoc exiens de monaſterio illo qd̄
erat ꝓpe mare· cauſa ꝑegrinatōnis· venit turonis
ad ſepulcrū ſācti martini· & fuit ibi in quadā cel
la· xv· ānis· cilicio ſemꝑ tectꝰ· & aqua & pane or
deaceo ſuſtentatus· Ex hinc iuit romā ad ſāctum
petrū· vbi dū quadā nocte vigilare voluit· īueni
ens eum cuſtos eccleſie· nimis irreuerēter eiecit·
Qui dū ante fores eccleſie dormitaret· apparuit ei
ſāctus petrus: rogās ut cauſa ꝑdicatōnis remea=
ret· Quo dum veniſſet· & verbū dei cōſtātiſſime
ꝑdicans multas iniurias eſſet paſſus· dū ipm rgē
frācie dagobertū de ſuis criminibꝰ increparet d̄
regno eius expulſus eſt· Tandem rex filiū non ha
bens· orauit dominū· vt ei daret filiū· qui ſuccedͦ
re poſſet ad regnū Cum ergo nutu dei filiū genu
iſſet cepit valde inquirere quis eum baptizaret·
Et ſic ei in mentem uenit· vt amādū ꝓpter hoc re
quiri ſolicite iuberet· Inuentꝰ ergo· cū regali im=
ꝑio cōtraire metueret· ad regem veniens cuꝫ ma
gno gaudio eſt ſuſceptus· Rex aūt eius pedibus
aduolutꝰ· ꝑcabatur vt peccatū quod de eo habe
bat remitteret· & filiū quem ei deꝰ dederat bapti
zaret· Ille vero ꝑmā eius petitōnem benigne con
ceſſit· ſed ſecularibus negocijs metuens implicai
ſecūdam ꝓſus renuit & abſceſſit Rex tamen mi
ſit ad eum ſāctū eligiū & ſocium eius didonē· q̄
tunc in curia morabātur· Quoꝝ ꝑcibus fatigatꝰ
amādus ad regem veniens· eius filiū baptiſauit·
¶ CXX ¶ De ꝑegrinatōne eiꝰ in vaſconiam &
reditu in galliam.

Poſt hec traiectenſ epus obijt· & rex ſan
ctum amādum licet plurimū reluctātem
in traiectenſi vrbe pōtificali cathedra ſb̄
limauit· Vbi cū triennio verbū dei cōſtanter om
nibus ꝑdicaſſet· & a plerīſqꝫ ſuam ꝑdicatōnē cō
demni videret· cōtemptores ſuos deſeruit· & in
vaſconiā gentem ferociſſimam cauſa predicatio=
nis intrauit· Vbi dum ſimiliter ꝑdicaret· iocula=
tor quidam leuis & lubricus· verbis eius detrahe
re cepit· ſed ſtatim a demone correptꝰ· ꝓprijs dē
tibus ſe diſcerpens· & ꝙ iniuriaꝫ viro dei fecerat
cōfitens· ꝓtinus expirauit· Inde ꝑgens ad aliam
ciuitatem· ab epo ciuitatis reuerenter exceptꝰ eſt
Cui cū ille epus cauſa hūilitatis & more hoſpita
litatis aquaꝫ in manibus daret· iuſſit famulo ut a
quā illā diligentius cuſtodiret· credebat em̄ ꝙ me
ritis viri dei· eſſꝫ multoꝝ ꝓfutura ſalut· Nec em̄
fides iſta fefellit· Nam & cecus quidā ante fores
eccleſie mēdicās· ex cōſilio ipſiꝰ epi aq̄ illa oculos
ſuos lauit· & ꝓtinus clare vidit· Poſt hec rediēs
ſāctus amādus in galliam· impetrauit a rege hil
deberto locū qui dicit̄ vanco· vt ibi edificaret ce
nobiū· Sed quidā epus ꝓxime ciuitatis moleſte
hoc ſuſtinens· iuſſit famulis ſuis vt eum īrīd eij
cerent· vel c̄te occiderēt· Qui veniētes ad eū do
loſe dixerūt ei· vt ſecū ꝑgeret· & illi locū aptum
ad monaſteriū cōſtruēdum oſtenderēt· Sāctꝰ au
tem maliciā eoꝝ deo reuelāte agnoſcens· iuit cum
eis ad cacumen montis· vbi eū occidere cupiebāt
Nec ſuis hoc dixerat· quia valde martiriū cupie=
bat· Sed ſubito orta tempeſtate· pluuie & grādi
nes ita montē texerūt· qd̄ maligni qui eū occidere
volebāt· penitus nichil viderūt & iaꝫ ſe mori pu
tantes· ꝓſtrati veniā poſtulabāt· & ut eos viuos
abire ꝑmitteret exorabāt· Tunc ſāctus tādiu ex
orauit· donec reddita ſanitate· & viſu recepto ad
ꝓpria redierūt· Itaqꝫ ſāctus amandꝰ euadens· &
multa alia miracula faciens· tādem in pace d̄euit
¶ CXXI ¶ De ſācto maglorio dolēſi archiepo
¶ Ex geſtis eius.

Poro ſāctus maglorius quaſi magna glo
ria· merito tali refulget nomine· qd̄ acqſi
uit in opere· Hic ex britannia oriūdus ge
nere ſpectabilis· ſancti ſanſonis cōſors fuit Qui
etiam decedēs eum in archiepatu dolēſi ſibi cōſti
tuit ſucceſſorē· Vbi cum ſpectabilibus documen
tis ſimul & exemplis eniteſcēt· angelus ei in ſom
nis apparuit· eumqꝫ admonuit· vt pontificatꝰ cul
mine relicto· ad remotōris loci latibula ꝑgens ſo
litariam vitam duceret· vbi monachoꝝ gregē paſ
cens· laudes quoqꝫ domini licentius celebraret·
Qui expꝑgefactus gratias egit deo· & in epatu ūi
ro nomine buduco ſubſtituto mandatū impleuit
multiſqꝫ miraculis effulſit Quidam comes opulē
tus iam· vij· annis leꝓſus· fama eius audita veīt
& eius ꝑmiſſis oratōnibus· manu quoqꝫ eius to
to corpore tactus· plenam ſanitateꝫ· recepit· Hu
ius terraruꝫ magnitudo triplici ꝯtineb at diuiſiōe
quarum vnā non integram ſed dimidiam beato
maglorio contulit in munere· Has aūt diuiſiōes

copioſa ſimilitudo auium · que mire magnitudis
& pulcre erant · conſuete frequentabāt · Captura
quoqꝫ piſcium ingens · in ſinum maris ecōtra pul
lulabat · Cōtigit ergo cū beatus maglorius porti
onem ſuam penetraſſet · & omnis auiū & piſciuꝫ
cōgeries que alteri medietati comitis inerat · fu=
gam iniret & ſancti ꝑtem expeteret · Quod vx=
or comitis grauiter ferens · ei ſuaſit vt illā ſibi vē
dicaret & quā vtroqꝫ genere orbatā tenebat · bea
to maglorio daret · Cuius ille ſuggeſtōnē nequā
mox ſuſcipiens · quod non debuit expleuit · facta=
qꝫ nefande cōmutatōnis cōtrouerſia · ſubito aues
& piſces ab illa ꝑte quaꝫ comes auare ſācto viro
ſurripuerat receſſerūt · & mox ad dominū ſuum
magloriū ſūt reuerſi · Tūc comes apud ſe peniten
tia ductus · vtrāqꝫ ꝑtem ſācto maglorio cōceſſit ·
& tunc auiū & piſcium agmina vtrāqꝫ ꝑtē ſicut
ante repleuerūt · Cūqꝫ virgo eſſet hic ſanctus ab
vtero · panem ordeaceū & viliora legumina etiam
ꝑtem ſumebat · iiij · & · vj · feria ab omni pabulo ab
ſtinebat · Corpus eiuſ cilicio iugiter tegebatꝰ · veſti
mentis a foris mediocribus vtebatꝰ · vinū & ſice
ram non bibebat Excubias noctis cum fratreſ ſe
ſopori darent · clam ab eis frequentatus ſuꝑ alue
um maris ꝑuigil ducebat · Deniqꝫ multis miracu
lis clarus in vigilia paſche dum in eccleſia de mo
re ꝑnox excubaret · angelus domini choruſcꝰ ei a
ſtitit · obitūqꝫ ſuū īminere · & dignam mercedem
certaminis eum manere ꝑdixit · Cunqꝫ ille heſita=
ret ne dyabolus forte in angelum lucis ſe trāſfor
maſſet · oratōnem diutiſſime ꝓtelauit · & eū āgelꝰ
de viſione certū reddere cupiens · bis & ter eūdē
ſermonem repetijt · Tandē de manu ipſius āgeli
viaticū viſibiliter accepit · & ab illo die niſi cauſa
ineuitabilis extitiſſet · uſqꝫ ad diē vocatōnis ſue
verſiclū hūc ſemꝑ in ore repetijt · Vnā petij a do
mino ꝛc · Et · ix · kl · nouemb · ad dominū migrauit ·

CXXII De ſācto paulo leonēſi epō & bo=
nis eius initijs Ex geſtis eius

SAnctus quoqꝫ paulus leonenſis epꝰ · be
ato viro hiudulto a pueritia traditus ē · do
ctrina & moribus informādus · ſimul cū
beato ſāſone futuro poſtmodū epō · & alio nomi=
ne gilda · & alijs pluribus · Tellꝰ aūt marinis eua
cuata fluctibus · ſācti hiloulti ſeruiebat uſibꝰ · In
cuius lata planicie triticū ſeuit · quod vaſtabant
alites marine · Quas nulla arte valens abigē · cure
iiij · diſcipulorꝫ impoſuit meſſem defendere · Vna
aūt nocte que paulo dꝑutata fuerat · exercitꝰ aui
um ita cāpum vaſtauit · vt nulla ſpes colligende
frugis remaneret · Qui ante aurorā cōſurgēs cam
pum adijt · detrementū ſegetis mox agnouit · ſeqꝫ
pigrū cuſtodem accuſās · biduo a ꝑceptoris ſui ꝑ
ſentia iuuenilis gratia pudoris abſtinuit · Tercia
die cōdiſcipulos ſuos cūueniens · cāpum ꝑiter cin
gunt · & infeſtarū auiū īmenſā multitudinē velut
ouiū gregem ad clauſtra monaſterij quaſi reos d=
ducūt · Dirigūtur ad caulas ꝑnata aīalia · velut
quedam inertia pecora · Vbi aūt ventū eſt ad līm
carceris · tāqꝫ captiui repleuerūt celū clāgore miſe
rabili · Ad quod ſpectaculū cōfeſtim accitus ma=
giſter · quorſū huiuſcemōi ꝑda deduceretꝰ īquirit
Cui paulus · Hi ſūt hoſtis ſegetis tue vaſtatores
quos tibi deduximus · vt imꝑio tuo debitas luāt
penas · ob cōmiſſa ꝑſūptōnis flagitia · Ad cuiꝰ vē
ba ſtupefactꝰ pater heſit · & ſinapi cōparandā ī dul
ci filio fidem admirās expauit · Huius ſācti ſcilicꝫ

pauli cibus poſt longā carnis maceratōnem pāis
erat · equa trutina penſus · cū ſale ſicco diebꝰ ſolē
nibus addebat paucos piſciculos ꝓ magno appa
ratu · Bipedis vel quadrupedis carneꝫ in omī vi
ta ſua guſtu non legitꝰ cōtigiſſe · Vinū & ſiceram
nūqꝫ ꝑter miſſarꝫ ſolennia libauit · quippe qui nec
aquam ſumebat · niſi quātum nature neceſſitaſ ex
poſcebat · CXXIII · De miraculis eiuſdem

HIc etiam cū veniſſet ad domū ſororis ſue
deo deuote · ſuꝑ litus maris britānici ſitā ·
rogatus ab ea · ꝑcem ad deū fudit · quati=
nus ſtatuto fluctus maris coercceretꝰ alueo · & te
ra optata aliquo ſibi & incolis illius inſule āplia=
retur ſpacō · Cūqꝫ ſubito mare vndas retrahere
& terra ſicca appere cepiſſet · ab oratōne ꝑiter ip
ſe & ſoror ſurgunt · & ad ripam accedūt · Tunc
paulus ſorori imꝑat · vt in manibus lapillos uſqꝫ
ad ſūmam maris marginem deferat · nā mille paſ=
ſibus vel āplius aquis exhauſta terra · ꝑ eius ora=
tōnē dilatata eſt Tunc genua in oratōne ſuꝑ ripā
flectūt · Qua finita · paulus ad mare cōuerſꝰ ait ·
Lapilli quos in finibus tuis poſui · ſint in ſignum
inter me & te · ut denuo nūqꝫ eos tranſgredi · nec
hec noſtra territoria audeas ingredi · Cuius ſmo
nis īꝑiū · uſqꝫ hodie dſuat · horridū maris elemtū
Cūqꝫ reūteretꝰ domū · ſubito uidrūt ꝑfatos lapil
los diuia vtute colūnas lapideaſ mire magtudiſ
factos · ut res ſimplex poſtulata · redderetꝰ dupli
cata · Via quoqꝫ quā eo die tenuerūt · ꝑ medias il
as colūnas incedentes · adhuc a britonibus ſemi=
ta pauli vocatꝰ · Quadā die cū iter agerent · diſci=
puli eius grauiter feſſi ſiluas ꝑagrātes aquā exq̄
rūt · nec inueniūt · Quorꝫ lamentatōnibꝰ ille miſe=
ricorditer cōmotus · oratōne ꝑmiſſa cōfidēter tri
bꝰ ī locis trā baculo ſuo ꝑcuſſit · treſqꝫ īde glebaſ
effodi iuſſit · ſingulas de ſingulis · Quas euulſas
tāta largitas aquarꝫ ſecuta eſt ut non ſolū ſitim a
ſtantis caterue reficeret · ſed etiā copioſo ductu
totam patriā decoraret · Serpēti quoqꝫ cuiꝰ fero
citas orientalem īſule plagā vēdicabat · ita ut nec
ab armatis in aliquo ledi poſſet · & plures necaret
vir ſācte crucis ſigno cōfidenter occurrit arma=
tus & ſtola qua induebatꝰ collū eius aſtringens ·
baculo ſuo velut canē furioſū · ſepe feriendo eum
uſqꝫ ad mare deduxit Quē in cōfinio maris & tē
re reſpiciēs ait · Anteqꝫ marinis caribdibꝰ demer
garis · cerulea extēde colla · ut mea recipiā iniumē
ta · Quo recepto · in ꝑcipitiū maris iuſſit eū abire
cū interdicto ꝑcipiens · ne quēpiā hominū ultꝰ no
ceret · Quo dicto · citius diſparuit His & alijs v
tutibus clarus · ad epatū licet renitens plurimū ·
ꝓmotus eſt · Huius feſtū recolitꝰ · iiij · idus marcij

CXXIIII · De ſācto gregorio thuronenſi
archiepiſcopo · Sigibertus ·

ANno iuſtini · vij · gregorius thuronenſiuꝫ
ordinatur epus · & clarus habetur in om
nibus · Ex geſtis eius · Hic aluernice
regionis indigena · cū aliquādo de burgūdia ad al
uerniam iter faceret · magna cōtra ſe tempeſtas
exorta eſt · Denſus aer in nubibus cogitꝰ · celū cre
bris ignibꝰ micare · & tonitruis reſonare cepit ·
omnibuſqꝫ timore pallētibꝰ · gregorius ſāctorꝫ re
liquias quas indeſinenter collo ferebat de ſinu ꝓ
traxit · ac nubibus cōſtanter oppoſuit · Que proti
nus diuiſe · dextra leuaqꝫ ꝑtereūtes · illeſū iter gra
dientibus prebuerūt · At ſuꝑbia que plerūqꝫ nu=
tritur virtutibus · iuuenili animo ꝑtimꝰ irrepſit ·

& quia ſupbie vicinus eſt caſus· du; ꝓuatim gau
dens· ſuis meritis ꝓſtitum arrogaret· equꝰ cui in=
ſederat ilico lapſus· hunc ad terram grauiter eli=
ſit· ita vt omni corꝑe cõtuſus vix poſſet aſſurgere
Cauſãq; ruine intelligens· ſatis deinceps cauit· ne
ſe vane glorie ſtimulus qualibet occaſione deijce
ret Anno· c· lxxij· poſt obitũ ſãcti martini thuro
nenſis· regni ſigiberti· xij ãno· beato migrãte eu=
fronio· gregorius beati martini amore flagrãs· &
paſtorali officio exiſtens ydoneꝰ· eius vice cathe=
dram thuronenſem regendã accepit Eccleſias plu
res inſtruxit· & libros in laudẽ ſãctoꝝ vel ĩ expo
ſitõnem ſcripturaꝝ ſãctarũ edidit· Matrem quo=
q; eccleſiã quã beatus martinꝰ cõſtruxerat· hic ni=
mia vetuſtate cõfectã arcuato ſtemate repauit· ac
q; hyſtoriatis ꝑ eiuſdẽ martini geſta decorauit·

CXXV ¶ De miraculis & ſcriptis eiuſdem

Vm autẽ aliquãdo ꝑ viam graderetẽ· & cru
cem aureã cũ relquijs collo geſtaret cuiſdã paupe
ris hoſpitõlũ folijs ac ſurcloꝝ cremijs ↄtectũ cre
mari cõſpexit· Illoq; cũ vxore & liberis hac & il=
lac curſitãtibus & ſtrepentibꝰ· & aquã afferenti=
bꝰ· flamã mitigare ñ poterãt Tũc gregoriꝰ accur
rit· & ↄtra flamaꝝ globos crucẽ eleuauit· Mox q;
in aſpectu ſãctaꝝ reliquiaꝝ ita totus ignis obſtu
puit· ut nec ea q̃ iã apprehẽderat· vltra vel ad mo=
dicũ uſtulare poſſ; · Cauſa fuerat qua remẽſe opi
dum adire debuerit· vbi ab egidio pontifice hũani
tus ſuſceptus· noctu quieuit· In craſtino vero ſi
go quõdã ſigiberti ferentarius· ad eũ acceſſit Dũ
q; ſermocinarẽtur· & ille de ore gregorij pẽderet·
ſubito auris eius que peridẽ obſurduerat· cũ quo
dã ſtrepitu reſerata eſt· Aliquãdo ſepulcrũ beati
hilarij gregorius ſupplicaturꝰ adijt· ad viſendum
quoq; ſãctã radegũdem reginã diuertit· Et cũ ſe
cum quaſi duo incole ꝑadiſi de tempibus loquerẽ
tur oleũ quod ante pignora ſãcte crucis guttati
illic defluere ſolebat· ſic in aduẽtu põtificis auctũ
eſt· vt infra vnius hore ſpaciũ vltra vnũ ſextariũ
exũdaret· Porro cũ hec beata regina ad regem ce
loꝝ acceerſienda eſſet gregorius de eius trãſitu nũ
ciũ accepit· Cum iam illa eo accurrente migraſſet
ſãcta eius mẽbra ſepulture locauit· Xvj ãnis hic
in eꝑatu exegerat· cũ equiuocus ille magnus gre
goriꝰ· in ſede aplica ſurrogatꝰ eſt· Opmata quo
q; res eſt ꝙ duorũ alter alteri peculari ſit amicicia
deuinctꝰ· Cu; igitur ſacra aploꝝ limina hic expe
tiſſet· cũ magna reuerẽtia ſãctus eũ papa excepit
Quẽ ad beati petri cõfeſſionẽ introducens ex late
re cõſtituit· ꝓſtolans quo aſſurgeret· Interim autẽ
vt erat ingenio ꝓfũdiſſimꝰ· ſecretã dei diſpẽſatõ=
nem admirãs cõſiderabat in huiuſmõi homĩe· erat
enĩ ſtatura breuis· tantã gratia; ꝯfluxiſſe· Quod
ille mox diuinitus ꝑſentiens· & ab oratõne ſurgẽſ
placidoq; ut erat vultu ad papã reſpiciens· domi
nus inquit fecit nos· & non ipe nos· idem in ꝑuis
qui & in magnis· Cũq; illud cogitatõni ſue ſãctꝰ
papa reſponderi cognoſceret· ipa ſua deꝓhenſiõe
gauiſus· gratiã quã actenus in gregorio mirabaẽ
in magna veneratõne deinceps habẽ cepit· Sede;
q; turonicã ita nobilitauit· ut etiã aureã ei cathe=
dram donaret que apud ꝓſticam ſedẽ ꝓfatã in po
ſterũ ſeruaretur· Cum autẽ morarẽ· ĩ tali ſtatu vl'
loco ſepeliri fecit· vbi ſemꝑ omniũ pedibꝰ oculca
retur· nec in vlla reuerẽtia haberẽ· Sed grex bea
ti martini talia non ferens eum de loco leuauit· et
edito pulcro mauſeolo· ad leuam ſãcti ſepulcri di
gna reuerẽtia collocauit· Obijt autẽ· xv· kl' decẽb
¶ Actor· Hic ſcripſit hyſtoriã regũ frãcorum ↄ̃
qua multa in hoc oꝑe poſuimus· Miracula quoq;
beati martini poſt obitũ eius oſtenſa ſcripſit ĩ q̃t
tuor libris· & quedã alia· ¶ CXXVI ¶ De qui
buſdam euẽtibus illiꝰ temporis· ¶ Sigibertus·

EO tempe hiſpani & frãci ↄ̃ paſcha celebrã
do diſſentiũt· hiſpanis· xij· kl'· apzil'· fran
cis vero· xiiij· kl' maij· paſcha celebranti
bus Sed frãcos recte celebraſſe ꝑ hoc diuitns cle
ruit· ꝙ fontes in hiſpania qui in ſabbato ſãcto pa
che ad baptizandũ ſponte diuinitus repleri ſolẽt·
non in hiſpanoꝝ ſed in frãcoꝝ paſcha ſunt repleti
Albuinꝰ rex longobardoꝝ ab armigero ſuo ꝑimi
tur fraudẽ uxoris ſue· cuius patrẽ chinimũdũ gepi
daꝝ regem ipe olim in bello ꝑimerat· & ex teſta
capitis eius ſibi paterã ad bibendũ fecerat· Qua;
cum vno die ſibi porrigeret· dicens· bibe cum pa
tre tuo· illa femineo furore accenſa· illũ ab armige
ro eiuſdem in lecto ꝑimi fecit· Cleb ſurrogatuſ re
gno lõgobardoꝝ regnat annis duobus· Anno iu
ſtini decimo benedictꝰ romane eccleſie· lx· ꝓſidet
Ab hoc gregorius ad ꝓdicãdum anglis abire ꝑ=
miſſus· ſed populo tumultuãte retractꝰ· ſeptimꝰ
leuita eſt ordinatus Athanagildo rege wiſigotho
rũ mortuo· leuuigildꝰ cum fratre ſuo leuua· & pꝰ
ſolus annis regnat· xvj· Fortunatꝰ poeta veniens
ab ytalia· claret in gallia· ¶ Actor· Hic fortuna
tus vt dicit hugo floriacenſ· vir egregiꝰ· ingenio
clarus· ſenſu celer· ore ſuauis Qui ab ytalia thuro
nis adueniens· actꝰ beati martini quattuor libris
heroico· cõtexuit metro Verum inde aſſũptus· pi
ctauoꝝ ordinatus eſt epus Scripſit autem etiam
vita; beati hilarij pictauenſis & beati maurilij an
degauenſis Huiꝰ eſt illa ſententia breuis & vtiliſ
Pauper in auguſto regnat habendo deum·
¶ CXXVII ¶ De morte iuſtini & impio tiberij
ſecundi ¶ Hugo vbi ſupra·

PRomde iaſtinꝰ impator· viii· iperii ſui ã
no pedibus cepit infirmari Qua de re aſ
ſumens comite; excubitoꝝ tyberiũ adop
tauit eum in filiũ & ſucceſſorem ſuũ ipm declara
uit ¶ Sigibertus· Iuſtino itaq; impatore mortuo
cepit tyberiꝰ ãno impii ſui xii· ſcilicet anno domi
ni· d· lxxvii· mundi ſcilicet quartimilleſimo· d· xli·
& regnauit annis vi Hic miſſa ab egipto frumen
ti copia· romam liberat ab inedia Nam ãtea vrgen
te fame· multi romanoꝝ ſe longobardis dederant
¶ Hugo vbi ſupra Iſte fuit vir catholicus & re
ligioſus vnde multas in cõſtantinopolitana vrbe
renouauit eccleſias Hic etiam terram ꝑſarũ itra
uit· & eos potẽtiſſime debellauit Indeq; egredẽs
tãtam molem ꝑde cum elephãtis multis adduxit·
vt hũane cupiditati crederetur poſſe ſufficere
¶ Sigibertus· Huius ãno ꝓͦ ſigibertꝰ rex fratri
ſuo hilꝑico pugna cõgreditẽ ibiq; theodebertꝰ fili
us hilꝑici ꝑimitur Francis vero ꝓ hilꝑico exoſo ſi
gibertũ ſup ſe regem leuare uolentibus· a duobꝰ
pueris a fredegunde hilꝑici uxore immiſſis· ſigib
tus ꝑimitur ¶ CXXVIII ¶ De pugna hilperi
ci regis contra fratrem ſuũ ſigibertum ¶ Hiſtoria

HIlpicus ſiquidem theodebertũ ¶ frãcoꝝ
filium ſuum ſeniorem qui antea ſigiberto
iurauerat· vltra ligerem cum hoſte dirrere
xit· Qui abiens ciuitates ſigiberti auunculi ſui ꝑ
uaſit· id eſt turonis pictauis & reliquas· Apud
pictauos autem cõtra gundobaldũ ducẽ pugnauit

colliſuſqꝫ eſt exercitus gundobaldi · & fugit · ma
gnãqꝫ illic cedem theodobertus fecit · Cõmoto in
de exercitu · lemoiciũ cadurcinũqꝫ abiẽs ꝑuaſit at
qꝫ vaſtauit · eccleſias accendit · monaſteria d̃traxit
clericos interfecit · monaſteria viroꝝ deiecit · puel
larum deluſit · & cũcta deuaſtauit · Fuitqꝫ eo tem
pore ꝑoꝛ in eccleſijs gemitꝰ · ꝙ tẽpe pſecucõnis
diocleciani & maximiani impatoꝝ · Inter has diſ
cordias hilpicus etiã cõmoto exercitu vſqꝫ rhenũ
acceſſit · cũcta incendens atqꝫ debellãs · Quod au
diens ſigibertus · cõuocatis gentibus illis que vlt̃
rhenum ſũt · piſius venit · & cõtra fratrem ſuũ ire
diſpoſuit · Hilpicus quoqꝫ ꝑ rodomagenſẽ fugiẽſ
cum vxore ſua & filijs thurnacũ ciuitatem ingreſ
ſus · ibi ſe recluſit & cõmuniuit · Sigibertus v̓o ci
uitates illas que vltra piſiꝰ ſũt poſite vſqꝫ ad ro
domagũ accepit · & reuerſus eſt inde piſius ·

CCXXIX De nece ſigiberti ꝑ inſidias frede gũdis

TVnc frãci qui quondã ad hildeb
tum ſeniorẽ aſpexerãt · ad ſigibertũ legati
onẽ mittentes · relicto hilpico ipm ſigiber
tum ſibi regem ſtabiliũt · Qui miſit eos ut fratrẽ
ſuũ in memorata vrbe toꝛnaco obſiderent · dicenſ
ſe cũ exercitu eos eſſe ſecutuꝝ · Cui beatus g̓ma
nus epus dixit · Si abieris · & fratrem tuũ interfi
cere nolueris vnꝰ & victor inde redies · Si autẽ
aliud cogitaueris · morieris · Sicut enim dominus
ꝑ ſalomonẽ ait · foueã quã fratri tuo ꝑabis cades i
eam · Quod ille audire neglexit · Tũc fredegundis
memor artiũ ſuaꝝ · inebriauit duos pueros toꝛna
cẽſes · dixitqꝫ eis · Ite ad cuneũ ſigiberti · & aſſimu
late vt eum ſuꝑ nos regem eleuare debeatis · & in
terficite eum · Si euadere potueritis viui · ego mi
rifice honoꝛabo vos & ſobolem veſtrã Si aũt cor
rueritis · ego ꝓ vobis elemoſinas multas ꝑ loca ſã
ctoꝝ tribuam · Illi vero nec dubij · fero ad euꝫ ve
erant corde venientes · cum aliam cauſã ſe ſugge
rẽ velle ſimularẽt · abſtractis cultris quos vulgo
ſcrãſaxos vocãt · vtraqꝫ ei latera feriũt · At ille vo
ciferãs coꝛruit · & emiſit ſpũm · Vbi etiã homicide
illi coꝛruerũt · Hilpicus vero neſciebat · donec ei
fredegũdis oĩa d̓ iteritu frĩs narrauit Tũc hilpi
cus rex de thoꝛnaco egreſſus · ſigibertũ fratrẽ ſu
um apud lambꝛas vicũ ſepeliuit · Interempto igit̃
ſigiberto rege · bꝛunichildis regina cũ filijs ſuis re
ſidebat plena luctu quid agere deberet ignoꝛãs ·
Gundobaldꝰ aũt dux appꝛehẽdit hildebertũ filiũ
eius furtim ꝑ noctẽ · & cũ eo in auſtri fugit · Col
lectiſqꝫ gentibus ſuꝑ quas pater eius regnauerat
regem eum inſtituit · Hilpicus vero rex piſius ve
niens appꝛehenſa bꝛunichilde · apud rodomagenſẽ
vrbem eam in exiliũ intruſit · theſauris eiꝰ ablatis
filias quoqꝫ eius meldis vrbe teneri ꝓcepit

CCXXX · De inceſtu meronei & malicia fre
degũdis & eius bꝛeui penitentia ·

HIlpicus poſt hec filiũ ſuum meroneũ cuꝫ
exercitu vltra ligerem direxit · At ille reli
cta oꝛdinatõne patris · tũc ꝑ cenomãnicũ
reuerſus · matrem ſuã andouerã ſe vitare fingens ·
rodomacũ venit · ibiqꝫ bꝛunichildi regine cõiũctꝰ
eam ſibi in cõiugiũ copulauit · Hoc aũt ſciens hil
picus ſcilicet quod contra fas & legem canonicaꝫ
vxoꝛem patrui ſui accepiſſet · valde amarus factꝰ
eſt · & feſtinus ad ipſam vrbem ꝑrexit · Illi v̓o cuꝫ
cognouiſſẽt ꝙ eos ſepare deberet · ad baſilicã ſan
cti martini · que eſt ligneis tabulis ſuꝑ murũ con
ſtructa ꝯfugiũt · Rex vero illos ingenio inde eijce
re non valens · iurauit eis doloſe · Si inquit volũ
tas dei eſt ego eos non ſeꝑabo Quo audito · de ba
ſilica ſũt egreſſi · & dignãter acceptis · epulatus ẽ
cum eis rex · Poſt hec vero inſidiãte fredegunde
ꝓpter cõiugatõnem bꝛunichildis · meroneus tõſo
ratus eſt & iubẽte hilpico rege · pſ̄biter ẽ oꝛdiatꝰ
& i inſulã vinomãnicũ directus ut illic regulari
ter degere debẽt · Tẽpoꝛe quoqꝫ illo beatus g̓mãꝰ
ꝑiſioꝛum epus · plenus virtutibꝰ magnis · migra
uit ad dominũ · & glorioſe cũ magno pſallentium
choꝛo in eccleſiã beati vincencij delatus · ibidẽ ſe
pultus nitet · Hildebertꝰ poſt hec iunior legatio
nem ad hilpicũ miſit ꝓpter brunichildẽ matrẽ ſuã
Ille quoqꝫ pacifice reddidit eam · Hilpicus igitur
rex deſcriptõnes nouas & graues per cõſiliũ fred̃
gũdis · in omni regno ſuo fieri iuſſit · ꝓ qua cauſa
multi relinquentes ciuitates illas · & poſſeſſiones
ſuas alia regna petierũt · dicẽtes melius eſſe ꝑegri
nari · ꝙ tali periculo ſubici · populus vero vald̃ op
p̄ſſus vociferabaẽ ad dominũ · Eo tẽpoꝛe · hilpicꝰ
rex grauiter egrotauit · Quo recuꝑante · filij eius
grauiter egrotauerũt · & fredegũdis plena doloꝛẽ
filioꝝ & gemitu · ait ad regem iam repenitẽs Diu
nos male agẽtes · pietas diuina ſuſtinet · Sepe eñ
nos febꝛibus & alijſ malis coꝛꝛipuit & emẽdare
negligimus · Ecce iam perdimꝰ filios · iam eñ eos
lacrime pauperũ · lamenta uiduaꝝ · ſuſpiria oꝛpha
noꝛum interimũt · Ecce auri & argẽti imẽſa põde
ra · cellaria & hoꝛrea plena redũdant · & neſcimus
cui cõgregamus ea · Ecce quod pulcrius habebãꝰ
ꝑdidimus · quid nobis ꝓderũt iſta omnia · Nunc
igitur placeat tibi cõſiliũ meum & iube reddẽ qđ
male peruaſimꝰ · & deſcriptõnes nouas quas iiu
ſte & nequiter fecimus iube igne cremari · ut & ſi
natos ꝑdidimus · ulꝰ penam perpetuã euadamus ·
Tunc rex coꝛde cõpũctus · tradidit omnes deſcri
ptõnes iniquas igni cõburẽdas · Poſt hec filiꝰ eiꝰ
paruulꝰ moꝛtuus eſt alius quoqꝫ nomine lodobẽ
tus · Fredegũdis aũt filiũ peperit · quem uocaueſt
lothariũ Hic poſtea fuit rex magnus · qui etiã ge
nuit dagobertũ · Maxime tunc etiam diſcoꝛdie int̃
hilpericũ & hildebertũ nepotẽ ſuum cõſurgebãt
irꝛitabant etẽ eos ex utriſqꝫ partibꝰ · fredegũdiſ
& bꝛunichildis ·

CCXXXI De luxuria eiuſdẽ
& ꝓprij uiri nece ·

ERat aũt fredegũdis regina pulcra & ige
nioſa nimis · atqꝫ adultera · Landricꝰ eñ
erat tẽ i aula r̃gis hilperici uir efficax atꝫ
ſtrenuus · quẽ memoꝛata regina diligebat multuꝫ
quia luxuriabaẽ cũ ea · Quadã itaqꝫ die cuꝫ matu
rius rex ad uenatõnem exercendã de uilla calenſe
in pariſiacum dirigẽt reuerſus eſt in cameram pa
latij de ſcapulo equitũ Illa faciẽ ſuam erat abluẽſ
aqua in ipa camera · & rex retro ueniens · eam i na
tes ſuas fuſte percuſſit · At illa cogitans ꝙ landri
cus eſſet · ait · Quare ſic facis landrice · Reſpiciens
qꝫ uidit ꝙ rex eſſet · & expauit uehement̃ · Rex ue
ro nimiũ triſtis effectus · in uenatõnem perꝛexit ·
Fredegũdis itaqꝫ uocauit ad ſe lãdricũ · & narra
uit omnia que fecerat dicens · Cogita quid agere
debeamus · quia craſtina die ad tormẽta ualida ex
hibebimur · Et ait landricus cõtritu ſpũ · & cõmo
tus lacrimis dicens · Tam mala hora te uiderunt
oculi mei · Ignoꝛo enim quid agere debeamꝰ · quia
cõpmunt me undiqꝫ anguſtie · At illa dixit ei · No
li timere · Audi cõſilum meum · et faciamus hanc
rem et non moꝛiamur · Cum rex de uenatõe ſũmo

veſpe obtenebrāte aduenerit mittamꝰ qui eū ī̄e=
ficiat. & ꝑcones clamēt ꝙ inſidie ſint hildeberti.
Illo quoqꝫ mortuo. nos cum filio meo lothario re
gnabimus. Factū eſt aūt in initō noctis. reuer-tē
te hilp ico r̄ge ꝺ venatōe. q̄dā pueri adulatores ine
briati vino a fredegūde miſſi. dū de equo deſcēde
ret. ꝑgentibus reliquis ꝑſonis ad metata ſua. ipſi
gladiatores ꝑcuſſerūt regem in aluū ſcrāſaxis. At
ille vociferans. emiſit ſpūm. Succlamauerūtqꝫ ad
ulatores. quos regina fraudulenter miſerat. dicē
tes. Inſidie inſidie fecerūt hoc hildeberti regis au
ſtraſioꝝ ſup dn̄m noſtrū. Tūc exercitꝰ huc illuc
qꝫ diſcurrens. cum nichil inueniſſent. reuerſi ſunt
ad ꝓpria ſua.

CXXXII De pelagio papa & legatōne beati gregorij cōſtātinopolim.

Sigibertus.

ANno tiberij iiij. pelagius romane eccleſie
lxj. ꝑſidet. Hic obſidentibus romā longo
bardis ordinatur abſqꝫ iuſſione principis
Hic decreuit quotidianā ſacramētoꝝ ꝑfatōnem.
ad miſſas. ix. tm̄modo ꝑfatōnibus ſcḋm antiquā ro=
manoꝝ ordinē eſſe cōmutandam ſcilicet in natali
domini. in apparitōne. in paſcha. ī aſcenſione. ī pē
thecoſte. de ſācta trinitate. de aplis. de ſācta cru
ce. de ieiunio quadrageſimali. Ab hoc gregorius
cōſtātinopolim apocriſarius directꝰ. hortatu leā=
dri hiſpalenſis epi libros moraliū in iob cōpoſuit
Et ibidem euthiciū ꝯſtātinopolitanū epm̄. male ꝺ
reſurrectōne dogmatizātem. corpus noſtrū in illa
reſurrectōnis gloria impalpabile. vētis aereqꝫ ſb=
tilius eſſe venturū. in ꝑſentia imꝑatoris tiberij cō
futauit. & illo non multo poſt mortuo penitꝰ ex=
tinxit. Duces longobardoꝝ gallias aggrediuntur
& vario bellādi genere nūc lōgobardi inter ſe col
lidūtur. Hoſpicius famulus dei in gallia claret q̄
etiam aduentū longobardoꝝ ꝑdixerat. Eo tempe
winiocus brito veniens de britānia. ſāctitate cla
ret in gallia. Lupi burdegalam vrbem ingreſſi. ne
minem metuentes deuorauerūt canes.

CXXXIII De legatōne eiuſdem gregorij in angliam.

Ex vita beati gregorij.

CVm die quadā aduenientibus nuꝑ merca=
toribus. multa venalia in forū rome colla
ta fuiſſent. multiqꝫ ad emēdum hinc inde
cōfluerent. cōtigit & gregoriū ante ſcilicet ꝙ pon
tificale decꝰ haberet ꝑ foꝝ trāſitū facere. ac vidiſ
ſe inter alios pueros venales poſitos. lactei cor=
poris. ac venuſti vultus. capillos quoqꝫ ꝑcipui cā
doris habentes. Quos cū aſpiceret. interrogauit
de qua regione eſſent allati. dictūqꝫ eſt. quia ꝺ bri
tānia inſula. cuiꝰ incole tali omnes decore niterēt
Rurſus interrogauit. vtrū in eadem inſula xpia=
ni eſſent an paganoꝝ erroribus implicati. Dictū
eſt. ꝙ eſſent pagani. At ille intimo ex corde longa
trahēs ſuſpiria. Heu ꝓh dolor īquit ꝙ tā lucidi
vultus homines tenebraꝝ autor poſſidet. tātaqꝫ
frontis ſpecie gens grata. mentem ab īternis gau
dijs vacuā geſtat. Ruſꝰ ergo interrogauit. quod
eſſet vocabulū gentis illius. Reſpōſum eſt. ꝙ āgli
vocarentur. At ille. Bene inquit. Nam & āgelicā
habent faciem. & tales āgeloꝝ in celis decet eſſe
coheredes. Quod habet inquit nomen ipa ꝓuicia
de qua iſti ſunt allati. Reſponſū eſt. quia deiri uo
carent̄. i. ꝓuintiales. At ille bene inquit deiri. de
ira eruti. & ad miſericordiā xpi vocati. Rex ait ꝓ
uincie illius quomō vocatur. Reſponſū eſt. ꝙ elle
vocaret̄. At ille alludens ad nomē ait. Laudeꝫ dei
creatoris illis in ꝑtibus oportet cātari. Accedenſ=
qꝫ ad pontificē aplice ſedis. rogauit ut genti āglo
rū in britāniam aliquos verbi miniſtros. ꝑ quoſ ad
xpm̄ cōuerterent̄ mitteret. aſſerens & ſeipm̄ in hoc
opus dn̄o cooꝑante ꝑficiendū ꝑatum eſſe. ſi tamē
eidem aplico pape hoc fieri cōplaceret. Quod cuꝫ
ei ꝑmo minime pōtifex ānuiſſet. poſtremo in fatiga
bilibꝰ eius ꝑcibꝰ victꝰ aſſenſit. Qui ciuibus ꝓfe
ctōnis ſue celās negociū. quoniā ſi id noſſent nul
latenus illi quoquo pacto acqeuiſſent. quāto cele
rius potuit. iter cū aplica benedictōne arripuit.

CXXXIIII De reuocatōe eiuſdem adhuc in itinere cōſtituti

SEd interea ad notitiā populi veniebat &
mox vnanimi ꝯdicto omnes vrbici ac ſub
urbani. vel quicūqꝫ audientes accurrē po
tuerūt. ſeſe in tres ꝑtes diuidūt. & ꝓficiſcēti apli
co pelagio ad eccleſiā ſancti petri terribili uoce ꝯcla
māt. Eya aplice quid feciſti. Sāctū petrū offendi
ſti. romā deſtruxiſti. gregoriū non tā dimiſiſti. ꝙ
expuliſti. His aūt vocibus horribiliter ꝑmotꝰ pō
tifex. populūqꝫ vehementiſſime metuens. poſt eū
ſūma cū feſtinatōne legatōnem. ut quātotiꝰ romā
rediret cū interdictōne direxit. Sed āteqū miſſi eū
adiſſent. triū dierū iam cōfecto itinere. dū idem
vir domini gregorius. ut iter agentibus moris ē.
circa ſextā horā in quodā prato ſocijs quibuſdā q̄
eſcentibꝰ. alijs aūt illi aſſidentibus. vel quibuſdaꝫ
rebus neceſſarijs occupatis. ſederet ac legēt. ve=
nit ad eum locuſta. & dans ſaltū. pagine quā ꝑcur
rebat inſedit. Cernenſqꝫ eam beatꝰ gregoriꝰ tam
māſuete loco quo aſſederat ꝑmanere. cepit colle=
ctans ſodalibus ipſiꝰ recipꝓcās nomen quaſi inter
ꝑtari. Locuſta hec inquā dici poteſt. q. loco ſta. &
ſubiūgens. Sciatis inquit non ꝓgreſſiꝰ noſ iter ce
ꝑtum licere ꝓtendere. Verū tamen ſurgite. & iu
menta ſternite. ut quātū licuerit quo tēdimꝰ ꝓpe
remus Dum aūt hinc mutuo cōfabularent̄. & ſe
cum quererent. ꝑuenerūt miſſi aplici equis ſudāti
bus. & admodū fatigatis. ſtatimqꝫ illi cuꝫ magna
celeritate epl̄am quā detulerāt porrexerūt Qua ꝑ
lecta. ita eſt inquit ſocij ut ꝑdixerā Romā celerit̄
remeabimus. Taliqꝫ ordine interim dilato ſue de
uotōnis effectu. mox ut ipe pōtificatus officiō fū
ctus eſt. opus diu deſideratū ꝑfecit.

CXXXV De ſācto herminigildo rege & martire.

Sigibertus.

ANno tyberij vj. hermigildus leunigildi re
gis wiſigothoꝝ filius. filiā ſigiberti regis
vxorē duxit. ꝑ quā ad orthodoxā fidē cō
uerſus. iram patris ſui leunigildi arriani icōꝑabi
liter incurrit Hugo vbi ſupra. Hildeberti regiſ
ſoror ingundis herminigildo leunigildi hyſpano
rum regi filio nupſit Herminigildꝰ vero ꝑdicatō
ne leandri hyſpalenſis epi. & adhortatone ſue cō
iugis ab arriana hereſi. qua pater ſuus lāguebat.
ad catholicam cōuerſus eſt fidem Quod ut pater
cognouit. illū ad eādem hereſim ut rediret. & pre
mijs ſuadere & minis terrē conabat̄ Cui cum ille
cōſtātiſſime reſponderet. nūquā ſe veram fidem poſ
ſe relinquē. quā ſemel agnouiſſet. iratus pater eū
regno ꝑuauit. rebuſqꝫ omnibus expoliauit. Sꝫ cū
nec ſic virtutem mentis illius emollire valēt. arta
eum cuſtodia. concludēs. collū manuſqꝫ eiꝰ ferro
ligauit. Superueniēte aūt paſchalis feſtiuitatis die
intempeſta nocte ſilentio ad eū ꝑfidꝰ pat̄ arrianū
epm̄ miſit. ut ex eius manu ſacrilege conſecratōis

cõmunionem ꝑciperet·ac ꝑ hoc ad patris gratiam
redire mereretur Sed vir dõ dilect⁹· arriano epõ
uenĩẽti exꝓbrauit ut dbuit ei⁹ qꝫ a ſe ꝑfidiã dignis
increpatõnibus repulit· quia & ſi exteri⁹ iacebat
ligatus·apud ſe tamen in magno mentis culmine
ſtabat ſecurus· Ad ſe itaqꝫ reuerſo epõ· arrianus
pater infremuit· Statimqꝫ apparitores ſuos miſit
qui illũ ubi ille iacebat occiderent· Qui mox ut in
greſſi ſunt·ſecurim cerebro illius infigentes· uitã
corpis abſtulerũt Sed ꝓ oſtendẽda uera ei⁹ glo-
ria·ſupna non defuere miracula· Nam cepit in no
cturno ſilentõ pſalmodie cãtus ad corp⁹ eiuſdẽ
regis & martiris audiri· & lãpades ardentes uide
ri· Quod & ꝑfidus pater illius audiens·cõmotus
penitentia hec ſe feciſſe doluit·nõ tñ uſqꝫ ad opti
nendam ſalutem· Nam quia uera eſſet fides catho
lica agnouit·ſed gentis ſue timore ꝑterritus·per
uenire ad hanc non meruit· Oborta tamen egritu
dine ad extrema ꝑductus·leandro epõ quẽ p⁹ ue
hementer afflixerat·richaredũ regẽ filiũ quẽ ĩ ſua
hẽſi reliquebat cõmendare curauit·ut & in ipõ ta
lia faceret·qualia in fratrem eius ſuis exhortatio-
nibus ꝑegiſſet· Qua cõmendatione cõpleta·defũ-
ctus eſt· Poſt cuius mortem richaredus rex non
patrem ꝑfidum·ſed fratrẽ martirem ſequẽs ab ar
riane hereſis prauitate cõuerſus eſt·totãqꝫ wiſi
gothoꝝ gentem ita ad uerã ꝑduxit fidem·ut nullũ
in ſuo regno militare ꝑmitteret·qui regno dei ho
ſtis exiſtere ꝑ hereticã ꝑuitatem non timeret·

¶ Contĩnẽtia & capitula viceſimitercij·libri·

V Iceſimuſtercius liber ꝯtinet hyſtori-
am·xxix·annoꝝ· Quibus impauerũt
mauricius & focas· Maximam uero
partem huius libri contĩnẽt flores
ſancti gregorij pape· Habet autem
capitula·cx·

D E imperio mauricij & ſubuerſione partis
antiochie ij·
De ſomnio gũtranni regis·& regno fre-
degũdis ac landrici ij
De pugna francorum ꝯtra hildebertũ regẽ auſtra
ſiorum iij·
De ſtimulatõne brunichildis & theodorici contra
ſanctum colũbanum iiij·
De exilio eiuſdem & damnatis e carcere liberatis
per eum v·
De iterato eiuſdem exilio vj
De quibuſdam miraculis eiuſdem vij
De cõpletione ꝓphetie eius ſuꝑ domo theodorici
regis & obitu ipſius·& quibuſdam alijs viij·
De peſte inguinaria que accidit rome·& electõe
gregorij pape ix·
De quibuſdam euentibus illi⁹ tempis x·
De legatione auguſtini in angliam & conuerſiõe
illius gentis xj·
De conuerſione cantuariorum & regibus norda-
nimbrorum xij·
De ſãcto goare & eius falſa accuſatione apud ar-
chiepiſcopum ſuum xiij
Qualiter aduerſariorum ſuorum famem & ſitim
ſedauit xiiij
Qualiter voce pueri peccatum epiſcopi coactus
publicari fecit xv
Qualiter in archiepm poſtulatus·& renuens be-
neficio mortis euaſit· xvj
De quibuſdã euentib⁹ illi⁹ tempis xvii
De pena mauricii iuxta reuelationẽ dei ſibi ꝑſent
inflicta ut euaderet futuram xviii
De morib⁹ & ꝯuſatione beati gregorij pape xix
De miraculo veri corpis xp̃i ꝑ eũ oñſo xx·
De ꝑtibus corpaliũ quas ꝓ reliquijs miſit·& de q̃
bus ſanguis exiuit xxi·
De duobus magis quos intuitu ſolo excecauit &
anima traiani quã ab inferis euocauit xxii·
De tranſitu eiuſdem & pena ſucceſſoris eius ſibi
detrahentis xxiii·
De libris ab ipõ beato gregorio ꝯpoſitis xxiiii
De miraculo circa eum oſtenſo dum viſionem eze
chielis exponeret xxv·
De libro moralium amiſſo·& ꝑ miraculum inuen
to xxvi·
De excerptis predictoꝝ librorum·& p̃mo d̃ cura
regiminis xxvii
De illis qui ex diuerſis cauſis recuſant officiũ pa
ſtoris xxviii·
Qualiter hoc officium recipiendum ſit·& qualit̃
declinandum xxix·
De vanis argumentis ambicioſoꝝ xxx·
Quã eminentis debeat eſſe vite qui p̃latõnis offi
cium ſuſcipit xxxi·
Qualis eſſe debeat in cogitatõne & opere·in ſilẽ
cio & ſermone·ĩ ꝯpaſſione & ꝯtẽplatione xxxii
Qualiter ſe debeat ſubiectis equare·& qualiter
preferre· xxxiii
Q⁹ erga ſubiectos ſeruari debeat·& amor & vi-
gor· xxxiiii
Qꝫ diuerſimode admonendi ſũt·& aliter egeni ꝙ
diuites·& leti ꝙ triſtes· xxxv·
Q⁹ aliter admonendi ſũt ſubditi ꝙ prelati·& ſer
ui ꝙ domini xxxvi·
Qꝫ aliter impudentes ꝙ verecũdi·& inuidi ꝙ be-
niuoli xxxvii·
Qꝫ aliter impuri ꝙ ſimplices·& egri ꝙ incolumes
xxxviii
Q⁹ aliter taciti ꝙ loquaces xxxix·
Q⁹ aliter manſueti ꝙ iracũdi·& hũiles ꝙ elati·xl
Q⁹ aliter abſtinentes·& aliter guloſi xli·
Qꝫ aliter miſericordes·aliter rapaces & aliter in
ter vtrũqꝫ medij· xlii·
Qꝫ aliter diſcordes ꝙ pacati·& ꝓſperitate fruen
tes ꝙ miſeri· xliii
Q⁹ aliter cõtinentes ꝙ coniugati xliiii
Qꝫ aliter admonendi ſunt qui peccata deplãgũt
& qui non· xlv·
Qꝫ aliter illi qui mala ſua laudant·& qui econtra
rio· xlvi·
Qualiter illi qui in minimis frequẽter excedunt·
& qui bona incepta non ꝑficiunt xlvii
Qualiter illi qui mala occulte agunt·& bona pu
blice & qui econtrario xlviii
Qualiter vox p̃dicatoris tempari debet inter vi-
cia contraria xlix
De cõflictu vicioꝝ & virtutum·p̃mo de ſuꝑbia
cum filiabus ſuis et horũ contrarijs ·l·
De inuidia et ira cum filiabus ſuis·et virtutibus
contrarijs· li·
De triſticia cum filiabus ſuis·et virtutibus cõtra
riis lii
De cupiditate et gula·et luxuria·et filiabus ſuis
et uirtutibus contrariis liii·
De miraculis ſanctoꝝ petri et pauli· liiii·
Adhuc de corpib⁹ eoꝝ et cathena ſãcti pauli·lv·
De claue aurea ſancti petri· lvi
De quibuſdã miraculis ſancti andree ãp̃li·lvii·